* * *

Y Blaenymadrodd, at y Darllenydd.

GWerthfawr yw 'r Gair ſydd yn dwyn yſpryd y Creadur i lwyr ymoſtwng ir Duw Hollalluog Bendigedig byth. Heb hyn, ni thâl creſydd dyn ddim.

Dau Hunan ſydd yn ymryſon, ſef, Hunan Duw gida Chriſt (ein bywyd) yn y ſaith ysbryd perffeiddlan, or naill dy; a Hunan dyn gida 'r pechod (angau 'r enaid) ar diafol yn y ſaith ysbryd aflan, or ty arall, y rhai a weithredant drwy holl gwrs naturiaeth.

Ag mae ewyllys dyn (yr hwn y wnaed yn-nhragwyddoldeb, ag erddo ag ynddo y mae yn ſeſyll) fel clicced ar ddrws: Os yr enaid a ymry yn ei ewyllys i ymagoryd, mae 'r hwn ſydd

4.4.2 84

57 c 16

K, 4, 121
1. 3.

Y Blaenymadrodd, at y Darllenydd.

GWerthfawr yw 'r Gair ſydd yn dwyn yſpryd y Creadur i lwyr ymoſtwng ir Duw Hollalluog Bendigedig byth. Heb hyn, ni thâl creſydd dyn ddim.

Dau Hunan ſydd yn ymryſon, ſef, Hunan Duw gida Chriſt (ein bywyd). yn y ſaith ysbryd perffeiddlan, or naill dy; a Hunan dyn gida 'r pechod (angau 'r enaid) ar diafol yn y ſaith ysbryd aflan, or ty arall, y rhai a weithredant drwy holl gwrs naturiaeth.

Ag mae ewyllys dyn (yr hwn y wnaed yn-nhragwyddoldeb, ag erddo ag ynddo y mae yn ſefyll) fel clicced ar ddrws: Os yr enaid a ymry yn ei ewyllys i ymagoryd, mae 'r hwn ſydd

44. 4. 2 84

yn curo (pwy bynag yw) wrth y drws, yn dyfod i mewn ir galon, ag yn meddiannu'r meddwl iddo ei hun, ag yn taflu allan yr hyn oedd yn cadw oddifewn or blaen, nid oes chwaith jechydwriaeth ir enaid nes taflu allan o hono y cythreuliad ar trawſeiddiaid, fel y bo'r enaid yn dy i Dduw.

Hyn yw diben y llyfr bychan hwn. Os cei di (Ddarllenwr neu wrandawr) lês drwyddo (fel y gelli gael) drwy ddyfod vnwaith yn hollhawl or Hunan ar oferedd, i ddilyn Chriſt, ag aros felly yn ddibaid allan oth ewyllys dy hun, fe ſydd i ti ag i minnau fawr lawenydd a digriſwch nefol ar ddydd y farn.

Ond gwilied a gocheled pob un farnu neu feio ar yr hyn ſydd yn y llyfran hwn cyn iddo ddeall y peth ai ddirnad ei hun. Canys echrydus yw cyflwr llawer ſy'n cablu ag yn drwgeirio yr hyn ni ddeallant, ag yn ymlygru yn yr hyn a wyddant, heb adnabod Duw, nai cydnabod ei hunain. Anifeiliaid drwg yw'r rhain a wnaed iw dal ag iw difetha, ag maent yn boddi yn ei llwgr ei hunain.

Am y llyfr hwn. Os cyſglyd yw'r enaid, wele yma eiriau nefol yn dwfnchwilio ag yn deffro'r gydwybod, yn tymhigo dyfnion reſymau'r galon, ag yn dangos i ddyn ei feddyliau ei hun, ag i ba le y mae'r enaid gwerthfawr yn myned, a bod y ffordd ir bywyd yn gyfyng anfeidrol, ag er hyny yn eglur ag yn olau yn llewyrch yr Arglwydd mawr ſydd yn goleuo'r hollfyd.

Ond os (wedi deffro) hyll, hallt a chwerw fydd ysbryd rhyw un, a thymheſtlog yn peri crynfâ, wele, yma jaith fwyn dyner lariaidd ddofn ysbrydol, wele eiriau cariadus dros ben, ag er hyny chwilio y maent waelod briwiau yr enaid, Nid yn coethi mewn creulondra, nid yn tryſtio yn lle tyſtio, ond yn ynnill drwy fwyneidddra a dealldwriaeth, gan ddangos y peth fel y mae. O Bobl, ysbryd llonyddwch etto ceiſiwch, etto dyſgwch, Dyſg hyd angau, ag angau ir ſawl ni ddyſgo, meddai'r Henafiaid.

Os gwnei di groeſaw dirgel yn dy galon i'r gwirioneddau hyn, fe allai y rhoddai ein Harglwydd Air ag Amſer i ddanfon attad ymhellach. Mi a wn nad wyf yn cynnig i ti ond pethau jachus i gryſhau Duwioldeb or tu fewn i ti, fel y gellych ymarfer Duwioldeb or tu allan hefyd. Nid opiniwnau gweigion (ór rhai y mae gormod yn y byd) yw 'r pethau hyn.

Mae hiraeth ar fynghalon i am allel gwaſnaethu yn well fy Nuw am gwlad (y Bruttaniaid tirion) am hyñy nid llaſur yw llaſur i mi yn ol y dalent àr amſer a dderbyniodd vn ach câr, ag a ddanfonodd attoch mewn gwendid cyn hyn.

M. LL.

Yr ymroddiad
NEU
Bapuryn a gyfieuthiwyd ddwywaith i helpu y cymru unwaith allan or Hunan ar drygioni.

Pennod. I.

1. MAe genym ni eglurſiampl yn Luciffer, ag hefyd yn Adda (y dyn cyntaf) or peth a wna Hunan, pan gaffo fo unwaith oleuni naturiaeth iw feddiant i rodio yn y dealldwriaeth yn ei Arglwyddiaeth ei hunan.

2. Ni welwn hyn hefyd mewn gwyr ynt ddyſcedig mewn cylfy-

ddydau a dyſceidiaeth, mae pan gaffont hwy lewyrch y byd yma ar natur oddiallan i mewn iw rheſwm, ei diwedd yw Balchio ynddynt ei hunain.

3. Ag er hyn mae 'r holl ſyd o ddifri yn chwennych ag yn ceiſio y goleuni yma fel y tryſſor gorau. Ag yn wir hwn iw 'r tryſor pennaf ſydd gan y byd yma os arferir ef yn uniawn.

4. Ond tra fo Hunan Dyn (neu ei reſwm) wedi i faglu ai rwymo mewn carchar caeth cryf, ſef yn nigofaint Duw ag mewn dayaroldeb, mae'n beryglus jawn i ddyn gynhyrfu goleuni gwybodaeth ynddo ei hunan, fel ped fai yn ei eiddo ei hunan.

5. Canys buan y cymer digllonedd y naturiaeth dragwyddol ar amſerol, ddiſyrrwch ynddo, ag yno Hunan dyn ai reſwm a ymgyfyd mewn balchder, ag ai tyrr ei hunan oddiwrth y

gwir oſtyngedig *Ymroddiad* tuag at Dduw ag ni fyn ef fwytta mwy o ffrwyth Paradwys, ond oi anian ei hunan, ſef o Arglwyddiaeth y bywyd hwnw yn yr hwn y mae da a drwg yn gymyſg.

6. Felly y gwnaeth Luciffer ag Adda, y rhai a aethont drwy chwant at Hunan i mewn ir gwaelod dwfn gwreiddiol ar cychwyniad, or hwn y dygwyd y creaduriaid allan, ag felly a lyngcwyd i mewn i natur ag i gyflwr y creaduriaid.

7. Luciffer a ruthrodd i mewn ir perſedd-bwynt ar erchyll naturiaeth, i grôth y Tân, ag Adda yntau ir naturiaeth ddayarol, i grôth y byd yma, ſef i chwantu ar ol da a drwg.

8. A hyny a ddigwyddodd iddynt ill dau, oblegid yr oedd ganddynt oleuni Deall diſclair mewn Hunan, yn yr hwn y gallent ei canfod ei hunain, Drwy 'r hwn,

hefyd yr aeth ysbryd Hunan i mewn ir bwriad (ſef ir chwant i gael y canolbwynt) fel y gallent i gwychu ei hunain, a mynd yn fawrion, yn alluogion ag yn ddeallus.

9. Ond pan geiſiodd Luciffer grôth y tân yn ei ganol fan, gan feddwl drwy hyny lywodraethu ar gariad Duw ag ar yr holl angelion, a phan chwenychodd Adda brofi yn yr hanffod beth oedd yn y grôth (llei tarddodd da a drwg allan) gan ddwyn i ddeyſyfiad i mewn iddi, o bwrpas i fod yn gelfyddgar ag yn ddeallus, fe garcharwyd y ddau (ſef Luciffer ag Adda) yn ei trachwant yn y fammwys.

10. Nhwy ai torraſont ei hunain oddiwrth yr *Ymroddiad* (yr hwn ſydd o Dduw) ag felly fe ai caethiwyd hwynt yn ysbryd yr ewyllys, yn y grôth, drwy chwant, yr hwn yn ddioed a gafodd Ar-

glwyddiaeth yn naturiaeth,

11. Felly Luciffer a lynodd yn yr anian ddigllon danllyd, ar tân hwnw a ymddangoſodd yn yſbryd ei ewyllys ef, drwy 'r hwn y daeth y creadur yn ei ewyllys i fod yn elyn i gariad ag addfwynder Duw.

12. Felly hefyd Adda a gippiwyd yn ddiattreg yn nerth y famog ddayarol (yr hon yw da a drwg, a grewyd allan o gariad a digofaint Duw) ag a wnaed yn vn ſylwedd. Ag ar hyny y ddayarol anian a aeth yn Arglwyddes yn Adda; ag oddiyno y mae gwres ag oerni, cenfigen a digter, a phob malis a chroeſineb i Dduw yn ymddangos ag yn brenhiniaethu ynddo.

13. Ond oni bai iddynt ddwyn goleuni 'r wybodaeth ir Hunan, ni buaſe Mo ddrych dealldwriaeth y gwaelod a gwreiddyn y creadur (ſef ei

nerth mewn Hunan) wedi ymddangos nag ymagoryd, or hwn y codod. dy chwantau ar dychymygion.

14. Ni welwn fod y rhain yr awron ymhob man yn peryglu plant golau Duw, yn gimmaint mai pan fo haul preſenoldeb mawr ſancteiddrwydd Duw yn diſcleirio (drwy yr hwn y mae 'r bywyd yn ymfawrygu) yna mae rheſwm yn i gweled ei hun ynddo (fel mewn drych) ag mae 'r ewyllys yn mynd er hyny ymlaen mewn Hunan, ſef yn ei chwilfa ei hunan, ag fe fyn brofi y gwaelod canol or hwn y mae 'r goleuni yn tarddu, ag yn ymwthio (o hono i hunan) iddo.

15. Oddiwrth hyn y mae 'r balchder ffiaidd ar Hunanſerch yn codi. Ag felly drwy ei reſwm ei hun (yr hwn nid yw ond drych y ddoethineb dragwyddol) mae fo yn tybied i fod ef yn fwy nag

ydiw, Ag yno beth bynnag a ddwetto ei reſwm ef, mae fo yn credu mai ewyllys Duw ſydd yn i wneuthur ynddo, ag mai prophwyd yw, er nad yw etto ond ynddo ei hunan, yn mynd ymlaen yn ei ewyllys ei hunan, yn yr hwn y mae Fynnonhell natur yn ymgodi yn ddiſymwth, ag yn rhedeg i mewn iw chwant ffals ei hunan yn erbyn Duw, ag felly mae 'r enaid yn myned i mewn i feddwl yn dda am dano ei hunan.

16. Ag yno mae 'r cythrael gweniheithus yn dyfod i mewn ir drws, ag yn chwalu gwaelod naturiaeth ag yn lluſgo chwantau drwg i mewn, ag yn gwneuthur dyn fel meddwyn ynddo ei hunan, ag yn peri iddo gredu mai Duw ſydd yn i yrru ag yn i alw. A thrwy hyn mae 'r dechreuad da (yn yr hwn y tewynnodd (yn naturiaeth) y goleuni nefol) yn cael i anrheithio, ag felly mae goleuni

leuni Duw yn-ymadel oddiwrtho.

17. Etto er hyny mae 'r goleuni naturiol (arallwladoc) yn parhau i ddiſgleirio yn y creadur. (Canys mae fo ei hunan yn i daflu ei hunan iddo) ag yn tybied er hyny mae fo yw 'r goleuni cyntaf oddiwrth Dduw. Ond nid felly i mae.

18. Ag ir gamdyb dda yma (yngoleuni yr allan reſwm, mae diafol yn i ſwrw i hun i nofio eilwaith (er darfod peri iddo unwaith ymadel yn y goleuni cyntaf yr hwn oedd nefol) mae fo yn dychwelyd ag yn dwyn gidag ef ei ſaith chwant drwg, fel y Dwedodd yr Arglwydd Jeſu.

Pennod 2.

1. PAn el yr ysbryd aflan allan o ddyn, fe rodia drwy leoedd ſychion, gan geiſio gorphwyſdra heb gael dim, ag yno fe gymer atto ei Hunan, ſaith ysbryd gwaeth

nag ef ei hun, ag a ddychwel iw dy cyntaf, ag mae fo yn i gael wedi i yſcubo ai drefnu, ag yno mae fo yn aros ynddo ag felly mae'n waeth ir dyn hwnw nag erioed or blaen.

2. Y ty yma (yr hwn fel hyn a yſcubwyd ag a drefnwyd) iw goleuni rheſwm dyn ei *Hunan*. Canys os dwg neb ei ddymuniad ai ewyllys i Dduw, ag a fyn fynd ymlaen ag ymgadw rhag y bywyd drwg, gan chwantu cariad Duw, yna y ſerch nefol ai dengys ei hunan iddo, ai hwynebpryd hawddgar cyfeillgar, drwy 'r hwn y mae 'r goleuni yn cynneu hefyd yn yr enaid oddiallan.

3. Canys lle i cynneuo goleuni Duw, yno i mae 'r cwbl yn ennyn ag yn golau ni all diawl aros yno, ond mae yn rhaid iddo ymadel. Ag yma mae fo yn chwilio drwy grôth naturiaeth y bywyd (ſef y gwaelod canolig) ond mae hwnw fel tir ſych gwan diffrwyth iddo.

4. Digofaint Duw (ſef canol natur) ſydd yn ei naturiaeth ei hun yn gwbl egwan, yn ſych, ag heb allel arglwyddiaethu yn yr anian digllon. Ond mae Satan yn chwilio drwy 'r lleoedd hyn am ddrws agored i fynd i mewn gida 'r chwant, ag felly yn nithio yr enaid fel y gallo ymwychu ynddo ei hun.

5. Ag yn awr Os ysbryd ewyllys y creadur ai teifl i hunan gida llewyrch rheſwm ir gwaelod, ſef i Hunan, ag a eiff i mewn iw falchder, yno mae fo yn myned allan eilwaith oddiwrth oleuni Duw.

6. Ag yno mae diafol yn cael adwy agored i fynd i mewn, ag yn cael ty trefnus i aros ynddo, a hwnw iw goleuni rheſwm. Ag yna mae fo yn cymeryd atto ſaith agwedd anian bywyd yn Hunan, ſef y gwenhieithwyr ſydd wedi diangc oddiwrth Dduw i Hunan.

7. Ag yna mae fo yn mynd i mewn ag yn plannu ei ddeiſyfiad yn chwant Hunan ar drwgddychmygion. Yn y rhai y mae ysbryd yr ewyllys yn i ganfod ei Hunan yn ffurfiadau naturiaethau bywyd yn y goleuni oddiallan ag yno mae 'r dyn hwnw yn ſuddo iddo i hunan, fel ped fai fo yn feddw: ag yno mae 'r Ser yn cymeryd gafel arno, ag yn dwyn ei ſergynhulliad nerthol i mewn iddo, fel y ceiſiai ryfeddodau Duw yn ei myſg hwynt, fel yn hyny y gallent hwy i dangos ei hunain.

8. Canys mae 'r holl greaduriaid yn tuchan ag yn hiraethu am Dduw. Ag er na all y Sêr ganfod ysbryd Duw, etto gwell ganddynt gael ty golau i fod yn llawen ynddo, na thy wedi i gau yn yr hwn ni allant gael llonydd.

9. Yna mae 'r cyfryw ddyn yn mynd ymlaen fel ped fai fo wedi meddwi yngoleuni y rheſwm o-

ddiallan (yr hwn a elwir y Ser) ag mae fo yn canfod pethau mawrion rhyfeddol, ag yn cael ei arwain ynddynt.

10. Ag yno yn y fan mae Diafol yn ſpio am ddrws agored iddo i ddyfod i mewn, fel y gallo fo ennyn troell ganol y bywyd i beri i ysbryd yr ewyllys ymgodi i fynu ar eſcyll balchder, rhyfyg a chypyddra or hyn y mae traha yn ymchwyddo, ag ewyllys y rheſwm yn ewyllyſio cael ei ganmol. Canys tybied y mae iddo gael ſwm pob dedwyddwch pan enillodd oleuni rheſwm, ag y medr ef ddirnad y ty cavedig (ſef y dirgelwch) yr hwn er hyny a egyr Duw yn hawdd.

11. Yr awron mae fo yn tybied, fod y parch yn perthyn iddo ef; am fod ganddo ddealldwrlaeth rheſwm. Ond nid iw fo yn yſtyrio fod diafol yn chwarae ag yn chwerthin gidai chwant ef yn ei ſaith ffurfiadiau 'r bywyd (troell ga-

ganol naturiaeth) na chwaith pa amryfuſeddau ffiaidd y mae fo yn i oſod iſynu.

12. Oddiwrth y dealldwriaeth yma y daeth allan y Babel ffals yn eglwyſydd cred ar y ddayar, llei mae gwyr yn rheoli ag yn dyſcu yn ol troyadau a chynffonnau rheſwm, ag yn goſod i ſynu (fel aeres brydferth ar orſeddfaingc) blentyn yr hwn ſydd feddw yn ei falchder ai drachwant.

13. Ond mae diafol wedi myned i mewn i ſaith ffurfiadau troellganol y bywyd ſef iw reſwm ei hun, ag mae fo yn waſtad yn bwrw i mewn i chwant i hon ſydd wedi i harddu, yr hwn y mae 'r ſêr yn i dderbyn. Efe iw ei march hi ar yr hwn y mae hi yn marchogaeth yn hoyw yngalluoedd ei heinioes, fel y gwelir yn y Datcuddiad.

14. Fel hyn hi gymerodd atti ryw gyſcod o lewyrch gwir ſancteiddrwydd, ſef goleuni rheſwm,

gan feddwl mai hi ei hunan iw 'r plentyn glanaf yn y ty ond mae gan ddiafol letty yn ei chanol hi.

14. Ag dyma fel y mae gida 'r holl eneidieu a oleuwyd unwaith drwy Dduw, a gynt wedi hyny yn mynd allan oddiwrth y gwir oſtyngedig Ymroddiad, gan i diddyfnu ei hunain oddiwrth bûr laeth ei mam, ſef oddiwrth wir oſtyngeiddrwydd.

Pennod 3.

1 OND rheſwm a ettyb gan ddwedyd. Onid jawn i ddyn gyrhaedd goleuni Duw a goleuni y naturiaeth ar rheſwm oddiallan, fel y gallo fo drefnu ei fywyd yn ddoeth, fel y dywaid yr yſcythur.

2. Gwir jawn yw, felly i mae, Nid oes dim mor fuddiol i ddyn, na dim gwell a all ddigwydd iddo.

Ag ymhellach dyma dryſor uwchlaw pob tryſor dayarol i ddyn gael golwg ar Dduw, ag ar amſer, oblegid dyma lygad amſer a thragwyddoldeb.

3. Ond dal ſulw pa fodd y dylit ti ei harfer hi, yn gyntaf mae goleuni Duw yn ymddangos yn yr enaid ag yn llewyrchu fel golau canwyll, ag yn ennyn goleuni rheſwm yn ddiattreg. Etto nid iw fe yn hollawl yn ymroi i reſwm i fod dan Arglwyddiaeth y dyn oddiallan, Nag ydiw. Mae 'r dyn oddiallan yn i ganfod ei hun yn y goleuni yma, drwy 'r llewyrch (fel y gwel dyn ei gyſcod mewn drych) ag yn y fan mae fo yn dyſcu ei adnabod ei hun, yr hun ſydd dda a buddiol iddo.

4. A phan wnelo fo felly, Rheſwm (yr hwn iw 'r bywyd creaduriaidd) ni all lai nai olygu ei hunan yn Hunan ycreadur, a thrwy ewyllys ydeiſyfiad mynd i mewn

ir droell ganol, iw geiſio ei hun, yr hyn os gwna, mae fo yn i dorri ei hun oddiwrth Sylwedd Duw (yr hwn ſydd yn cydgodi gida goleuni Duw or hwn y dyle'r enaid fwytta ag ymſodloni yn ſiriol) ond mae fo yn bwytta or allanus ſylwedd a goleuni, ag wrth hyny mae fo yn tynnu y gwenwyn iddo ei hun eilwaith.

5. Fe ddyle ewyllys y creadur ſuddo iddo ei hunan ai holl reſwm ai ddeiſyfiad, gan i gyfrif ei hun yn blentyn anheilwng, nad iw (yn y lleiaf) yn deilwng or gras mawr yma, ag ni ddyle fo falchgymryd dim gwybodaeth na deall iddo ei hunan, na cheiſio gan Dduw ddim ſynwyr yn yr Hunan creaduriaidd.

6. Ond fe ddyle yn ddiragrith ag yn wirion i ſuddo ei hunan i mewn i ras a chariad Duw yngriſt Jeſu, a chwantu bod megis yn farw iddo ei Hunan, ag iw reſwm i hunan mewn pethau nefol, (yn y

bywyd uchel) ai gwbl roi ei Hunan i fywyd Duw mewn cariad, fel y gwnelo Duw ag ef y peth a fynno, yn y modd y mynno, fel ai ddodrefnyn ei hun.

7. Ni ddyle ei reſwm ef ei hunan chwilio am ddim mewn pethau nefol nag chwaith yngwreiddyn pethau naturiol, nag ewyllyſio dim ond gras Duw ynghriſt: Ag fel y mae plentyn yn gwir ſychedu am fronnau 'r fam, felly mae 'n rhaid iw newyn yn waſtadol fynd i mewn i gariad Duw, ag nid er dim gymryd i dorri oddiwrth y newyn yma pan fo 'r allanol rheſwm yn ymffroſtio yn y goleuni, gan ddwedyd mae 'r gwir blentyn genifi.

8. Ond yna mae 'n rhaid i ewyllys y dymuniad i blygu i hunan ir ddayar, ai ddwyn ei hun ir goſtyngeiddrwydd dyfnaf ar anneallwch gwirionaf, a dwedyd, Ynfyd wyti, nid oes dim genit ond gras Duw. Rhaid i ti ymlechu yn hwnw

mewn mawr oſtyngeiddrwydd; a bod fel dim ynot dy hun, heb nath adnabod nath garu dy hun. Pob peth ar ſydd eiddot neu ynot, ſydd raid iddo i gyfrif ei hun fel dim ond dodrefnyn Duw.

9. Ag yna rhaid iw dwyn y dymuniad yn vnig i drugaredd Duw, a mynd allan oddiwrth dy wybodaeth ath ewyllys dy hun, ai gyfrif ef fel dim, heb byth ond hyny groeſafu ewyllys i fyned i mewn iddo eilwaith.

10. Er cynted y gwneler hyn mae 'r ewyllys naturiol yn mynd yn wan, Ag yno ni all diafol yſcog mono felly mwyach drwy chwantau drwg, canys lleoedd ei orphwyſtra a wnaed yn weiniaid ag yn ſychion, ag yno yr ysbryd ſanctaidd oddiwrth Dduw ſydd yn cymeryd meddiant ar ffurfiadau 'r bywyd ag yn peri iw Arglwyddiaeth orchfygu.

11. Ennyn a wna ffurfiadau 'r

bywyd drwy fflamiau ei gariad. Ag yno mae 'r gelfyddyd uchel,a gwybodaeth gwreiddyn pob peth yn codi i fynu yn ol Sêr gynhulliad y creadur oddifewn ag oddiallan mewn tân ſych chwiliedig, mewn difyrrwch mawr, gan chwennych ymſuddo ir goleuni hwnw ai gyfrif ei hunan yn ddim,ag yn anheilwng o hono.

12. Ag fel hyn y mae ei ewyllys ef yn treiddio i mewn ir Dim hwnw (yn yr hwn y mae Duw yn crêu) ag yn gwneuthur a fynno ynddo. Yna mae ysbryd Duw yn tarddu allan drwy ddymuniad yr Ymroddiad goſtyngedig. Ag felly mae 'r Hunan naturiol yn ddiattreg yn dilyn ysbryd Duw mewn dychryn a llawenydd goſtyngeiddrwydd, ag felly mae fo yn canfod beth ſydd mewn amſer ag hefyd ynhragwyddoldeb,am fod pob peth yn breſennol gidag ef.

13. Pan eſcynno ysbryd Duw i

ſynu fel tânllwyth a fflam o gariad, yno mae ysbryd yr enaid yn deſcyn ag yn dwedyd. Arglwydd,ith enw di y bo 'r gogoniant ag nid i mi. Rwyti yn abl i gymeryd rhinwedd, nerth, cryfder, doethineb a gwybodaeth. Gwna di a fynnech. Ni allai wneuthur dim. Ni wn i ddim. Nid af i vnlle ond llei 'r arweiniech di fi (fel dy erfyn). Gwna am fi ag ynofi y peth a fynnech.

14. Yn y fath ymroddiad hollawl iſel a hwn y mae gwreichionen y nerth nefol yn deſcyn i ganol ffurfiadau 'r bywyd (fel gwreichionen ir ulw) ag yn i ennyn (ſef nân yr enaid) yr hwn a aeth fel glôun du yn Adda.

15. A phan ennyno llewyrch Duw ei hunan ynddo,mae 'n rhaid ir creadur fynd ymlaen fel erfyn ysbryd Duw,a lleſaru y peth a baro ysbryd Duw. Ag yno nid iw fo mwy yn i eiddo ei hun. Ond dodrefnyn Duw ydiw.

16. Ond rhaid i ewyllys yr

enaid (a hyny yn ddibaid) yn y cerbyd tanllyd yma i ſuddo ei hunan i ddim, ſef ir goſtyngeiddrwydd iſaf yngolwg Duw. Oblegid er cynted ag yr elo ewyllys yr enaid ym mlaen (yn y meſur lleiaf) yn ei ddychymygion ai chwiliadau ei hun, mae Luciffer yn cymryd gafael arno yngwaelod ffurfiadau 'r bywyd, ag yn i nithio (megis mewn gogr) hyd onid elo iddo ei Hunan.

17. Rhaid iddo gan hyny barhau yn ofalus wrth yr ymroddiad iſel, fel y ffynnon wrth ei ffynnonell, a ſugno ag yfed o ffynnon Duw, ag nid ymadel ai ffyrdd mewn dim.

18. Canys er cynted ag y bwyttao, ag y profo 'r enaid Hunan, ag o oleuni rheſwm oddiallan, fe a ymlaen yn ei opiniwn ei hunan, Ag yno ei weithredoedd (y rhai y mae ef yn i dwyn allan fel ped faent nefol) ydynt yn tarddu yn vnig oddiwrth y ſêr gynhulliad, y rhai

yn ddiarbod a gymrant afel ar yr enaid;ag ai ſychant,ag yna fe â ymlaen mewn amryfuſeddau nes iddo eilwaith ymroi i Dduw, a chydnabod mai plentyn iw wedi i ddifwyno.

19. Ag felly wrth wrthwynebu rheſſwm mae fo yn ymglywed eilwaith a chariad Duw, yr hyn ſydd anhaws yr awron nag ar y cyntaf, Canys mae Diafol yn dwyn i mewn amheuon cryfion,ni âd ef yn hawdd moi ffau ai gaſtell.

20. Fe ellir gweled hyn yn eglur yn ſeinctiau Duw er dechreuad y byd,ddarfod i lawer,a arweinid gan yſbryd Duw, ymadel yn fynych oddiwrth yr ymroddiad,a mynd ir Hunan, ſef iw rheſwm ai hewyllys, yn y rhai y taflodd Satan nhw i bechodau ag i ddigofaint Duw: fel y gwelir yn *Nafydd* ag yn *Solomon* hefyd yn y Patrieirch ar Prophwydi ar Apoſtolion, y rhai yn fynych a fawr amryfuſeddaſont pan yma-

dawſont ar ymroddiad wrth ddyfod iddynt ei hunain, ſef iw rheſwm ai trachwant.

21. Am hyny anghenrheidiol yw i blant Duw wybod pa fodd y mae iddynt ymddwyn pan fynnont ddyſcu ffordd Duw. Rhaid iddynt guro i lawr a thaflu ymaith ie ei meddyliau ei hunain, a bod heb chwennych dim nag ewyllyſio dyſcu dim, oni chlywant ei hunain yn y gwir ymroddiad, fel y gallo yſbryd Duw arwain a dyſcu yſbryd dyn, a bod ir ewyllys dynol (yr hwn ſyn briod ag ef ei hun) gael i gwbl dorri ymaeth oddiwrth ei chwant ei hun ai roddi i Dduw.

Pennod 4.

1. PEryglus iawn iw 'r holl yſpienna cnawdol yn rhyfeddodau Duw, canys fe all yſbryd yr ewyllys gael i garcharu yn fuan, wrth hyny oni bydd i yſbryd yr

ewyllys ſyned a rhodio ar ol yſbryd Duw, ag felly mae ganddo allu yn yr iſel ymroddiad i edrych ar wrthiau Duw.

2. Nid wyfi yn dwedyd na ddyle ddyn chwilio a dyſcu mewn celfyddydau a diſceidiaeth naturiol. Nid felly, canys buddiol iw iddo, ond nid oes i ddyn ddechrau drwy ei reſwm ei hunan.

3. Fe ddyle ddyn nid yn vnig reoli ei fywyd drwy oleuni y rheſwm oddiallan (yr hwn ſydd dda ynddo ei hun) ond rhaid iddo ſuddo gida 'r golau hwnw ir goſtyngeiddrwydd iſaf o flaen Duw, a goſod yſbryd, ag ewyllys Duw, yn flaenaf wrth ei holl chwilio, fel y gallo goleuni rheſwm weled drwy oleuni Duw.

4. Ag er bod rheſwm yn gwybod llawer, nid oes iddi hi ymgymmyraeth atti ei hun, fel ped fai yn ei meddiant ei hun, ond rhoi 'r gogoniant i Dduw, ir hwn yn vnig y

mae doethineb a gwybodaeth yn perthyn.

5. Canys pa mwyaf y ſuddo rheſwm ei hunan i lawr i oſtyngeiddrwydd gwirion yngolwg Duw, a pha anheilyngaf y cyfrifo ei hun yn ei wydd ef, cyntaf y bydd ef marw oddiwrth chwant iddo ei hunan, a mwyaf y treiddia yſbryd Duw trwyddo, ag ai dwg ir wybodaeth vchaf fel y gallo ganfod mowrion wrthiau Duw.

6. Canys mae yſbryd Duw yn gweithio yn vnig yn y goſtyngeiddrwydd ymroddgar, ſef yn yr hyn nad yw yn i geiſio nag yn ei chwennych ei hunan.

7. Mae yſbryd Duw yn cymryd gafael ar bob peth ar ſydd yn ewyllyſio bod yn wirion, ag yn iſel oi flaen ef, ag yn i ddwyn ef allan yn ei ryfeddodau. Mae ganddo ddifyrrwch mawr yn y rheini yn vnig ſyn ofni ag yn plygu gar ei fron ef.

8. Canys ni chreawdd Duw mo-

nom ni er ein mwyn ein hunain yn vnig,ond i fod yn beiriannau ei wrthiau ef, drwy 'r rhai y mae fo yn chwennych datcuddio i ryfeddodau, Mae 'r ewyllys ymroddgar yn ymddiried i Dduw, ag yn edrych am bob daioni oddiwrtho. Ond yr Hunan ewyllys ſydd yn i reoli ei hunan, am i fod wedi i dorri oddiwrth Dduw

9. Beth bynnag ſydd Hunan ewyllys, pechod iw, ag mae fo yn erbyn Duw, am i fod wedi mynd allan or drefn(yn yr hon y creawdd Duw ef) i mewn i anufydddod, gan chwennych bod yn feiſtr ag yn Arglwydd iddo ei hun.

10. Pan fo marw ei ewyllys ef ei hun oddiwrtho ei hun, mae fo yn rhydd oddiwrth bechod, canys nid iw fo yn chwennych dim ond yr hyn y mae Duw yn i geiſio oddiwrth ei greadur. Ei awydd ef iw gwneuthur y peth er mwyn yr hwn y gwnaeth Duw ef, ar hyn a

wna Duw drwyddo, ag er i fod (ag yn rhaid iddo fod) yn gweithio, etto nid iw ef ond erſyn y gwaith, drwy 'r hwn y mae Duw yn gwneuthur y peth a ſynno.

11. Canys dyma 'r wir ffydd mewn dyn, ſef marw iddo ei hunan, (oddiwrth ei feddwl-chwant ei Hunan) ag yn ei holl ddechreuadau, ai ſwriadau, ddwyn ei ewyllys i ewyllys Duw, fel na chymero glod iddo ei hunan mewn dim ar a wnelo ond i gyfrif ei hun (ym hob peth a wnelo fel gwas i Dduw, gan feddwl mai dros Dduw y mae pob peth y mae fo yn mynd yn i gylch iw wneuthur.

12. Oblegid yn y meddylfryd hwnw mae ysbryd Duw yn i arwain ef ir gwir vniondeb ar ffyddlondeb tuag at ei Gymydog. Canys fel hyn y mae fo yn meddwl wrtho ei hun. Rwi 'n gwneuthur ſyngwaith nid droſof ſy hun ond dros Dduw yr hwn am galwodd ag am

hordeiniodd i iw wneuthur, fel gwas yn ei winllan.

13. Mae fo yncluſtfeino yn waſtad am lais ei Arglwydd yr hwn (or tu fewn iddo) ſydd yn gorchymyn iddo beth ſydd iddo iw wneuthur. Mae 'r Arglwydd yn llefaru wrtho ag yn peri iddo i wneuthur.

14. Ond mae Hunan yn gwneuthur y peth y mae y rheſwm oddi allan oddi wrth y Sêr yn i orchymyn, ag ir rheſwm yma mae diafol yn ymluſgo ag yn ehedeg i mewn gida 'r ewyllys.

15. Beth bynnag y mae Hunan yn i wneuthur mae hyny heb ewyllys Duw ynddo, ag fe ai gweithredir yn vnig yn y ffanſi, fel y gallo digofaint Duw gymeryd i ddifyrrwch ynddo.

16. Ni all vn gwaith ar a wneler heb ewyllys Duw gyrhaeddyd teyrnas Dduw. Nid iw fo i gid ond rhyw ddelw anfuddiol, ym mawr

ofer lafur dynion. Canys nid oes dim yn bodloni Duw ond yr hyn y mae fo yn i wneuthur ei hunan, drwy 'r ewyllys (fel drwy erfyn)

17. Canys nid oes ond vn vnig Dduw yn Sylwedd Sylweddau, a phob peth ar ſydd yn cydweithio gidag ef yn y ſylwedd hwnw, ſydd vn yſbryd ag ef. Ond y peth ſydd yn gweithio ynddo ei hunan yn ei ewyllys ei Hunan ſydd ynddo ei hun or tu allan i reolaeth Duw. Gwir iw i fod ef yn y rheolaeth honno yn yr hon y mae Duw yn rheoli pob bywyd, ond nid yn y rheolaeth ſanctaidd nefol ynddo ei Hunan, ond yn Arglwyddiaeth natur, drwy 'r hon y mae fo yn llywodraethu da a drwg. Nid Duwiol dim ond ſydd yn rhodio ag yn gweithio yn ewyllys Duw.

Pennod 5.

1. MAe Chriſt yn dywedyd. Pob planhigyn ar na phlannodd fy nhad nefol a ddiwreiddir allan, ag a loſcir yn y tân. Holl weithredoedd dyn y rhai a wneuthurwyd heb ewyllys Duw a loſcir yn y tân olaf oddiwrth Dduw, ag fe ai gorchmynnir i ddigofaint Duw, ſef i bwll y Tywyllwch i gymeryd ei bleſer ynddynt.

2. Canys mae Chriſt yn dywedyd, y Sawl nad iw gidam fi ſydd yn fy erbyn i, ar ſawl nad iw yn caſglu gidam fi ſyn gwaſcaru. Pwy bynnag a wnelo beth, heb i wneuthur mewn ewyllys ymroddgar, drwy hyder yn Nuw, nid iw hwnw ond anrheithio a gwaſcaru, nid iw ef gymmeradwy gida Duw. Nid oes dim ai bodlona ond yr hyn a ewyllyſio ef ei hunan drwy ei yſbryd, ag a wnelo fe ei hunan drwy ei erfyn.

3. Am hyny beth bynnag a wneler drwy reſymiadau Hunan dynol (ymmaterion ewyllys y Goruchaf) nid iw 'r cwbl ond ffûg, ag megis henchwedl ym Mabel, Nid iw fo ond gwaith y Sêr ar byd oddiallan. Ni chydnebydd Duw ef fel ei waith ei hunan. Nid iw oll ond chwaryddiaeth troell ymdrechgar naturiaeth, yn yr hon y mae da a drwg yn ymdrech ai gilydd, yr hyn a adeilado 'r naill, mae 'r llall yn i ddiniſtrio.

4. Fel dyma fawr drueni yr holl ofer lafur ar lludded, Ag mae hyn igid yn perthyn i farn Duw i derfynu 'r ymryſſon. Pwy bynnag gan hyny ſydd yn gwneuthur llawer yn y drafferth grefyddol yma, nid iw fo yn gwneuthur dim ond i farn Duw. Am nad oes dim o hono yn berffaith nag yn barhaus, Rhaid iw i ddidoli ai roi or neilldu yn y llygredigaeth.

5. Canys yr hyn a wneler yn ni-

gofaint Duw, a dderbynir ganddo eilwaith, ag a gedwir yn nirgelwch ei awchlym chwant ef tan ddydd y farn, lle y ceiff da a drwg i didoli oddiwrth i gilydd.

6. Ond os dyn a drŷ ag a eiff allan o hono ei hun, ag i mewn i ewyllys Duw, yna y caiff y daioni ynddo ei hun a wnaeth ef i ryddhau oddiwrth y drwg a wnaeth.

7. Canys mae Eſay yn dwedyd.. Er bod eich pechodau chwi cyn goched ar ſcarlad (os trowch chwi ag edifarhau nhw fyddant cyn wynned ar eira) canys fe a lyngcir y drwg yn nigofaint Duw i farwolaeth, ar hyn ſydd dda a ddaw allan fel planhigyn allan or ddayar ar anialwch.

8. Pwy bynnag a fwriado wneuthur dim ar ſydd dda a pherffaith, yn yr hyn y mae fo yn gobeithio llawenhau yn dragwyddol iwſwynhau, ymadawed ag ef ei hun, ſef oddiwrth ei ddeiſyfiad, ag aed i

mewn ir ymroddiad, i ewyllys Duw, a gweithied gida Duw.

9. Ag er i chwant dayarol Hunan drwy'r cnawd ar gwaed lynu wrtho ef, er hyny os gwrthyd ewyllys yr enaid dderbyn y chwant i mewn iddo, ni ddichon Hunan wneuthur dim. Canys mae 'r ewyllys ymroddgar yn ddibaid yn diniſtrio ſylwedd yr hunan eilwaith, fel na all digofaint Duw moi gyrhaedd, Ag os cyrhaedd ef weithiau (fel y gall y peth ddigwydd) er hyny mae 'r ewyllys ſydd wedi ymroi i Dduw yn i orchfygu drwy ei nerth ag yn gwiſco cynglwyſt buddygoliaeth yn y rhyfeddodau i allel etifeddu y mabwyſiad.

10. Am hyny nid iw dda dwedyd na gwneuthur dim pan fo rheſwm wedi ennyn yn chwant Hunan canys y pryd hwnw mae 'r ewyllys yn gweithio yn nigofaint Duw, a thrwy hyny fe gaiff dyn golled. Am fod yn dwyn ei waith ef i ddigofaint

goſaint Duw ag yn i gadw ef yno erbyn dydd mawr barn Duw.

11. Pob drwg chwant (drwy 'r hwn y mae dyn yn cyfrwysfeddwl am gaſglu llawer or byd iddo ei Hunan oddiar ei gymydog iw niweidio) a gymerir ag a gedwir yn nigofaint Duw iw farn, yn yr hon yr amlygir pob peth, a phob nerth yſcogiad a ſylwedd yn y da ar drwg a oſodir o flaen pawb yn nirgelwch y datcuddiad.

12. Pob drwgweithred fwriadol a berthyn ir farn, ond os trŷ 'r pechadur, mae fo yn diango allan o honynt, ai weithredoedd hyny a berthynant ir tân.

13. Pob peth ſydd rhaid i hamlygu yn y diwedd, canys er mwyn hyny y dygodd Duw ei nerth gweithgar i fod yn ſylweddol, fel yr amlygid cariad a digofaint Duw i fod yn ddelw oi wrthiau rhyfeddodus iw ogoniant.

14. A rhaid i bob creadur wybod

fod yn rhaid iddo barhau yn y cyflwr yn yr hwn y crewyd ef, ag onid e mai ſo yn rhedeg allan i groes ewyllys, ag ir elyniaeth yn erbyn ewyllys Duw, yn i ddwyn i hunan i boen a thoſtedd.

15. Canys y creadur yr hwn a grewyd or tywyllwch, ſydd yn byw yn y tywyllwch heb wewyr, fel nad oes ar y pryf gwenwynllyd boen yn ei wenwyn (y gwenwyn iw ei fywyd) a phe colle fe i wenwyn, a chael rhyw beth da yn i le ef (iw amlygu yn ei ſylwedd ef) fe fyddai hyn yn boen ag yn angau iddo. Ag felly hefyd y mae 'r drwg yn boen ag yn angau ir da.

16. Fe grewyd Dyn o Baradwys, ag erddi ag ynddi, o gariad Duw, ag erddo ag ynddo. Ond os efe ai dwg ei Hunan ir digllonedd (yr hwn ſydd fel poen wenwynllyd ag angau) yno mae 'r croesfywyd yn boen ag yn gyſtudd iddo.

17. Pe creaſid diafol allan or

grôth ddigoſus er mwyn vffern ag ynddi, heb iddo gael y ſylwedd nefol, ni buaſe arno ef boen yn vffern. Ond yn gimaint ai wneuthur ef yn y nef ag erddi, etto fe gynhyrfodd ynddo ei hun gyneddf ag anian y tywyllwch, ag ai dygodd ei hun yn hollawl ir tywyllwch.

18. Am hyny mae 'r goleuni yr awron yn boenus gurfa iddo, ſef yn dragwyddol anobaith o ras Duw, mewn gelyniaeth ddiddiwedd, gan na all Duw i aros ef ynddo ei hun, ond fe ai chwdodd ef allan.

19. Ag am hyny mae diafol yn gynddeiriog ag wedi digio yn erbyn ei farn ei hun (o ſylwedd yr hon y caſodd ef ei ddechreuad) ſef y naturiaeth dragwyddol, yr hon ſydd yn i garcharu fo yn ei le ei hun (fel yſbryd wedi cwympo a thynnu yn ol) ag yn i ddifyrru ei hun ynddo drwy ei chyneddf angerddol ddigllon.

20. A chan na ſynnai fo helpu ymlaen ddifyrrwch llawenydd Duw, am hyny rhaid iddo fo'r awron wneuthur yn y gwrthwyneb, a bod yn elyn yn erbyn daioni.

21. Canys o Dduw ag ynddo fo mae pob peth, Tywyllwch a goleuni, cariad a digofaint, Tân a golau: ond mae fo yn i alw ei hunan yn Dduw, yn vnig fel y mae fo yn oleuni yn ei gariad.

Pennod. 6.

1. MAe croeſineb tragwyddol rhwng goleuni a thywyllwch, n'd y naill yw'r llall, ag nid iw 'r naill yn cynwys y llall. Er hyny nid oes ond vn vnig ſylwedd a Bod, yn yr hwn y maent yn cydſefyll, ond mae rhagoriaeth yn yr anian ar ewyllys; etto ni rannwyd mor ſylwedd ar Bod, ond mae gagendor yn gwneuthur y gwahaniaeth, yn giraint ag mai dim iw 'r naill yn y

llall, er hyny yno i mae, ond nid wedi i egluro ynghyneddfau y peth yn yr hwn i mae.

2. Canys fe arhoſodd Diafol yn ei Arglwyddiaeth ei hun, nid yn yr hon y creawdd Duw ef, ond yn nolurus boenus eſcorfa tragwyddoldeb, ynghanol naturiaeth, ynghyneddf y digofaint, yn y gyneddf ſydd yn cenhedlu tywyllwch gwewyr a phoen.

3. Gwir iw mai tywyſog iw ef ynghyfle 'r byd yma, ond yn y rhanle gyntaf, yn nheyrnas y tywyllwch yn y dyfnder. Ond nid ynheyrnas yr haul ar lleuad ar defnyddiau, Nid iw ef nag Arglwydd na thywyſog yno, ond yn y rhan ofidus, ſef yngwreiddyn dryganiaeth pob peth, ag er hyny nid oes mor gallu ganddo i wneuthur a fynno.

4. Canys mae rhyw ddaioni ymhob peth, yr hwn ſydd yn carcharu y drwg yn y peth, ag yn i gau

i fynu;

i ſynu ; yno y gall ef rodio a rheoli yn vnig yn y drwg pan i cynhyrſo ynddo ei hunan chwant drygionus, gan ddwyn ei ewyllys i mewn ir drwg, yr hyn ni all y creaduriaid direſwm moi wneuthur, Ond fe all dyn i wneuthur drwyddynt hwy, os dwg ef nerth ei ewyllys ai gryf feddwl iddo ef allan or lle canol tragwyddol; yr hyn iw ſwyn a gauddewniaeth.

5. Hefyd, fe ddichon ewyllys diafol ſynd i mewn ir peth y dycco dyn ddymuniad ei enaid iddo (yr hyn hefyd ſydd oddiwrth y tragwyddol) mewn drygioni, canys yr vn iw cychwyniad yr enaid ar angelion allan or tragwyddol, Ond nid oes awdurdod mwy gan ddiafol ar amſer y byd yma, ond yn y cynwr mawr ar gythryblaeth.

6. Pa le bynnag yr ennynno hwnw yn y dig tragwyddol a naturiol, yno i mae ef yn bryſſur, fel mewn rhyfeloedd ymladd ag ym-

ryſſon, ag hefyd mewn mawr dymheſtloedd diddwfr. Mae fo yn y tàn yn mynd cym helled ag yr el y niwed, mewn cawodydd trymion a thymheſtloedd o daranau mellt a chenllyſg, Ond ni ddichon ef moi cyfarwyddo hwynt, canys nid iw ef ynddynt hwy, nag arglwydd, na meiſtr, ond gwas.

7. Fel hyn y mae 'r creadur drwy ei ewyllys chwant yn cyffroi da a drwg, bywyd ag angau ; mae 'r chwant dynol angelaidd yn ſefyll ynghanol y naturiaeth dragwyddol (yr hon ſydd heb ddechreuad) yn yr hon y mae ef yn ei ennyn ei hun, pa vn bynnag ai mewn da neu ddrwg, yn hynny i mae yn cyflawni ei weithred.

8. Wele, fe greawdd Duw bob peth er ag yn yr hyn y dyle fo fod ynddo, yr angelion yn y nef ag erddi, a dyn ymharadwys ag erddi, Gan hyny os eiff chwant y creadur

allan oddiwrth ei fam ai wreiddyn ei hun, yna mae fo 'n mynd i mewn ir croeſewyllys, ag ir elyniaeth, ag yno fe gaiff boeni gan y croeſineb, ag felly mae yn y gwir ewyllys vn ffals yn codi.

9. Ag yna mae 'r ewyllys da yn mynd i mewn iw ddim eilwaith, ſef i derfyn natur a chreadur, ag felly mae yn gadel y creadur yn ei ddrygioni, fel y mae yn eglur yn Luciffer, ag yn Adda hefyd. Ag oni bai i ewyllys cariad Duw gyfarfod ag ef, a mynd i mewn eilwaith ir dyndod mewn gwir drugaredd, ni allaſe byth fod ewyllys da mewn dyn.

10. Am hyny peth ofer iw 'r holl edrych a chwilio ynghylch ewyllys Duw, oni bydd y meddwl wedi i droi: canys pan fo 'r meddwl fel caethgarcharwr yn ſefyll yn yr Hunan-chwant ir bywyd dayarol, ni ddichon ef ganfod beth iw ewyllys *D*uw, ond rhedeg ymlaen

a wna ef yn Hunan or naill ffordd ir llall, heb gael dim gorphwys. Canys mae 'r Hunanchwant yn waſtadol yn magu aflonyddwch.

11. Ond pan i ſuddo ei hunan yn hollhawl i drugaredd *Duw*, gan chwennych marw oddiwrtho ei Hunan, a chael ewyllys *Duw* yn arweinydd ir deall, mae ef felly yn i gydnabod ag yn i gyfrif ei hunan megis Dim, heb chwennych dim ond yr hyn y mae Duw yn ei ewyllyſio.

12. Ag yno os daw gw yn digofaint yn y cnawd dayarol, a chytuno gida dychymygion diafol, a goſod ar ewyllys yr enaid, yna mae 'r bryd ſeddwl a ymrôdd i *D*duw yn gweiddi arno ag yn llefain, Abba, y Tad cariadus, Gwared fi rhag drwg.

13. Ar pryd hwnw (er ir ewyllys dayarol fynd yn rhy gryf yn nigofaint *Duw* drwy wenwyndra diafol) nid iw gwyn y digofaint yn

gweithio ond ynddo ag arno ei hunan, fel y dywaid St. *Paul*. Os gan hyny pechu yr wyf, nid myfi ſydd yn pechu, ond y pechod ſydd yn aros yn fynghnawd i; Ag hefyd Rwi yn fy meddwl yn gwaſnaethu cyfraith Duw, ond yn y cnawd cyfraith y pechod.

14. Nid meddwl *Paul* iw, y dylai yr ewyllys gydſynio yn chwant y cnawd, Ond fod pechod mor rymmus yn y cnawd, ſef yn nigofaint cyffrous Duw mewn Hunan, ag y cippir ef ir chwant wrth annogaeth y rhai drygionus, neu wrth edrych ar wchder a gogoniant bydol, ag felly mae fo yn llwyrfyddaru yr ewyllys ymroddgar ag yn rheoli drwy drais.

15. Yr awron, Pan weithreder pechod yn y cnawd mae 'r digofaint yn ymddifyrru ynddo, ag yn ymgippio am yr ewyllys ymroddgar, yr hwn ſydd yn gweiddi ar Dduw am waredigaeth oddiwrth

y drwg, ag yn gweddio ar i Dduw ſymud y pechod ymaith oddiwrtho, a dwyn pechod ir canol, ſef ir angau fel y gallo farw.

16. Ag mae St. Paul yn dywedyd ymhellach. Nid oes gan hynny ddim damnedigaeth ir rhai ſydd ynghriſt Jeſu, y rhai a alwyd yn ol bwriad Duw, hyny iw y rhai yn y bwriad hwnw yn Nuw (yn yr hwn y galwodd Duw ddyn) a elwir eilwaith yn yr vn galwad, i ſefyll eilwaith yn y bwriad hwnw o Dduw yn yr hwn y creawdd ef ddyn i fod yn llun ag yn ddelw iddo ef.

17. Cyhyd ag y bo ewyllys dyn yn ſefyll yn Hunan, cyhyd a hynny y mae fo allan o fwriad a galwad Duw, Ni alwyd mono, canys mae fo wedi mynd allan oi le ei hun, Ond pan ymdrotho 'r meddwl eilwaith ir galwad ſef ir ymroddiad, yna i mae'r ewyllys yngalwedigaeth Duw, ſef, yn y lle yn yr

hwn a thros yr hwn y creawdd Duw ef; ag yno mae gallu ganddo i fod yn blentyn i Dduw, fel y mae yn ſcrifenedig, fe roddes ef i ni allu i fod yn blant i Dduw.

18. Y Gallu yr hwn a roddes ef i ni iw ei fwriad, er mwyn yr hwn ag yn yr hwn y creawdd ef ddyn yn ei lun ei hun. A hyn a ddygodd Duw eilwaith ir dyndod, ag ef a roddes allu ir gallu hwnw i dorri pen pechod yn y cnawd, ſef ewyllys a dymuniad y Sarph. hyny iw yr ewyllys ymroddgar ynghriſt ſydd yn ſathru ar ben chwant ewyllys pechadurus y Sarph ag yn lladd eilwaith y pechodau y rhai a wneuthurwyd. Ar gallu yma yr hwn a roddir ſydd yn angau i angau ag yn nerth bywyd i fywyd.

19. Am hyny ni all vn dyn wneuthur eſcus fel ped fai ef heb allel ewyllyſio. Gwir iw, mai tra fo yn dygnlynu ynddo ei Hunan

yn ei ewyllys ei hunan ag yn gweini yn vnig i gyfraith pechod yn y cnawd, ni ddichon ef. Oblegid yr ydys yn i attal ef fel gwas ir pechod. Ond pan drotho fe ymaith ganol ei feddwl, ai oſod ef yn ewyllys ag ufydddod Duw, yna fe a ddichon.

20. Wele, Mae canolwreiddyn y meddwl wedi tarddu allan o dragwyddoldeb, allan o hollalluogrwydd Duw, fe all i ddwyn i hun ir peth a fynno, ag ir lle i mynno. Canys nid oes ddeddf ir hyn ſydd or vn tragwyddol.

21. Ond mae ir ewyllys ddeddf i vfyddhau i Dduw, canys yr ewyllys a anwyd or meddwl, ag nid oes iddo moi rwygo ei hun oddiwrth yr hyn or hwn y creawdd Duw ef.

Pennod 7.

1. WEle, fe greawdd Duw ewyllys y meddwl er paradwys ag ynddi, i fod yn gyfaill iddo yn nheyrnas y llawenydd nefol, ni ddylaſe moi ſymud ei hun oddi yno, ond gan ddarfod iddo ymſymud, Duw a ddygodd ei ewyllys eilwaith ir cnawd, ag yn yr ewyllys (yr hwn a newydd ddygodd ef i mewn) fe roddes allu i ni i ddwyn yn hewyllys iddo ef, ag i ennyn goleuni newydd ynddo, ag felly i ymddyfod i fod yn blant iddo eilwaith.

2. Nid iw Duw yn caledu neb, ond ewyllys dyn ei hunan yr hwn ſydd yn mynd ymlaen ynghnawd y pechod, hwnw ſydd yn caledu 'r meddwl, ſef ewyllys Hunan ſydd y dwyn oferedd y byd ir meddwl, ag felly mae argau ar y meddwl, ag mae fo yn parhau felly.

3. Duw, Cymmhelled ag i mae fo yn Dduw, ag y gelwir ef felly, ni all ewyllyſio vn *D*rwg. Canys nid oes ond vn vnig ewyllys yn Nuw, a hwnw iw cariad tragwyddol, a chwant ir peth ſydd debig iddo, ſef, Grym Tegwch a rhinwedd.

4. Nid iw *D*uw yn *D*erbyn vn pechadur iw rym ai rinwedd onid â 'r pechadur allan oi bechodau, gan fyned i mewn yn y chwant i *D*duw, yr hwn ni ſwrw allan mor rhai a ddel atto. Fe roddes ir ewyllys borth agored ynghriſt, Gan ddywedyd, *D*euwch attafi bawb ar ſydd yn llwythog o bechodau, a Myfi a eſmwythaf arnoch. Cymerwch ſy iau i arnoch, honno iw Croes yr elyniaeth yn y cnawd, yr hon oedd iau Chriſt, yr hwn oedd raid iddo i dwyn dros bechodau pawb.

5. Rhaid ir ewyllys ymroddgar gymeryd y groes yma arno yn y cnawd drwg dayarol pechadurus,

ai dwyn hi ar ol Chriſt mewn dioddeſgarwch mewn gobaith, o waredIad, ag yn ddibaid ſigo pen y ſarph drwy ewyllys ymroddgar yr enaid yn ewyllys Chriſt ai yſbryd, a lladd a difetha yr ewyllys dayarol yn nigofaint Duw, ag nid gadel iddo orphwys ar wely eſmwyth pan wneler pechod, drwy feddwl, mi edifarha ryw amſer neu i gilydd.

6. Ah. Nid felly. Mae 'r ewyllys dayarol yn mynd yn gryf, yn fras, ag yn anllad ar y gwely eſmwyth yma. Ond er cynted ag y tewynno anadl Duw ynot ti, a dangos pechod i ti, Rhaid i ewyllys yr enaid i ſuddo ei hun ei lawr i ddioddefaint ag angau Chriſt, ai ymddilladu ei hunan yn glyd ynddo, a chymryd dioddefaint Chriſt iw feddiant, ag arglwyddiaethu ar angau pechod ymmarwolaeth Chriſt, ai ladd ai ddifetha ef ymmarwolaeth Chriſt.

7. Rhaid iddo farw er anewyllyſgared iw, Bydded gelyniaeth rhyngoti ar cnawd dayarol nwyfwys. Na ddod iddo mor peth a fynno. Gâd iddo ymprydio a dwyn newyn nis iw oglais beidio, gan wybod mai ewyllys y cnawd iw dy elyn di, ag na wna mo ewyllys dymuniad y cnawd, ag felly di a ddygi angau i mewn at yr angau yn y cnawd.

8. Nag edrych ar watwargerdd y byd. Meddwl mai dy elyn di y maent yn i watwar, ai fod ef wedi mynd yn ffwl iddynt. Ymhellach, Cyfrif di dy Hunan mai dy ffwl di iw, yr hwn a barodd Adda ynot ti ag a ganiadhaodd i fod yn ffals etifedd i ti.

9. Tafl allan fab y gaethwas or tŷ (ſef y plentyn dieithr yr hwn ni roddodd Duw i fod yn nhŷ bywyd Adda ar y dechreuad) canys ni chaiff mab y gaethferch etifeddu gida mab y wraig rŷdd.

10. Nid iw 'r ewyllys dayarol ond mab y gaeth forwyn, canys fe ddylaſai y pedair elementau fod yn weiſion i ddyn, Ond fe ai dygodd Adda hwynt ir mabwyſiad. Am hyny Duw a ddywedodd wrth *Abraham* pan agorodd ef y cyfammod ar addewid ynddo ef. Tafl allan fab y gaethferch canys ni chaiff ef etifeddu gida mab y wraig rŷdd.

11. Mab y rydd yma iw Chriſt, yr hwn a ddygodd Duw oi ras ir cnawd eilwaith droſom ni, ſef meddwl newydd yn yr hwn y gall yr ewyllys (ſef ewyllys tragwyddol yr enaid) dynnu ag yfed dwfr y bywyd, am yr hwn y mae Chriſt yn Sôn, Pwy bynag a yfo or dwfr yma yr hwn a rydd ef i ni, fe dardda ynddo ef, ag a fydd yn ffynnon o fywyd tragwyddol.

12. Y ffynnon yma iw adnewyddiad meddwl yr enaid ſef y tragwyddol Sêr gydiad anian tragwyddol cyneddf greaduraidd yr

enaid. Am hyny yr wyf yn dywedyd, mae gwaith ofer a phethau di-ſydd iw'r holl ddychymygion ar dyfeiſiau ſydd gan ddynion i ddyfod at Dduw heb feddwl newydd.

13. Nid oes vn ffordd arall at Dduw ond meddwl newydd yr hwn ſydd yn troi oddiwrth ddrygioni ag yn myned i mewn i edifeirwch am y pechodau a wnaeth ef, ag yn myned allan oddiwrth ei anwiredd, heb i chwennych mwy, ond yn cuddio ei ewyllys yn gynnes yn angau Chriſt, ag ai holl ofal yn marw oddiwrth bechod yr enaid ym marwolaeth Chriſt, fel nad iw meddwl yr enaid yn ewyllyſio pechod mwy.

14. Ag er ir holl gythreuliaid i gynllwyn ef yn galed a goſod pigau ei chwant yn y cnawd, etto fe ddyle ewyllys yr enaid ſefyll yn llonydd ai guddio ei hunan yn angau Chriſt, heb chwenych nag ewyllyſio dim ond trugaredd Duw.

15. Ni thâl y gweiniaith rhagrithiol ddim nar ymgyſuro oddiallan; fel pan fo rhai yn cuddio pechod a drygioni yn y cnawd a haeddedigaeth Chriſt, gan aros er hyny fyth yn yr Hunan. Fe ddwedodd Chriſt Oni ddychwelwch ach gwneuthur fel plant, ni ellwchi weled teyrnas Duw. Rhaid ir meddwl ymnewyddu mor hollawl a phlentyn na wyr ddim oddiwrth bechod.

16. Mae Chriſt hefyd yn dywedyd. Oni enir chwi eilwaith ni ellwchi weled teyrnas Duw. Rhaid iw i ewyllys newydd yn hollhawl godi yn angau Chriſt. Rhaid iw i ddwyn ef allan o gnawdoliaeth Chriſt, ai gyfodi yn adgyfodiad Chriſt.

17. Yr awron, cyn y gallo hyn fod, Rhaid i ewyllys yr enaid farw yn angau Chriſt yn gyntaf, canys yn Adda y derbyniodd ef fab y gaethwraig ſef pechod iddo. Hwn

ſydd raid i ewyllys yr enaid i daflu allan yn gyntaf, a rhaid ir enaid truan caethiwus ymgynheſu yn angau Chriſt o ddifrif ai holl nerth ai egni, fel y bo marw mab y gaethferch, ſef pechod ynddo ei hunan yn angau Chriſt.

18. Yn wir, Rhaid i bechod farw yn ewyllys yr enaid, ag onide ni all fod vn weledigaeth o Dduw. Canys yr ewyllys dayarol mewn pechod a digofaint Duw ni chaiff weled Duw, ond Chriſt yr hwn a ddaeth yn y cnawd. Rhaid ir enaid wiſgo yſbryd a chnawd Chriſt. Ni all ef etifeddu teyrnas Dduw yn y dabernacl ddayarol hon, oblegid mae teyrnas y pechod yn crogi wrtho oddiallan ſydd i bydru yn y ddayar, ag i godi eilwaith mewn grym newydd.

19. Nid iw rhagrith a gweiniaith a thwyll maddeuant oddiallan mewn geiriau yn talu dim. Rhaid ini fod yn blant, nid drwy gyfrif

oddiallan, ond drwy yn geni o Dduw oddifewn yn y dyn newydd yr hwn a roddwyd yn Nuw.

20. Yr holl wegi in twyllo ein hunain, wrth ddywedyd ddarfod i Ghriſt dalu y ddled, a gwneuthur iawn dros bechod, ai fod ef wedi marw dros ein pechodau ni, Onid ydym ninnau hefyd yn meirw oddiwrth bechod ynddo ef, ag yn gwiſgo ei haeddedigaeth ef mewn vfydd-dod newydd, ag yn byw ynddo. Nid iw 'r cwbl ond ffals (heb hyn) ag ofer gyſſur.

21. Yſawl ſydd elyn chwerw ir pechod, fe all gyſſuro ei galon a dioddefaint Chriſt. Yr hwn nad iw oi fodd yn gweled yn clywed yn profi y pechod, ond yn byw mewn gelyniaeth yn i erbyn ag a fynnai yn waſtad wneuthur y peth ſydd dda ag vniawn, bei gwydde beth a ddylei wneuthur: Yſawl meddaf ſydd felly, a wiſcodd am dano yſbryd ag ewyllys Chriſt.

22. Y dwyll ddiffaith ſod dyn yn cael i gyfrif yn blentyn i Dduw drwy ryw gyfrifiad, neu afael oddiallan, ſydd ffals ag ofer. Nid iw y gwaith a wneler yn vnig yn y cnawd oddiallan yn gwneuthur plentyn Duw. Ond gweithrediad Chriſt yn yr yſbryd ſydd yn gwneuthur ag ſydd blentyn i Dduw, Ag mae 'r gweithrediad yma mor nerthol yn y gwaith oddiallan, ai fod yn diſcleirio fel goleuni newydd, ag yn i amlygu ei hun yngwaith y cnawd oddiallan i fod ef yn wir blentyn i Dduw.

23. Canys os llygad yr enaid ſydd olau, yna golau iw yr holl gorph yn ei holl aelodau. Yn awr os ymffroſtia neb i fod ef yn blentyn i Dduw ag er hyny yn gadel ir corph ymloſgi mewn pechodau, Nid iw ef etto gymwys i fod yn blentyn i Dduw, ond mae fo yn gorwedd yn garcharor ynghadwynau diafol mewn tywyllwch

mawr. Ag onid iw ef yn clywed ynddo ei hunan ewyllys difrif yn lloſgi ynddo tuag att wneuthur daioni mewn cariad, Nid iw ei eſcus ef ond dyfais ei reſwm, yn tarddu oddiwrth Hunan, na all weled Duw oni enir ef eilwaith i ddangos allan yn ei nerth ai rinwedd mai plentyn Duw iw.

24. Oblegid nid oes dân heb oleuni ynddo. Ag os bydd y tân nefol yn y meddwl fe ddiſcleiria allan, ag fe fyn y meddwl wneuthur y peth a fynnai Duw iddo i wneuthur.

Pennod. 8.

1 OND fe allai y dywedi di, Mae genif ewyllys yn wir i wneuthur daioni. Mi fynnwn bei gallwn. Ond rwyfi yn cael fy rhwyſtro, ag mae yn methu genif.

2. Je. (Di ddyn diffaith) Mae Duw yn dy dynnu di i fod yn

blentyn iddo ond ni fynni di. Mae 'r gluſtog eſmwyth mewn drygioni yn anwylach geniti na hyny. Gwell geniti lawenydd anwiredd, na llawenydd Duw. Rwyti yn glynu ynot dy Hunan etto ag yn byw yn ol cyfraith y pechod, a honno ſydd yn dy rwyſtro di. Rwyti yn anewyllyſgar i farw oddiwrth bleſer y cnawd, am hyny nid wyti yn y mabwyſiad, ag er hyny mae Duw yn dy dynnu di atto, ond ni fynni di.

3. ô mor wych a fyddai gan Adda bei gallai fe gael i gymryd ir nefoedd gidag ewyllys ei gnawd trachwantus, a chael plentyn y drygioni (yr hwn ſydd yn llawn twyll) i eiſtedd i lawr yngorſeddfaingc Duw. Fe fynnaſe Luciffer hyny hefyd, ond fe ai chwdwyd ef allan.

4. Peth gofidus, trwblaethus iw marweiddio yr ewyllys drwg. Nid oes neb a fynnai hyny. Ni fynnem i

gid fod yn blant i Dduw, bei gallem fod felly yn yr hen wiſg yma o chwant cnawdol, ond ni all hyny fod. Rhaid ir byd yma fyned heibio, ag ir bywyd allanog farw. Pa les a all y maboliaeth i wneuthur i mi yn y corph marwol.

5. Os mynwn ni etifeddu y mabwyſiad, rhaid i ni wiſco amdanom y dyn mewydd yr hwn a ddichon etifeddu y mabwyſiad, yr hwn ſydd debig ir Duwdod. Ni fyn Duw fod pechadur yn y nef; ond y rhai a anwyd eilwaith ag ydynt blant ag a wiſcaſont y nefoedd am danynt yn y byd yma.

6. Am hyny nid iw mor hawdd bod yn blant i Dduw ag y mae rhai yn tybied. Yn wir nid iw ef fauch a gorthrwm mawr ir hwn a wiſcodd y mabwyſiad, yr hwn y mae ei oleuni yn diſcleirio canys iddo ef hyfrydwch iw.

7. Ond i droi 'r meddwl, ag i ddiniſtrio Hunan mae 'n rhaid

wrth ddifrifwch nerthol gwaſtadol ar fath ddwysfwriad mai ped fae 'r corph ar enaid yn ymadel ai gilydd yn y matter yma, er hyny yr ewyllys a bârhae yn ddibaid i fyned ymlaen ag nid i ddychwelyd yn ol ir Hunan eilwaith.

8. Rhaid iw i ddyn ymdrech yn hir, ſef, nes ir ganolfa dywyll ſydd mor gyfyng-gauad agoryd, ag ir wreichionen yn y ganolfa honno ennyn, Ag oddiwrth hyny yn ddiattreg y mae cangen y lili arderchawg yn glaſu, fel oddiwrth yr hedyn mwſtard (megis y dywedodd Chriſt)

9. Rhaid i ddyn weddio o ddifrif, mewn goſtyngeiddrwydd mawr, a thros amſer fod yn ffwl yn ei reſwm ei hunan, ai weled ei hun yn wag o ddealldwriaeth yn hyn, nes llunio Chriſt yn y gnawdoliaeth newydd yma.

10. Ag yno pan aner Chriſt, mae Herod yn barod i ladd y plentyn,

yr hyn y mae fo yn ceiſio i gwplhau oddiallan drwy erlidigaethau, ag oddifewn drwy brofedigaethau, i edrych a fydd y gangen-lili yma yn ddigon cref i ddiniſtrio teyrnas y diafol, yr hon a eglurwyd yn y cnawd.

11. Yna mae diniſtriwr y ſarph yn cael i ddwyn ir anialwch, ar ol i fedyddio drwy 'r yſbryd glan, ai brofi pa vn a wna ef ai parhau yn yr ymroddiad i ewyllys Duw. Rhaid iddo ſefyll mor ddiſigl, fel (os bydd rhaid) ewyllyſgar iw i adel pob peth dayarol, ie ar bywyd oddiallan i fod yn blentyn i Dduw.

12. Nid oes dim priſio anrhydedd dayarol yn y byd oſlaen y mabwyſiad, ond rhaid iddo ai ewyllys i adel ai wrthod ef i gid, ag nid i gyfrif yn eiddo, ond edrych arno ei hunan yn vnig fel gwas mewn vfydddod iw feiſtr. Rhaid iddo adel pob perchenogaeth fydol. Nid ein meddwl ni iw na all ef

twynhau

fwynhau neu feddiannu dim. Ond rhaid iw galon ef i wrthod fel na bo ef yn dwyn ei ewyllys iddo, nag yn i gyfrif yn ei eiddo. Os geſyd ef i galon arno, nid oes ganddo allu i waſnaethu yr anghenus ar hyn ſydd ganddo.

13. Nid iw Hunan yn gwaſnaethu ond yr hyn ſydd amſerol yn vnig, ond mae gan yr ymroddiad awdurdod ar bob peth ſydd dano, Rhaid iw i Hunan wneuthur beth bynnag a baro diafol iddo i wneuthur drwy chwantau 'r cnawd a balchder bywyd. Ond mae'r ymroddiad yn i ſathru fo dan draed meddwl.

14. Mae Hunan yn dirmygu yr hyn ſydd iſel a gwirion; Ond mae 'r ymroddiad yn eiſtedd i lawr yn y llwch gida 'r goſtyngedig, ag yn dywedyd, Mi fyddaf wirion ynof fy hun, heb gratffu ar ddim, rhag im deall i dderchafu ei hunan a phechu. Mi orweddaf i lawr yn-

ghynteddoedd fy Nuw wrth ei draed ef, fel y gallwyf waſnaethu fy Arglwydd yn yr hyn a orchmynno. Ni ſynnafi wybod dim fy hunan, ond gadel i orchymyn fy Arglwydd fy arwain i, ag i minnau wneuthur yn vnig y peth a wnelo Duw drwoſi, ag a ſynnai ef i mi i wneuthur. Mi gyſcaf ynof fy hunan nis ir Arglwydd fy neffro i drwy ei yſbryd, ag onis gwna ef, Mi a waeddaf byth ag yn dragywydd ynddo ef, mewn diſtawrwydd, ag a ddiſgwiliaf am ei orchmynion.

14. Fymrodyr anwyl, mae dynion yn y dyddiau yma yn ymffroſtio llawer ynghylch ffydd. Ond pa le i mae y ffydd honno? nid iw 'r ffydd gyffredinol ond hiſtori, Ond pa le mae 'r plentyn hwnnw ſyn credu fod yr Jeſu wedi i eni? Ped ſai 'r plentyn hwnw yn Bôd, ag yn credu eni 'r Jeſu, fe neſhae at y plentyn tirion Jeſu ac ai derby-

nnie, ag ai mamhaethai.

15. ôch. Nid iw 'r ffydd yr awron ond Hiſtoriâol, nid iw hi ond yn vnig wybodaeth or Hiſtori, ddarfod ir Iddewon i ladd ef, ag iddo yntau adel y byd, ag nad iw fo, yr awron yn frenin ar yddayar yn y dyn naturiol, Ond y gall dynion wneuthur a fynnont, ag nad rhaid iddynt hwy farw oddiwrth bechod a chwantau drwg. A hyn i gid y mae 'r Plentyn drwg Hunan yn ymddifyrru ynddo i lawnborthi diafol wrth fyw yn foethus.

16. Mae hyn yn dangos yn eglur, na bu wir ffydd wannach nag eiddilach er amſer Chriſt nag ydiw hi yr awron. Ag er hyny, mae 'r byd yn gweiddi yn vchel ag yn dywedyd. Ni a gawſom y wir ffydd. Ag yn ymryſſon am blentyn, fel na bu waeth ymryſonau er pan iw dynion ar y ddayar.

17. Os Sion wyti, a chenyt y plentyn newydd hwnnw eni, yr

hwn

wn a gollaſid ond a gafwyd eil-
aith, yna gâd i weled ef mewn
erth a rhinwedd, a gâd i ni gael
olwg amlwg ar y plentyn pryd-
rth Jeſu wedi i eſcor genit ti,
l y gallom weled mai dydi iw i
mfaeth. Onide, yna y plant yn-
hriſt a ddywedant, ni chefaiſt ti
dim ond yr Hiſtori, ſef cryd y
lentyn.

15. Pa le mae genit ti yr hyfryd
aban Jeſu? Dydi yr hwn wyt yn
mchwyddo yn yr Hiſtori, ath
ydd ffals dwyllodrus. ôh, fel y daw
lentyn Jeſu (ar amſer) attati yn
aturiaeth ddigllon-gyneddf y
âd yn dy wreiddyn cyffrous di
y hunan, yr hwn a ſegaiſt ag a
orthaiſt ynot. Mae fo yn galw
rnat ti yr awron, ond ni fynni di
rando, am fod dy gluſtiau di wedi
cau yn chwant a phleſer y cnawd:
Am hyny Rhaid i lais yr udcorn
nwaith dy yſcwyd di ath gyffroi
rwy erchyll garreg daran dy
dym-

dymheſtl dy hun, ath ddeffro di, yſgatfydd di geiſi ag a gei etto yr hyfryd faban Jeſu.

19. Fy mrodyr anwyl. Amſer iw hwn i geiſio, i geiſio ag i gael. Amſer difrif rhyfedd iw, A gyffyrddo a gyffyrdd hyd adref. Y Sawl ſydd yn gwilio, ai gwel ag ai clyw. Ond yr hwn ſydd yn cyſgu yn y pechod ag ymras-ddyddiau ei fôl ei hun yn dwedyd, mae pob peth yn llonydd ag yn heddychlon, ni chlywn ni ddim ſwn oddiwrth Dduw, hwn a gaiff i ddallu.

20. Ond mae llais yr Arglwydd wedi dechrau ſwnio yn holl eithafoedd y ddayar, ag mae mwg yn codi, ag ynghanol y mwg y mae gloywder a diſcleirdeb mawr.

Ha-le-lu-jah. Amen.

Gwaeddwch ir Arglwydd yn Sion. Canys mae 'r holl fynyddoedd ar brynniau yn llawn oi ogoniant, mae fo yn tarddu, ag yn torri allan fel cangen laſwyrdd. A phwy a âll i rwyſtro?

Ha-le-lu-jah.

Y
Diſcybl ai Athraw O newydd.

Nid y llyfr oeddgynt or vn
henw, neur hen Lucidarius,
ond yr eglurynn newydd.
Neu y bywyd neſol, rhyfeddol
goruwchanianol.
Neu y Diſcybl ai Athraw yn
Gymraeg.

Fe ai cyfieithwyd yn y flwyddyn
1655. ag ai printiwyd 1657.

D. Y *Diſcybl a ddywedodd wrth ei Athro. Pa fodd y deuaf fi ir bywyd ſydd vwchlaw naturiaeth fel y gallwyf* *weled Duw ai glywed ef yn llefaru?*

A. Ei Athraw a ddywedodd. Pan allech dy daflu dy hun (ped fai ond dros vn munud) ir hyn, lle nid oes vn creadur yn aros, yna y clywi beth y mae Duw yn i lefaru.

Diſcybl. *A ydiw hyny yn agos neu ymmhell?*

Athro. Ynot ti i mae, Ag os gelli di dros amſer beidio ath holl feddyliau ath ewyllyſiadau dy hun di gei glywed anrhaethadwy eiriau Duw.

Diſcybl. *Pa fodd y cai glywed pan ſafwyf yn llonydd oddiwrth feddylio ag ewyllyſio?*

Athro. Pan ſafech di yn llonydd oddiwrth feddylio ag ewyllyſio yr Hunan, yna y clywi, ar golwg ar lleferydd tragwyddol a ddatcuddir ynot ti, ag felly Duw ſyn gweled ag yn clywed drwot ti, Dy glyw ath ewyllys ath olwg dy hun ynt yn dy rwyſtro di, fel nad wyti nag yn gweled nag yn clywed Duw.

D. *A pha beth y clywai neu y gwelai Dduw, gan i fod ef vwchlaw 'r natur ar creadur?*

A. Pan fych di yn llonydd ag yn ddiſtaw yna yr wyti yn yr hyn yr oedd Duw cyn bod natur a chreadur. yna y clywi drwy 'r hyn y clywodd ag y gwelodd Duw ynot ti cyn dechrau oth ewyllys ath weled ath glywed di dy hunan.

D. *Beth ſydd yn fy rhwyſtro i ag yn fynghadw i yn ol na allaſi ddyſod at hyny?*

A. Dy ewyllyſiau ath glyw ath olwg dy hunan: ag am dy fod ti yn ymryſon yn erbyn yr hyn or hwn y daethoſt di allan, Rwyti yn dy dorri dy hun ymaith drwy dy ewyllyſio dy hun oddiwrth ewyllyſio Duw, a thrwy dy hunan olwg rwyti yn gweled yn vnig yn dy ewyllys dy hunan. Ath ewyllyſio di ſydd yn cau cluſt dy glywed drwy dy hunan feddyliau am bethau dayarol naturiol, ag yn dy ddwyn i ryw lawr, ag yn dy orchguddio di ar hyn a ewyllyſiaiſt, ag felly ni elli di gyrhaedd mor hyn ſydd vwchlaw naturiaeth a goruwchanianol.

D. *Gan fy mod i mewn naturiaeth, pa fodd y gallai ddyfod drwy naturiaeth ir gwaelod ysbrydol heb ddiniſtrio naturiaeth?*

A. Yma mae yn rhaid wrth dri pheth y cyntaf iw, Rhaid i ti roddi i fynu dy ewyllys i Dduw, ath ſuddo dy hun ir llawr yn ei drugaredd ef. yr ail iw, Rhaid i ti ffieiddio dy ewyllys dy hunan, ag nid gwneuthur y peth y mae dy ewyllys yn dy yrru di atto. y trydydd iw. Rhaid i ti dy lwyr oſtwng dy hun dan y groes fel y gellych fod yn abl i ddwyn profedigaethau natur ar creadur. Ag os wyti yn gwneuthur fel hyn, Duw a leſara i mewn i ti ag a ddwg dy ewyllys ymroddgar di i mewn iddo ei hunan ir llawr goruwchanianol, ag yno cei glywed beth a ddywaid yr Arglwydd ynot ti.

D. *Rhaid fyddai i mi adel y byd am bywyd hefyd os gwnawn i fel hyn?*

A. Os gwrthodi di 'r byd, di ddoi i mewn ir peth or hwn y gwnaed y byd. Ag os colli di dy fywyd (drwy fod dy rym dy hunan mewn llewyg) yna mae dy fywyd ynddo fo er mwyn yr hwn y gwrthodaiſt y byd, ſef yn Nuw, or hwn y daeth ef ar y cyntaf ith gorph di.

D. *Fe greawdd Duw ddyn yn y bywyd naturiol ag erddo, i reoli 'r holl greaduriaid ar y ddayar, ag i fod yn Arglwydd ar bob peth yn y byd yma, Am hyny rheſwm iw iddo fwynhau 'r byd fel ei eiddo ei hun.*

A. Os llywodraethi ar yr holl greaduriaid mewn ffordd oddiallan yn vnig, yna anifeiliaidd iw dy ewyllys ath lywodraeth di, ag nid iw ond rhyw ddelw ddarfodedig o reolaeth, a chida hyny rwyti yn gyrru dy ddymuniad ir hanffod anifeiliaidd,a thrwy hyny rwyti yn cael dy ddifwyno ath gaethiwo oddifewn, ag yn gwiſco am danat y cyflwr anifeilig. Ond os ymadewaiſt di a chyflwr y dychymugiadau yna yr wyti vwchlaw 'r holl ddelwau, oddifewn ag oddiallan, yn rheoli ar yr holl greaduriaid yn y Gwreiddyn hwnw or hwn y crewyd hwynt, ag ni all dim ar y ddayar wneuthur niwed iti, am dy fod ti yn debig ir oll,heb ddim yn anhebig i ti.

D. *ô feiſtr cariadus, Adolwg dyſg fi pa fodd y mae i mi ddyfod y ffordd neſaf i fod yn debig ir oll?*

A. ô holl ewyllys fynghalon. Gwna gimaint a meddwl am eiriau ein harglwydd ni Jeſu Ghriſt pan ddywedodd ef. *Oni throwch chwi a bod fel plant bychain ni chewch chwi gimaint a gweled teyrnas Duw.* yn awr os mynni di fod yn debig ir oll, rhaid i ti wrthod pob peth, a throi dy ddymuniad oddiwrthynt,ag nid i chwennych, nag ymhelaethu i feddiannu i ti dy hunan rywbeth. Canys er cynted ag y cymerych rhyw beth ith ddeiſyfiad, gan i dderbyn i mewn i ti fel dy eiddo di, yna mae y rhywbeth hwnw yn vn ath di dy hun, ag mae fo yn gweithio gidath di yn dy ewyllys, ag yno rwyti yn rhwymedig iw ymddiffyn ef, ag i ofalu am dano fel am dy anian dy hun. Ond onis derbyni di ddim ith ewyllys yna yr wyti yn rhydd oddiwrth bob peth, ag yn rheoli ar y cyfan ar vnwaith, am na dderbyniaiſt di ddim fel dy eiddo dy hun, ag yr wyti fel Dim i bob peth, a phob peth fel dim i tithau, Rwyti fel plentyn na wŷr beth iw Dim, ag er dy fod ti yn i ddeall, rwyti yn i ddirnad heb iddo gyffwrdd ath feddwl di, yn yr vn wedd ag y mae Duw yn rheoli ag yn gweled pob peth, ag er hyny nid iw Dim yn gallu i amgyffred ef. Di ddymunaiſt hefyd ari mi ddyſgu i ti pa fodd y mae iti gyrhaeddyd hyn. Am hyny yſtria eiriau Chriſt, yr hwn a ddywedodd. Hebof fi ni ellwch chwi wneuthur Dim; yn dy nerth dy hun ni elli ddyfod ir fath orphwyſfa na allvn creadur gyffwrdd athdi oni roddi di dy hunan yn hollhawl i fynu i fywyd ein Harglwydd Jeſu Ghriſt, a chwbl dalu adref iddo fo dy ewyllys ath ddeyſyfiad, heb chwennych dim ond efo, yna rwyti ath gorph yn y byd (yn y cyneddfau) ag ath reſwm dan groes Chriſt ein Harglwydd, Ond ath ewyllys rwyti yn rhodio yn y nef, ag wyt ar y terfyn or hwn y daeth yr holl greaduriaid allan, ag at yr hwn y dychwelant; Ag yno di elli ganfod pob peth oddiallan ath reſwm, ag oddifewn ath feddwl, a rheoli ymhob peth ag ar bob peth gida Chriſt, ir hwn y rhoddwyd pob gallu yn y nefoedd ar ddayar.

D. ô *Athro. y creaduriaid y rhai*

ſydd yn byw ynof ynt yn fy attal i, na allai mom rhoi fy hunan i fynu yn fel y mynnwn i yn hollawl?

A. Os dy ewyllys a ddiangc allan oddiwrth y creaduriaid, yna mae 'r creaduriaid wedi i gwrthod ynot ti. Mae nhw yn y byd, ag nid oes ond dy gorph di yn vnig gida 'r creaduriaid ond yn yſbrydol rwyti yn rhodio gida Duw. Ag os gâd dy ewyllys di y creaduriaid, yna meirw ydynt ynddo, a byw y maent yn vnig yn y corph yn y byd. ag oni ddwg dy ewyllys di ei hunan i mewn iddynt, ni allant gyffwrdd ar enaid. Canys S. *Paul* a ddywedodd *Ein hymwareddiad ni ſydd yn y nefoedd.* ag hefyd, *chwi iw teml yr ysbryd Glan yr hwn ſydd yn aros ynochi.* felly yr yſbryd glan ſydd yn aros yn yr ewyllys ar creaduriaid yn y corph.

D. *Os iw 'r ysbryd glan yn aros yn ewyllys y meddwl, Pa fodd y cadwai fy hunan fel nad ymadawo ef am fi?*

A. Dal ſulw ar eiriau ein Harglwydd Jeſu Ghriſt: *Os arhoſwch yn fyngeiriau yna fyngeiriau i a arhoſant ynoch chwithau.* Os arhoſi di ath ewyllys yngeiriau Chriſt yna ei air ai yſbryd yntau ynt yn aros ynot tithau Ond os â dy ewyllys di i mewn ir creuduriaid, yna di ath dorraiſt dy hun oddiwrtho ef, ag yno ni elli di mewn vn ffordd yn y byd dy gadw dy hunan ond drwy aros yn ddibaid yn yr ymroddiad goſtyngedig, gan fyned i mewn ir edifeirwch waſtadol, wrth fod yn drwm genit bob amſer fod creaduriaid yn byw ynot ti. Os gwnei fel hyn, Rwyti beynydd yn marw oddiwrth y creaduriaid, a phob dydd yn eſcyn i fynu ir nefoedd yn dy ewyllys.

D. *ô fy Athro mwyn, er dolwg Dyſg i mi, pa fodd y mae i mi ddyfod ir fath edifeirwch ddibaid?*

A. Pan adawech yr hyn ath gâr, a phan garech yr hyn ath gaſha, yna y gelli aros yn waſtad mewn edifeirwch.

D. *Beth iw hwnw ſydd raid i mi i adel felly?*

A. Y creaduriaid mewn cnawd a gwaed, a phob peth arall ath gâr (ath gâr am fod dy ewyllys di yn i mamhaethu hwynt) Rhaid ir ewyllys i gwrthod ai cyfrif yn elynion. A chroes ein Harglwydd Jeſu Ghriſt gida dirmyg y byd ath gaſhâ di, y rhain ſydd raid i ti ddyſgu i caru ai cymryd beynydd fel rhyw ymarfer ith edifeirwch, ag yno di gei achos gwaſtadol ith gaſhau dy hunan yn y creadur, ag i geiſio yr orphwysfa dragwyddol, yn yr hon y caiff dy ewyllys waſtadrwydd fel y dywedodd Chriſt. *Ynofi y cewch orphwyſder, ond yn y byd y cewch flinder.*

D. *Pa fodd y gorfyddaf fi yn y fath brofedigaeth a hon?*

A. Os tefli di dy hunan vnwaith bob awr tu hwnt ir holl greduriaid,

riaid, vwchlaw pob rheſwm anianol, i drugaredd dyneraf Duw, i ddioddefaint ein Harglwydd ni, ath ymroddi dy hunan i hyn, yna di gei dderbyn awdurdod i reoli ar y pechod ar angau ar cythrael ag ar vffern ar byd, ag yno di elli ſefyll ymhob profedigaeth.

D. *Ys truan o ddyn ydwyf. Beth a ddeuai o honofi, ped fawn i yn cyrhaedd am meddwl ir peth lle nid oes vn creadur?*

A. Ei feiſtr a ddywedodd wrtho yn fwyn dros ben. fy yſcolhaig tirion hawddgar Ped fai dy ewyllys di yn gallel ymdorri oddiwrtho ei hunan dros vn awr oddiwrth bob peth ar a wnaeth Duw, ai daflu ei hunan lle nid oes vn creadur, yno fe wiſgid dy ewyllys di i gid droſto a diſcleirdeb gogoniant Duw, ag fe gai brofi ynddo ei hunan gariad melyſaf ein Harglwydd Jeſu Ghriſt, yr hwn ni ddichon vn dyn moi draethu. Ag fe gai glywed ynddo ei hunan anrhaethadwy eiriau ein Harglwydd ynghylch ei fawr drugaredd fe gai glywed a theimlo ynddo ei hunan, y byddai groes ein Harglwydd Chriſt yn dirion hyfryd iddo, ag fe ai care hi yn fwy na holl anrhydedd a da 'r byd hwn.

D. *Ond beth a ddeuai or corph, gan fod yn rhaid i hwnnw fyw yn y creadur?*

A. Y corph a draddodid i wyddor ein Harglwydd Chriſt yr hwn a ddywedodd, nad oedd moi deyrnas ef or byd yma, fe ddechreue 'r corph farweiddio oddiallan ag oddifewn, oddiallan oddiwrth oferedd a drwgweithredoedd y byd, fe fyddai elyn glas i bob balchder a gorwagedd, oddifewn marw fyddai oddiwrth yr holl chwantau drwg ar genfigen, ag felly fe gai feddwl ag ewyllys hollawl newydd, yr hwn a dueddai yn waſtad tuag at Dduw a daioni.

D. *Ond y byd ai caſhae, ag ai dirmyge am wneuthur felly, gan fod yn rhaid iddo ddywedyd yn erbyn y byd, a byw a gwneuthur yn groes ir byd?*

A. Ni chyfrife ef mo hyny yn niwed yn y byd, ond fe a lawenychai i fod ef yr awron yn cael i gyfrif yn deilwng i fod yn debig i ddelw ein Harglwydd Jeſu Ghriſt, gan ddwyn y groes honno yn ewyllyſgar iawn ar ol ein Harglwydd, yn vnig er mwyn ir Arglwydd roddi gwlith ei felys gariad arno ef.

D. *Beth a ddeuai o hono pan oſodai digofaint Duw oddifewn, ar byd maleiſus oddiallan ar unwaith arno ef, fel y digwyddodd i Ghriſt ein Harglwydd?*

A. Bydded felly iddo ef, fel y bu i Ghriſt ein Harglwydd pan gywilyddiwyd, pan ddihirwyd, a phan groeſhoeliwyd ef drwy greulondeb y byd ar offeiriaid, efe a orchmynnodd ei enaid i ddwylaw ei Dad, ag felly fe ymadawodd oddiwrth drallod y byd hwn ir llawenydd diddiwedd. Felly hefyd y diangai 'r enaid oddiwrth ddirmyg a thrallod yr holl fyd, gan dreiddio iddo ei hunan i fawr gariad Duw, drwy gael i gynnal ai adſywio gan yr henw melyſaf Jeſu, a gweled a chael ynddo ei hunan fyd newydd yn tarddu allan drwy ddigofaint Duw. Yna y dyle ddyn yn hyny wiſgo ei enaid yn glyd, a chyfrif pob peth yr unfath, a pha vn bynag ai yn y bedd, ai ar y ddayar y bo 'r corph, er hyny mae ei feddwl ef yn aros ynghariad cynheſaf Duw.

D. *Ond pa fodd y mantumid ei gorph ef yn y byd, a pha fodd y cynhaliai ef ei deulu ai eiddo, os rhydd ef achos ir holl fyd i ddigio wrtho ef?*

A. Mae fo yn cael ffafr fwy nag a all yr holl fyd i ddangos iddo, canys mae ganddo *D*duw ai holl angelion yn gyfellion iddo, maent yn i achub ynghanol yr holl beryglon ar anghenrheidiau. Hefyd *Duw* iw ei fendith ef ymhob peth. Ag weithiau er bod *Duw* megis heb fynnu i fendithio (fel y tybygai ef) Nid iw hyny ond iw brofi, ag i dynnu cariad *Duw*, fel y bo iddo weddio mwy ar *Dduw* a gorchymyn ei holl ffyrdd iddo ef.

D. *Ond mae fo yn colli ei holl gymdeithion da, ag ni bydd neb iw helpu fo yn ei angen.*

A. Nage, ond mae fo yn cael iw feddiant galonnau ei holl gymdeithion da, ag nid iw fo yn colli neb ond ei elynion, y rhai or blaen a garent ei oferedd ai ddrygioni ef.

D. Pa fodd y mae fo yn cael iw feddiant ei holl gymdeithion da?

A. Mae fo yn cael yr holl eneidiau ſy 'n perthyn in Harglwydd Jeſu i fod yn frodyr iddo ef, ag yn aelodau oi fywyd ef ei hunan. Canys nid iw holl blant Duw ond vn ynghriſt, *ar vn yma iw Chriſt yn y cwbl.* Am hyny mae fo yn i cael nhw i gid i fod yn gyd-aelodau iddo ef ynghorph Chriſt Am yn ei myſg hwynt y mae 'r da nefol yn gyffredin, a byw y maent yn vn vnig gariad Duw, fel y tyf canghennau pren oddiwrth yr vn ſugn yn y gwreiddyn. Hefyd ni all fod arno chwaith eiſiau cyfeillion naturiol oddiallan, fel nad oedd ar Ghriſt ein Harglwydd eiſiau 'r cyfryw. Canys er nad oedd yr Archoffeiriaid a galluogion y byd yn i garu ef (am nad oeddynt yn perthyn iddo nag yn aelodau nag yn frodyr iddo) er hyny y rhai a allent gynwys ei eiriau ai hoffent ef. Felly hefyd y rhai a garant wirionedd a chyſiawnder a ymgleddant y cyfryw ddyn, ag a ymgaredigant ag efo, fel Nicodemus a Chriſt yr hwn a ddaeth atto liw nos, gan garu 'r Jeſu yn ei galon er mwyn y gwirionedd, agefe etto oddiallan yn ofni 'r byd. Ag fel hyn y caiff hwnw lawer o garedigion, er nad edwyn hwynt.

D. *Ond peth blin tragoſidus iw i ddyn gael i ddirmygu gan yr holl fyd.*

A. Er dy fod ti yr awron yn cofleidio y ſynwyr ddayarol, etto pan wiſger di ar ddoethineb nefol, di gai weled yn eglur nad iw holl ddoethineb y byd ond ffolineb, ag nad iw 'r byd yn caſhau ond dy elyn di, ſef y bywyd marwol; a phan ddelych di dyhun i gaſhau ei ewyllys ef, yna di ddechreui garu cael y dirmyg ar y bywyd marwol.

D. *Ond pa fodd y ſaif y ddau yma ynghyd, ſef i ddyn i garu ai gaſhau ei hunan?*

A. Wrth dy garu dy hun nid wyti yn dy garu dy hun fel dy eiddo, ond fel peth wedi i roddi o gariad Duw. Di geri y duwiolwreiddyn ynot drwy 'r hwn yr wyt *yn hoffi y dduwiol ddoethineb, a rhyfeddodau Duw ath frodyr.* Ond wrth dy gaſhau dy hun rwyti yn caſhau yn vnig yr hyn ſydd eiddot dy hunan yn yr hwn y mae 'r drwg yn tâer lynu wrthyt. A hyn a wnei fel y gellych gwbl ddiniſtrio ynot yr hyn a elwi dy eiddo dy hun (wrth ddywedyd Myfi, neu Myfi fy hun ſy 'n gwneuthur hyn neu hyn accw) Hwn a fynnit i lwyrddifetha ynot fel y gellych ymfod yn hollhawl yn ſylwedd nefol. Cariad a gaſha 'r Hunan, neu yr hyn a alwn ni Myfi. O achos mai peth enbyd marwol iw, ag ni all y ddau hyn gydtuno yn iawn. Canys cariad ſydd yn mwynhau 'r nefoedd ag yn aros ynddo ei hunan, Ond yr hyn yr wyf yn i alw Myfi a fwynha 'r byd ar pethau bydol, ag hefyd a drig ynddo ei hun. Ag fel y mae 'r nefoedd yn rheoli 'r byd, a thragwyddoldeb, yn rheoli amſer, felly mae 'r cariad yn rheoli ar y bywyd naturiol.

D. *Fy anwyl Athro. Dywaid i mi (Adolwg) Pam y mae yn rhaid i gariad ag i gyſtudd, i gyfaill ag i elyn, fod ynghyd? Onid gwell fyddai cariad ei hun?*

A. Oni bai fod cariad yn aros mewn cyſtudd ni allai gael dim iw garu. Ond gan fod ei ſylwedd ef (yr hwn a gâr) ſef yr enaid truan, mewn gofid a phoen, mae achos iddo i garu i ſylwedd ei hun, ag iw waredu oddiwrth y boen fel y carer yntau ei hunan eilwaith. Ie ni ellid gwybod beth iw cariad, oni bai fod ganddo rywbeth iw garu.

D. *Pa beth iw rhinwedd, nerth, vwchder a maintiolaeth cariad?*

A. Ei rinwedd iw 'r Dim or hwn yr hanoedd pob peth. Ai nerth ſydd ymhob peth, athrwy bob peth. Ei hvwchder ſydd cyfywch a Duw, ai maintiolaeth ſydd fwy nar mwyaf. Pwy bynag ai caffo ſydd yn cael dim ar cwbl oll.

D. *Fy Akro cariadus Kwyf yn dymuno arnat ddangos pa fodd y mae i mi ddeall hyn.*

A. Pan wyf yn dywedyd, mai 'r Dim hwnw iw ei rhinwedd, di elli i ddeall fel hyn ; Pan elych di yn gwbl allan or creadur, drwy ddyfod i fod yn ddim, ir hyn oll ſydd natur neu greadur, yna yr wyti yn yr vn tragwyddol hwnnw, yr hwn iw Duw ei hunan, ag ynoycai ganfod ag ymglywed a rhinwedd vchaf y cariad. Ond pan ddwedwyf fod grym y cariad ymhob peth a thrwy bob peth, di ganfyddi ag a ddeeili yn dy enaid ath gorph dy hunan, pan ennynno y cariad mawr yma ynoti fe lyſg yn wreſoccach nag vn tân. Di weli hefyd yn holl weithredoedd Duw ddarfod ir ca-iad i thywallt ei hunan i bob peth, g *hi iw y ſylwedd pellaf oddifewn* g *oddiallan ymhobpeth.* Oddifewn yn y rhinwedd ar nerth, ag oddiallan yn ffigur ffurf a llûn pob peth.

A lle y dywedais i, fod ei huw
der hi yn ogyfuwch a Duw, di
ddirnad hyn ynot dy hun, yn gi
aint a bod y cariad yn dy ddw
di i fynu i vchelder Duw ei h
fel y gellir gweled yn ein hanw
Arglwydd Jeſu Ghriſt (yn ein d
nol anian ni) yr hon anian a dda
ir cariad i dwyn i fynu ir orſed
faingc vchaf, i awdurdod y Du
dod. Ond lle y dywedais i fod
maintiolaeth hi yn fwy nar mwy
Hyn ſydd wir hefyd. Canys
ddichon y cariad fynd i mewn
hyn lle nid iw Duw yn aros, fel p
oedd Chriſt ein hanwyl Arglwyd
ni yn vffern, Nid Duw oedd vffer
Er hyny yr oedd y cariad yno y
difetha angau. Hefyd pan fych
mewn trallod a chyfyngder, ni
Duw iw 'r drallod ar cyfyngde
ond mae ei gariad ef yno yn d
ddwyn di allan or cyfyngder
Dduw. Pan guddio Duw ei hunan
ynot ti mae y cariad yno, ag yn

amlyg

lygu ef ynot ti. Gida hyny,
iddywedais. Pwy bynag ai caffo
dd yn cael *dim a phob peth*. Gwi-
nedd iw hyn hefyd, am i fod ef
cael y goruwch naturiol, goru-
chanianol waelod, diwaelod, diſyl
edd, am nad oes lle i aros ynddo.
hefyd nid iw ef yn cael dim
dd debig iddi, Am hyny y gellir i
ffelybu i ddim, am mai dyfnach
na phob peth, ag megis dim i
ob peth, am na ellir i hamgyffred,
g am mai Dim iw, mae hi yn
ydd oddiwrth bob peth, yr vnig
daioni'ydiw yr hwn ni ddichon
yn na thraethu na dywedyd
eth iw. Ond yn olaf mi ddy-
edais. Yr hwn ai caffo ſydd
cael pob peth. Hyn ſydd wir
efyd. Mae ganddi ddechreuad
ob peth, ag mae hi yn rheoli pob
eth. Os cai di hyn, rwyti yn dy-
od ir gwreiddyn or hwn y tar-
ddodd pob peth allan, ag yn yr
hwn

hwn y maent yn bôd, ag yn hyny yr wyti yn frenin ar holl weithredoedd Duw.

D. *Fy anwyl Athro. Er dolwg. Dangos i mi ymha le mewn dyn y mae hi yn aros?*

A. Mae ganddi hiei gorſeddfaingc mewn dyn yn y fann lle nid iw 'r dyn ei hun yn aros ynddo ei hun.

D. *Pa le y mae 'r lle hwnnw mewn dyn lle nid iw 'r dyn ei hun yn trig ynddo.*

A. Mae hyn yn yr enaid a ymroddodd iw wreiddyn, lle mae 'r enaid yn marw iw ewyllys ei hunan, heb chwennych mwy ei hunan ond yn vnig yr hyn a chwenycho *Duw* ynddo, ag yno y mae fo yn preſwylio. Canys cimaint or enaid ag y mae 'r hunan ewyllys yn farw iddo ei hunan ynddo, cimaint a hyny o le y mae 'r cariad wedi i ynill ynddo. Am mai lle yr eiſteddodd ei ewyllys ei hunan or blaen yr awron nid oes yno ddim.

Ag lle i mae dim yno y mae cariad Duw yn vnig yn gweithio.

D. *Ond pa fodd y cynhwyſaf fi y cariad yma heb wneuthur fy ewyllys fy hun?*

A. Os ceiſi i oddiwedd yn dy ewyllys dy hun mae yn diangc ymaith oddiwrthyti, Ond os ymroddi di dy hunan yn hollawl iddo, yna marw wyt it dyhunan yn dy ewyllys, ag yno cariad a fydd bywyd dy naturiaeth di; ni lâdd ef monot ond fe ath fywhâ yn ol ei fywyd ei hun, ag yno byw wyt, nid ith ewyllys dy hun ond iw ewyllys ef, am fod dy ewyllys di yn awr yn ei ewyllys ef, felly yr wyti wedi marw i ti dy hun ond yn byw i Dduw.

D. *Beth iw 'r achos fod cyn lleied yw gael, pan fynnai pawb i fwynhau?*

A. Maent oll yn i geiſio yn y Rhywbeth, ſef yn y dychmygion opiniwnol, yn yr hunan-chwant, yr hwn mae gan bawb agos feddwl naturiol priodol. Ag er ir cariad i gynnig ei hun iddynt, ni chaiff ddim lle ynddynt, o achos fod y dychymygiad (yr hwn ſydd yn ei hewyllys hwynt ei hunain) wedi i oſod ei hun yn ei le ef. Ag felly, y meddwl bywiog at y chwant ir hunan a fynnai gael cariad Duw iddo ei hun, ond mae'r cariad yn ehedeg ymaith. Canys mae fo yn aros yn unig yn y Dim, am hyny ni fedrant mor dyfod atto.

D. *Beth iw ei ſwydd ef yn y Dim?*

A. Ei ſwydd ef iw treiddio i rywbeth yn ddibaid. Ag os cyferfydd ef a lle mewn rhywbeth yn ſefyll yn llonydd, yno ei ſwydd iw cymeryd meddiant yno, ag ymlawenychu ynddo, drwy ddiſglair dân y cariad (yn fwy nag y mae'r haul yn gwneuthur yn y byd yma) ag felly ennyn yn ddibaid y tân yn y Rhywbeth, gan i wiſgo allan, ai orchguddio ei hunan ai wres ef.

D. *Fy anwyl Athro. Pa fodd y deallaf hyn?*

A. Os caiff ef gennad i gynneu ynor ti, di gei wybod ynot dy hun pa fodd yr yſſa fo yr hen hunan (yr hwn yr wyt i yn i alw Myfi) gan lawenychu mor anfeidrol yn dy dan di, fel y byddai well genit oddef cael dy ladd, na myned yn ôl eilwaith at y rhywbeth. Mor fawr hefyd iw ei fflam ef, na âd ef monot er coſtio i ti dy fywyd amſerol, fe âe gidath di drwy ei wres i mewn i angau. A phed ait ti i vffern, fe dorrai hwn vffern yn gandryll er dy fwyn di.

D. *Fy Meiſtr caredig. Ni ddioddefaf fi i ddim mom rhwyſtro i ond hyny. Pa fodd y cai gyfarfod ar ffordd neſaf at y mawrbeth yma?*

A. Rhodia di llei mae 'r ffordd yn galettaf, a chymer attat yr hyn a wrthyd y byd. Ar peth a wnelo 'r byd na wna di mo hyny. Rhodia di yn groes ir byd ymhob peth ag yno rwyti ar y ffordd neſaf atto.

D. *Ped fawn i yn mynd yn groes i bob peth, Rhaid fyddai i mi fod mewn trueni mawr ag aflonyddwch, ag fo am cyfrifid i hefyd yn ddyn ynfyd?*

A. Nid wyfi yn peri i ti wneuthur niwed i neb, Ond o achos na char y byd ddim ond twyll ag oferedd gan rodio mewn gau lwybrau drygioni. Am hyny os dydi a wnei ymhob peth yn groes ag yn wrthwyneb i ffyrdd y byd, Rhodia yn vnig yn yr iawn ffordd. Am fod y ffordd vnion yn wrthwyneb i holl ffyrdd y byd. Ond lle yr wyti yn dywedyd y byddit ti felly mewn cur fawr a gofid. Yn ddiwad felly y bydd i ti yn ol y cnawd, a hyn a rydd achlyſur i ti o waſtadol edifeirwch, ag yn y gofid hwnw, rhaid ir cariad ennyn ei dân yn ewyllyſgar. Ag llei rwyti yn ammau y cyfrifir di *yn rhyw ledfen o* ddyn ynfyd, Gwir ſydd. Canys ffolineb ir byd iw 'r ffordd i gariad Duw, ond doethineb iw i blant

Duw. Er cynted y canſyddo y byd y tan yma o gariad ymlhant Duw, fe ddywaid mai ffyliaid ydynt allan oi cof. Ond i blant Duw hwn iw 'r tryſſor mwyaf. Mor fawr iw na all vn bywyd i ddatgan, nag vn tafod gimaint a henwi beth iw tân eirias cariad Duw. Diſcleiriach iw nar haul, a melyſach na dim ar awnaed, Magwriaetholach iw nag vn bwyd neu ddiod, a phereiddiach na holl lawenydd y byd yma: Pwy bynnag ai caffo ſydd gyfoethoccach nag vn brenin ar y ddayar, a boneddiach nag y gall vn emerodr fod, a grymuſach a chryfach nar holl awdurdodau ar nerthoedd.

D. *Yna y diſcybl a ofynnodd iw Athro ymhellach gan ddywedyd. I ba le y mae'r enaid yn myned pan fo'r corph yn marw, pa vn bynnag ſo ai cadwedig ai colledig?*

A. Ei Athro a atebodd idd Nido, rhaid ir enaid fyned allan: yn vnig y bywyd marwol ar corph oddi allan ydynt yn i didoli ei hunain oddiwrth yr enaid. Mae 'r nefoedd ag vffern yn yr enaid or blaen. Fel y mae yn ſcrifenedig. Nid iw teyrnas Duw yn dyfod wrth ddiſgwiliad oddiallan, ag ni ddywedant wele yma, neu wele accw, canys wele, mae teyrnas Duw or tu fewn i chwi. A pha 'r vn bynnag ai 'r nef, ai vffern a amlygir yn yr enaid, yn hwnnw y mae fo ynſefyll.

D. *Onid iw 'r enaid yn mynedi mewn ir nef neu i vffern fel yr â gwr i mewn i dy, neu fel yr â dyn drwy ryw dwll neu ddrws i ryw fyd arall?*

A. Nag ydiw. Nid oes dim or fath beth. Canys mae 'r nef ag vffern ymhob mann yn breſenol. Ag nid iw ddim ond troead yr ewyllys, naill ai i gariad Duw ai iw ddigofaint, A hyn ſydd yn bod yn y bywyd yma, yn ôl yr hyn a ddywaid St. *Paul*. *Ein hymwareddiad ni ſydd yn y nefoedd. A Chriſt* *hefyd a ddywedodd, fy nefaid i a wrandawant fy llais, i ag mi at hadwen a nhwy am canlynant, ag yr wyf yn rhoi iddynt fywyd tragwyddol, ag ni chaiff neb ei tynnu hwynt allan om llaw i.*

D. *Pa fodd y mae mynediad yr ewyllys ir nef neu vffern yn dyfod fel hyn i ben?*

A. Pan fo gwreiddyn yr ewyllys yn i roddi ei hun i fynu i Dduw, yna mae fo yn ſuddo i lawr oddiwrtho ei hunan tu hwnt i bob lle a gwaelod; yna mae Duw yn vnig yn ymddangos yn gweithio ag yn ewyllyſio ynddo, ag yno mae 'r dyn yn ddiddim iddo ei hun, ſef iw ewyllys ei hunan, ag felly mae *Duw* yn gweithio, ag yn ewyllyſio ynddo ef; A *Duw* ſydd yn aros yn yr ewyllys ymroddgar yma, a thrwy hyn y mae 'r enaid yn cael i ſancteiddio, ag felly yn dyfod ir orphwysfa baradwyſaidd. Heb law hyn, pan fo 'r corph yn farw,

mae

mae 'r enaid wedi i dreiddio drwyddo droſto oll a chariad Duw, ag wedi i gwbl oleuo a goleuni Duw, fel y mae 'r Tân yn purboethi yr hayarn, ag megis yn i ennyn i ddiſgleirio, a thrwy hyn mae yn colli ei dywyllwch. Ag dyma law Chriſt llei mae cariad Duw yn cwblbreſwylio yr enaid troſto, drwy fod yn olauddiſclair ag yn fywyd newydd ynddo. Ag yno mae fo yn y nef yn Deml ir ysbryd glan, *ie efe iw 'r nef yn yr hon y mae Duw ei hun yn aros.* Ond am yr enaid drwg, Ni fyn ef yn amſer y bywd yma mor myned i mewn ir ymroddiad nefol allan oi ewyllys ei hun, ond ymlaen yr â fo yn ddibaid yn ei chwant ai ddichell ei hun yn ewyllys y diafol. Nid iw yn derbyn iddo ei hun ddim ond drygioni celwyddau balchder cybydddod cenfigen a digter, gan ganiadhau ei ewyllys iddynt, ag felly yr oferedd yma hefyd ſydd yn amlwg-ymddangos ag yn gweithio yn yr enaid, ag yn i drywanu, ag yn myned drwyddo fel y treiddia 'r tân drwy'r hayarn poeth, ag ni ddichon yr enaid yma mewn vn modd ddyfod ir orphwysfa nefol, am fod digllonedd Duw yn amlwg ynddo. Gida hyn. Pan ymadawo y corph ar enaid yma, yna y mae triſtwch tragwyddol ag anobaith yn dechrau, canys dirnad i mae a gwybod nad iw ond rhyw ffieidddrapoenus, ag mae arno gywilydd ymdrech i fyned i mewn i Dduw yn ei frwnt-ewyllys, Ag ni ddichon ef. Canys fe ai caethiwyd yn y digofaint, ie llid chwerw iw efei hunan, ag a hwn fe a ymgaeodd i fynu, drwy ei ddiffaith ewyllys yr hwn a genhedlodd ef ynddo ei hun. A chan nad iw goleuni Duw yn tewynnu ynddo, nai gariad yn i gyffwrdd ef, tywyllwch mawr iw'r enaid ei hun, a gofidus drallodus anian danllyd, yn dwyn vffern ynddo ei hun, heb allel gweled goleuni Duw. Fel hyn y mae fo yn aros ynddo ei hun yn vffern, ag nid rhaid iddo fyned i mewn iddi, am mai pa le bynag y bo mae fo yn vffern. Ag er iddo i daflu ei hun lawer can mil o filltyroedd or fan lle i mae, etto mae fo yno yn yr vn anian (tywyllwch natur) ag yr oedd ef or blaen.

D. *Pa fodd gan hyny y mae 'r enaid ſanctaidd yn y bywyd hwn heb weled yn eglur mor goleuni hwnw ar mawr lawenydd, ar enaid annwiol hefyd heb ymglywed ar vffern, pan iw 'r ddau mewn dyn, ag vn or ddau yn rhaid iddo weithio ynddo yn amlwg yn y byd yma?*

A. Mae teyrnas nefoedd yn y Seinctiau yn gweithio, ag yn amlwg iw ffydd hwynt, mae nhw yn ymglywed a chariad Duw yn ei ffydd, drwy 'r hwn y mae 'r ewyllys yn i roddi i hun i fynu i Dduw. ond mae 'r bywyd naturiol wedi i amgylchu a chig a gwaed, ag yngroeſineb digofaint *Duw* wedi i gylchynu ag oferchwant y byd yma, yr hwn yn waſtadol ſy 'n treiddio drwy 'r bywyd marwol oddiallan, lle i mae 'r byd or naill dû, ar cythrael or tu arall, ag ar y trydydd melldith anfodlonrwydd *Duw* yn y cnawd ar gwaed yn cwbldrywanu, yn nithio ag yn chwalu 'r bywyd. Ag wrth hyn mae 'r enaid mewn poen a thrallod yn ſynych pan fo vffern felly yn goſod arno, ac yn ceiſio ymddangos ynddo. Ond mae 'r enaid mewn gobaith or gras nefol yn ſuddo i lawr, ag yn ſefyll fel rhoſſyn teg ynghanol drain, nes i deyrnas y byd yma gwympo oddiwrtho fo ym marwolaeth y corph. Ag yno yn gyntaf y mae 'r enaid yn wir-ddigon-amlwg yngghariad *Duw*, heb ddim iw rwyſtro mwy. Ond tra parhatho r bywyd hwn rhaid ir enaid yn y byd rodio gida Chriſt, ag yno Chriſt ai gwared allan oi vffern ei hun, drwy i gwbldreiddio ai ſerch, a ſefyll gidag ef yn vffern a newid ei vffern yn nefoedd iddo.

Ond lle yr wyti yn gofyn. Pam nad iw 'r drygionus yn ymglywed ag vffern yn y bywyd hwn. Dyma 'r atteb. Mae fo yn ymglywed a hi yn ei ffals gydwybod ddrwg, ond nid iw yn yſtyried nag yn deall, Am i fod etto yn mwynhau rhyw wagedd daiarol gida 'r hwn y mae yn ymſerchu, ag yn yr hwn i mae fo yn cymeryd pleſer a difyrrwch. Hefyd mae 'r bywyd naturiol yn cael etto oleuni y natur oddiallan, ag felly ni ellir gweled y boen ar gnofa. Ond pan fo marw, 'r corph, ni all yr enaid fwynhau yn hwy mor fath bleſer amſerol, a goleuni 'r byd oddiallan hefyd a ddiffoddwyd iddo. Ag yno ſefyll i mae mewn tragwyddol newyn a ſyched am yr oferedd yr oedd ef yn i hoffi yn y byd yma, er hyny ni ddichon ef gyrhaeddyd dim, ond yr ewyllys ffals yr hwn a brintiodd ef ynddo ei hun, or hwn y cafodd ef ormod yn y bywyd yma, ag er hyny nid oedd fodlon, Ond y pryd hwnw fe gaiff cyn lleied, yr hyn a wna iddo fod mewn tragwyddol newyn a ſyched am oferedd, drygioni, a chobegni brwnt, fe fynnai wneuthur ychwaneg o ddrwg bes galle, ond nid oes ganddo ddim drwy 'r hwn y dichon i gyflawni, am hyny mae fo yn i weithredu fo yn vnig arno ei hun. Ag ni ellir llawn-amlygu ynddo mor newyn ar ſyched vffernol yma, nes marw or corph, gida 'r hwn y bu 'r enaid yn chwarae 'r anllad mewn trythyllwch, yr hwn gorph hefyd a fu yn gweini i enaid yr hyn yr oedd yn i chwantu

D. *Gan ſod y nefoedd ag vffern yn ymryſon ynom ni yn y bywyd hwn, a Duw hefyd mor agos a hyn attom ni. Pa le y mae 'r Angelion ar cy-*

threuliaid yn aros?

A. Lle nid wyti dy hun ath ewyllys dy hunan yn aros, yno y mae yr angelion yn aros gidath di ymhob man droſodd oll. Ond lle yr wyti dy hunan yn dy ewyllys dy hunan yn aros, yno y mae 'r cythreuliaid yn aros gidath di ymhob lle droſodd oll.

D. *Nid wyſi yn deall mo hyn?*

A. Llei bo ewyllys Duw yn ymewyllyſio mewn creadur yno y mae Duw yn amlwg, ag yn yr amlygiad hwnw y mae 'r Angylion yn aros. Ond llei bo Duw heb ewyllyſio mewn peth gidag ewyllys y peth ei hunan, nid iw Duw yn ymddangos yno, ond yn aros ynddo ei hun heb gydweithiad y peth. Yn y peth hwnnw mae ei ewyllys ei hun heb ewyllys Duw, ag yno yr erys y cythrael a phob peth ar ſydd heb Dduw.

D. *Par y bellder gan hyny ſydd rhwng y nef ag vffern?*

A. Maent cyn belled ag ydiw 'r dydd oddiwrth y nos, neu rywbeth oddiwrth ddim. Mae 'r naill yn y llall. Ag maent yn peri llawenydd a thriſtwch y naill iw gilydd. Mae 'r nefoedd drwy 'r holl fyd ag allan or byd dros y cyfan, heb i rhannu nai chynnwys mewn lle, yn gweithio drwy 'r amlygiad nefol. Ond yn vnig ynddi ei hun, ag yn yr hyn ſydd yn dyfod i mewn iddi, neu yn yr hyn y mae hi yn cael ymddangos, ag yno y datcuddir Duw. Canys nid iw 'r nefoedd ddim ond amlygiad yr vn tragwyddol, yn yr hwn y mae pob peth yn gweithio, ag yn ewyllyſio mewn llonyddwch cariad. Ag hefyd mae vffern drwy 'r holl fyd yn aros ag yn gweithio hefyd, ond ynddi ei hunan, ag yn yr hyn y mae yn amlwg ſylfaen vffern, ſef yn yr hunan, ag yn yr ewyllys ffals drygionus. Yn y byd gweledig yma, mae 'r ddau, ſef nef ag vffern.

Dyn yn ol ei fywyd amſerol ſydd yn vnig or byd gweledig, Ag am hyny tra parhatho amſer y bywyd yma nid iw ef yn canfod mor byd ysbrydol. Am fod y byd oddiallan ai ſylwedd dywyll, fel cauad ar y byd ysbrydol, fel y mae 'r enaid wedi i guddio yn y corph. Ond pan fo marw y dyn oddiallan yno y byd ysbrydol a amlygir ir enaid naill ai yn y goleuni tragwyddol gida'r angylion ſanctaidd, neu yn y tywyllwch tragwyddol gida 'r cythreuliaid.

D. *Beth iw Angel, neu enaid dyn, fel yr amlygid hwynt fel hyn, naill ai yngh ariad Duw ai yn ei ddigter?*

A. Nhw ddaethant oll or vn gwreiddyn, fel planhigyn ar y bôn ardderchog or ewyllys nefol, wedi tarddu allan or Gair Duwiol, megis drych-olygiad ir cariad nefol i edrych ynddo, Nhwy a ddaethant ollan o lawr tragwyddoldeb, or fan y mae goleuni a thywyllwch yn ffrydio allan, ſef tywyllwch yr hwn iw croeſawiad yr Hunan-chwant, a Goleuni yr hwn iw ewyllyſio yr vn peth gida Duw, ag yno y mae cariad Duw yn gweithio. Ond wrth dderbyn yr Hunan yn ewyllys yr enaid, mae ewyllys Duw yn gweithio mewn poen, ag yn dywyllwch fel yr adnabydder y goleuni. Nid iw 'r nef ag vffern ddim ond amlygiad yr ewyllys nefol, naill ai yn y goleuni ai yn y tywyllwch, yn ol cyneddfau y byd ysbrydol.

D. *Beth wrth hyny ydiw corph dyn?*

A. Y byd gweledig iw. Delw a ſylwedd o bob peth or byd. Ag ymddangoſiad iw 'r byd gweledig or byd ysbrydol oddifewn, allan or goleuni tragwyddol, ag allan or tywyllwch tragwyddol, allan or gweuad ar crydeddiad ysbrydol, a golygyn a chyffelybiaeth tragwyddoldeb iw, drwy 'r hwn y mae tragwyddoldeb wedi i dangos ei hun, llei mae 'r hunan ewyllys, ar ymroddgar ewyllys (drwg a da) y naill yn gweithio wrth y llall. Arfath ſylwedd a hwnw hefyd iw Dyn oddiallan. Canys ſe greawdd Duw ddyn or byd oddiallan, ag a anadlodd i mewn iddo fo y byd ysbrydol oddifewn, er mwyn iddo gael enaid a bywyd deallus. Ag am hyny ymmhethau 'r byd oddiallan fe all dyn dderbyn a gwneuthur drwg a da.

D. *Beth a fydd ar ol y byd yma, pan ddarfyddo am bob peth?*

A. Fe dderfydd yn vnig am y ſylwedd ddefnyddiol, ſef y pedair element, yr haul ar lloer ar Ser, Ag yna y byd oddifewn a ymddengys yn dra amlwg, yn weledig. Ond beth bynag ar a wnaed drwy ysbryd dyn yn yr amſerodfa yma, pa vn bynag ai da ai drwg (meddaf) yno pob gwaith ai didola ei hunan mewn modd ysbrydol, naill ai ir golau,ai ir tywyll tragwyddol. Canys yr hyn a anwyd o bob vn or ddau ewyllys ſydd eilwaith yn trywanu, ag yn mynd i mewn ir hyn ſydd debig iddo ei hunan. Ag yno y tywyllwch a elwir vffern (Inſtern ; ſef tragwyddol anghofio pob daioni. Ar goleuni a elwir teyrnas Dduw, a hon iw 'r hyfrydwch tragwyddol, ar moliant diddiwedd yn y Seinctiau, i bod nhw wedi cael i gwared oddiwrth y boen erchyll. Hefyd y farn olaf iw cynneuad tân cariad a digofaint Duw, yn y rhain y derfydd am ddefnydd pob ſylwedd, A pob vn or ddau dan a dynn atto ei hunan ei eiddo, ſef y ſylwedd ſydd debig iddo: hyny iw, Tân cariad *Duw* a dynn iddo bob peth ara anwyd yngh ariad *Duw*, yn yr hwn hefyd fe ennyn fel y llyſg cariad, ag fe ai hymrydd ei hun ir ſylwedd yma. Ond y boen a dynn iddo ei hun bob peth ar a wnaed yn nigofaint *Duw*; yn y tywyllwch, gan ddiſa y ffals-ſylwedd, ag yno ni bydd dim ar yr ewyllys goſidus yn ei ffurf ai ffigur ai ddelw ei hun.

D. *Ym mha ſylwedd, ag ar ba ddelw y cyfyd ein cyrph ni i fynu?*

A. Fe ai heuir yn gorph naturiol, trwſgl, elementaidd, yr hwn yn y bywyd yma ſydd debig ir elementau. Ag yn y corph ſwbachlyd yma mae 'r grym ar rhinwedd guddiedig. Fel yn y ddayar mae rhinwedd buredig ddaionus, yr hon ſydd debig ir haul, *ar vn iw ar haul*, yr hon hefyd yn nechreuad amſer a darddodd ag a ddaeth allan or grym ar nefol rinwedd, or hon y derbyniwyd holl rinwedd dda 'r corph. Y rhinwedd dda yma yn y corph marwol a ddaw eilwaith, ag a fydd byw byth mewn math ar gyneddf ſylweddol ddiſclair fel griſial, mewn cnawd a gwaed ysbrydol. Fel y ceiff hefyd rinwedd y ddayar, pan wneler y ddayar hefyd fel griſial, drwy ddiſgleirio or golau nefol ymhob peth ſydd a bod ganddo. Ag fel y difethir y ddayaren dewlyd, ag ni ddychwel hi, felly y difeir corph tewlyd dyn, ag ni chaiff hwnw fyw byth. Ond rhaid i bob peth ymddangos o flaen y farn, ag yn y farn gymryd i didoli drwy dan, ie y ddau meddaf, ſef y ddayaren, ag hefyd llwch a lludw cyrph dynion. Canys pan gynhyrfo Duw vnwaith y byd ysbrydol, pob ysbryd a dynn ei ſylwedd ysbrydol eihun atto ei hunan. Ysbryd neu enaid da a dynn atto ei ſylwedd dda, ar vn drwg, ſylwedd ddrwg. Ond rhaid ini yma ddeall wrth hyn, y fath ym a rhinwedd ſylweddol ddefnyddiol, ſylwedd yr hwn nid iw ond vnig rinwedd, tebig ir defnyddiol liwiad, yr hwn y mae ynddo yr holl luniau lliwiau a rhinweddau, ag er hyny yn ddiſclair. Tewychiad yr hwn a ddifethwyd ymhob peth.

D. Oni chawn ni adgyfodi gida'n cyrph gweledig, a byw ynddynt yn dragwyddol?

A. Pan ddarffo am y byd gweledig, yna pob peth ar a ddaeth o hono, ag oeddynt bethau oddiallan a fethant hefyd gidag ef. Ni adewir or byd ddim ar yr ol, ond y natur ar ffurf nefol riſialaidd, ag felly, o gorph dyn hefyd ni adewir dim ond y ddayar ysbrydol, canys fe fydd dyn y pryd hwnnw yn gwbl-debig ir byd ysbrydol yr hwn ſydd guddiedig etto.

D. A ſydd hefyd, wr a gwraig, a phlant a cheraint yn y bywyd ysbrydol, neu a ymgymdeithiant y naill ar llall fel y maent yn y bywyd yma?

A. Pam yr wyti mor gnawdol dy feddwl? Ni bydd na gwr na gwraig, ond nhw fyddant oll fel angylion Duw, ſef gwyryfiaid gwrawl. Ni bydd yno na mab na merch, na brawd na chwaer. Ond y cwbl or vn rhyw, nid ynt oll ond vn ynghriſt (fel mai vn iw 'r pren ai ganghennau:) ag er hyny amryw greaduriaid fydd, ond Duw oll yn oll. Fe fydd yn ſicr bob vn yno yn gwybod yn ysbrydol beth a fu, a beth a wnaeth ef, ond ni bydd dim meddiannu, nag ewyllys i fwynhau y fath bethau ond hyny.

D. *A gant hwy i gid y llawenydd tragwyddol ar gogoniant yn yr vn modd, ar meſur?*

A. Mae 'r ſcythur yn dywedyd. Fel y mae'r bobl felly y mae ei Duw hwynt. Hefyd hi a ddywed. *Ar glan y gwnei lendid, ag ar cyndyn yr ymgyndynni.* Ag mae St. *Paul* yn dywedyd, *Yn yr adgyfodiad nhwy a ragorant ar i gilydd*, Fel yr haul ar lleuad ar Ser. Am hyny Gwybydd y caiff yr holl rai gwynfydedig ſicr fwynhau y nefol weithrediad, ond fe fydd llawer o ragor yn ei rhinwedd ai diſgleirdeb, pob vn yn ol yr hyn a gyrhaeddodd yn y byd yma drwy rym a rhinwedd yn ei boenus lafur. Canys llafurus weithrediad y creadur yn y bywyd hwn iw agoriad a chenhedliad y duwiol rym, drwy'r hwn y mae nerth Duw yn ymyſgog ag yn gweithio. Yr awron y rhai a weithiaſont gida Chriſt yn y bywyd yma ag nid yn chwant y cnawd a gant awdurdod fawr a gogoniant rhagorol ynddynt ag arnynt. Ond am eraill, y rhai yn vnig addiſgwiliaſont ag a bwyſaſont ar gyfryngdod a haeddedigaeth Chriſt oddiallan, ag yn y cyfamſer a waſanaethaſont ei bol yn lle Duw, ag er hyny a ddychwelant ont ag a ſwynhant ras, ni chaiff y rhain (meddaf) gimaint o rinwedd ag enwogrwydd, Eglur iw y bydd cimaint o ragoriaeth rhyngddynt ag y ſydd rhwng yr haul ar lleuad ar ſer, neu ſydd rhwng blodau 'r maes yn ei tegwch a'i rhinwedd a'i gallu.

D. *Pa fodd y bernir y byd, a thrwy bwy?*

A. Drwy yſgogiad a chynhyrſiad y Duwdod ym Mherſon ag yn yſbryd Chriſt, Chriſt drwy Air Duw yr hwn a wnaed yn ddyn, a ddidola oddiwrtho ei hun bob peth ar nad iw yn perthyn i Ghriſt; Ag efe a gwbl amlyga ei deyrnas ei hun yn y fan ar lle y mae 'r byd yma yr awron ynddo. Canys y cynhyrſiad gwahanus a weithia dros y cyfan drwy bob peth ar unwaith.

D. *Pan wneler y lle y mae 'r byd yma ynddo yn deyrnas i Ghriſt, a phan dderchafer hi, i ba le y teflir y cythreuliaid ar holl eneidiau damnedig? A deflir hwynt allan o le 'r byd yma? Neu ai or tu allan i le 'r byd yma y dengys Chriſt ei Arglwyddiaeth?*

A. Fe fydd uffern yn lle 'r byd yma ymhob man, ond ar gûdd i deyrnas nefoedd, fel y mae 'r nos yn guddiedig yn y dydd, y goleuni a dywynna yn dragywydd yn y tywyllwch, ond ni all y tywyllwch moi gynnwys ef. Ag fel hyn y goleuni iw teyrnas Chriſt , ar tywyllwch iw vffern , lle yr erys y cythreuliaid ar anuwioliaid , ag felly cant i gwasgu i lawr gan deyrnas Chriſt,ai gweuthur yn droedfaingc ag yn ddirmyg.

D. *Pa fodd y dygir yr holl bobloedd ar minteioedd ynghyd iw barnu?*

A. Gair tragwyddol Dvw (allan or hwn y daeth pob bywyd ysbrydol creaduraidd)ai cynhyrfa ei hunan yr awr honno yn ol y cariad a digofaint ymhob bywyd ar a ddaeth allan o dragwyddoldeb, ag a dynn bob creadur o flaen maingc Chriſt iw farnu drwy 'r cynhyrfiad yma or Gair. Y bywyd a ddatcuddir yn ei holl weithredoedd, a phob vn a gais ag a gaiff ei farn a ſentens ynddo ei hunan. Obledig wrth ymadawiad y corph fe gyhoeddir y farn yn ddiattreg yn y enaid. Nid iw 'r farn olaf ddim ond dymchweliad y corph ysbrydol yn ol, a gwahaniad y byd, pan ddidoler y drwg oddiwrth y da yn ſylwedd y byd ag yn y corph, a phan elo pob peth i mewn iw drigle neillduol dragwyddol ei hun, Ag amlygiad iw o ddirgelwch Duw ymhob ſylwedd ag ymhob bywyd.

D. *Pa fodd y rhoir y farn?*

A. Yſtyria eiriau Chriſt yma. Efe a ddywed wrth y rhai ar ei ddeheulaw. Deuwch chwi fendigedigion fy nhad, etifeddwch y deyrnas a baratowyd i chwi er ſeliad y byd. Canys bum newynog a chwi a roeſoch i mi fwyd. Bu arnaf ſyched a rhoeſoch i mi ddiod. Bum ddieithr a dygaſoch fi gida chwi, Noeth a dilladaſoch fi. Bum glaf ag ymwelſoch a mi. Bum yngharchar a daethoch attaf. Yna yr attyb y rhai cyfiawn iddo, gan ddywedyd. Arglwydd Pa bryd th welſom yn newynog ag th porthaſom? Neu yn ſychedig ag y rhoeſom i ti ddiod ? a pha bryd ith welſom yn ddieithr ag ith ddygaſom gida ni ? neu yn noeth ag ith ddilladaſom ? a pha bryd ith welſom yn glaf neu 'yngharchar ag y daethom attat? Ar Brenin a ettyb ag a ddywaid wrthynt, yn gimaint ai wneuthur o honoch i vn or rhai hyn fy mrodyr lleiaf, i mi y gwnaethoch. Ag wrth yr annwiol ar ei law aſſwy y dywed ef, Ewch oddiwrthyf rai melldigedig ir tan tragwyddol, yr hwn a baratowyd i ddiafol ag iw angelion. Canys bum newynog a ſychedig, bumddieithr a noeth a chlaf ag yngharchar, ag ni weinaſoch i mi. Yna yr attebant hwythau iddo ef, ga ddywedyd. Pa bryd y gwelſom d fel hyn ag ni weinaſom i ti ? yna ' ettyb ef iddynt. Yn wir meddaf chwi. Yn gimaint ag nas gwnaethoch ir vn or rhai lleiaf hyn ni gwnaethoch i minneu. Ar rhai hy a ant i goſpedigaeth dragwyddol

on

ond y rhai cyfiawn i fywyd tragwyddol.

D. *Fy Athro tirion. Adolwg dywaid i mi pam y mae Chriſt yn dywedyd. yr hyn a wnaethochi ir lleiaf or rhain chwi ai gwnaethoch i mi. Ar hyn ni wnaethoch iddynt hwy ni wnaethoch chwaith i minnau. a pha fodd y mae dyn yn gwneuthur hyn i Ghriſt felly, fel y gwnai ef iddo i hunan.*

A. Mae Chriſt yn gwir breſwylio yn ſylweddol yn ffydd y rhai ſydd yn i rhoi ei hunain i fynu iddo ef yn hollhawl; Ag mae ef yn rhoddi iddynt ei gnawd yn fwyd, ai waed yn ddiod,ag felly yn meddiannu gwreiddyn ei ffydd hwynt yn ol y dyn oddifewn. Ag am hyny y gelwir Chriſtion yn gangen or winwydden Chriſt,ag yn Ghriſtion, am fod Chriſt yn aros yn yſbrydol ynddo ef, A pha beth bynnag a wnelo dyn ir cyfryw Ghriſtion yn ei anghenrheidiau corphorol, mae fo yn gwneuthur hyny i Ghriſt ei hun, yr hwn ſydd yn aros ynddo ef. Oblegid nid i eiddo ei hun iw 'r fath Ghriſtion a hwnw, ond vn wedi ymroddi yn gwbl i Ghriſt (fel meddiant priodol iddo) ag am hyny i Ghriſt ei hunan y gwneir y peth. Ag hefyd, am hyny pa rai bynnag a dynnant yn ol ei dwylaw oddiwrth y cyfryw Ghriſtion gwael anghenus, gan eſceuluſo gweini iddo yn ei anghenrheidiau, maent yn gwthio Chriſt ymaith oddiwrthynt, ag yn i ddirmygu yn ei aelodau. Pan ofynno rhyw ddynan tlawd ſydd yn perthyn i Ghriſt ryw beth genit ti, a thithau yn i naccâu fo yn ei angen, dyna di wedi naccâu Chriſt ei hunan. A pha niwed bynnag a wnelo dyn ir cyfryw Ghriſtion, mae yn i wneuthur i Ghriſt ei hunan. Pan fo rhai yn gwatwar, yn dibriſio, yn cablu, yn gwrthod neu yn gwthio oddiwrthynt y cyfryw vn, maent yn gwneuthur hyn oll i Ghriſt ei hunan. Ond yr hwn ai derbynio ef, ag a rotho iddo fwyd a diod, gan i ddilladu ai helpu yn ei anghenion, mae yn i wneuthur i Ghriſt ei hunan, ag i aelodau ei gorph ef ei hun. Je ymmhellach. Mae fo (os Chriſtion iw) yn i wneuthur iddo ei hunan. Canys vn ydym ni ynghriſt, fel mai vn iw 'r pren ai ganghennau.

D. *Pa fodd wrth hyny ar ddydd y farn honno y ſaif y rheini ſydd yn arteithio ag yn poeni y tlawd ar gofidus? ag yn dwyn oddiarno chwys ei wyneb, gan i gymell a pheri drwy nerth iddo blygu iw hewyllys hwynt, gan i gyfrif yn faingc draed iddynt, yn vnig er mwyn iddynt hwy gael arglwyddiaethu a gwirio chwys a llafur a phoen y tlawd ar ei trithyllwch ai balchder ai gwagogoniant ei hunain?*

A. Maent yn gwneuthur hyn i Ghriſt ei hunan, ar hyn y maent yn i weithredu a berthyn iw ſentens ai farn dôſt ef. Oblegid wrth wneuthur felly, maent yn cymryd gafael ffyrnig ar Ghriſt iw ddiſetha, wrth i erlid ef yn ei aelodau. Ag heb law hyny, maent yn helpu diafol i helaethu ei deyrnas, wrth i gwaſgu ai cymmell maent yn tynnu 'r tlawd oddiwrth Ghriſt, ag yn peri iddo geiſio neu gymryd rhyw ffordd goeg anghyfreithlon i lenwi i fol. Je mae nhwy yn gwneuthur yr vn gwaith ag y mae diafol i hunan, yr hwn yn ddibaid ſydd yn gwrthwynebu teyrnas Chriſt, yr hon ſydd mewn cariad. ac am y rhain i gyd, oni thrôant at Ghriſt ai holl galonnau, a gweini iddo, rhaid iddynt fyned i dân vffern, lle nid oes dim ond y fath hunan diffaith ag a arferaſant yn erbyn yr anghenus.

D. *Ond am y rhai ſydd yn ymryſon ynghylch teyrnas Chriſt, yn erlid, yn cywilyddio, yn enllibio, ag yn cablu* *y naill llall oi phlegid, Pa beth a ddaw o honynt hwy a pha fodd yr ymgynhaliant?*

A. Yr holl rai hyny ynt etto heb adnabod Chriſt, ag nid ydynt ond ffigur neu gyffelybiaeth or nef ag vffern yn ymladd ai gilydd am y fuddygoliaeth. Nid iw 'r holl ffrommi a chwyddo a balchder y rhai ynt yn peri ymrafael ynghylch opiniwnau ddim ond Delw yr Hunan. A phwy bynnag ſydd heb ffydd ag iſelder, ag heb fod yn yſbryd Chriſt yr hwn iw 'r cariad, fe ai harfogwyd ef yn vnig a digter Duw, a gyrru ymlaen y mae fo fuddygoliaeth yr hunan delwaidd, ſef teyrnas y tywyllywch a digofaint Duw. Canys ar ddydd y farn fe roddir pob hunan ir tywyllwch, ai holl ymryſonau difudd hwynt, yn y rhai y maent nid yn ceiſio cariad perffaith ond yn vnig yr Hunan (yr hwn iw ei delw) fel y gallont ymffroſtio yn ei hopiniwnau a chyffroi tywyſogion i ryfela dros yr opiniwnau diles gweigion rheini, ag felly er mwyn y delwau hyn maent yn anrheithio gwledydd, ag yn i difrodi. yr holl fath bethau a berthynant ir farn yr hon a ddidola y gau oddiwrth y gwir, ag yno y gwneir pen am yr holl opiniwnau a delwau 'r meddwl, a holl blant Duw a rodiant ynghariad Chriſt ag yntau ynom ni. Pawb yn amſer einioes y byd yma ar nad ydynt wreſog yn yſbryd Chriſt, ag yn chwennych yn vnig berffeithio cariad, ond yn hytrach yn ceiſio ei bûdd ei hunain drwy ymbleidio; or diafol y maent oll. ag i bwll y tywyllwch y maent yn perthyn, ag oddiwrth Ghriſt y gwahenir hwynt. Oblegid mae pawb ar ſydd yn y nefoedd yn gwaſnaethu Duw ei creawdr mewn iſeldra a chariad mawr.

D. *Pam gan hyny y mae Duw yn cynnwys ir fath gynnen ag ymryſon* *fod yn yr amſer yma?*

A. Mae 'r bywyd ei hunan yn ſefyll mewn ymryſon fel y gwneler ef yn hysbys, yn amlwg ag yn deimladwy, ag fel y gwneler y Ddoethineb yn wahanedig ag yn adnabyddus, a hyn hefyd ſydd yn peri llawenydd tragwyddol am y fuddigoliaeth. Oblegid oddiwrth hyn fe gyfyd mawr foliant yn y ſeinctiau, ddarfod i Ghriſt ynddynt hwy orchfygu 'r tywyllwch, a holl hunan y naturiaeth, ai bod nhwy wedi cael ei gwared oddiwrth y frwydr: ag yn hyn yr ymhyfrydant byth, pan wybyddont pa fodd y telir ir Anuwiol. Ag am hyny mae Duw yn dioddef i bob peth ſefyll mewn ewyllys rhydd, fel y dangoſer yn amlwg dragwyddol Arglwyddiaeth y cariad ar digofaint (y goleuni ar tywyllwch) ag fel y cyfodo barn pob bywyd ai ſentens ynddo ei hunan. Canys yr hyn ſydd yr awron yn boen ag yn aneſmwythdra ir ſeinctiau yn ei trueni , a droir i fod yn llawenydd anfeidrol iddynt. Ar peth a fu yn llawenydd ag yn bleſer ir rhai anuwiol yn y byd yma a droir i fod yn boen ag yn gywilydd tragwyddol iddynt hwythau. Am hyny rhaid i lawenydd y ſeinctiau gyfodi idddynt allan o angau (yr vn fath ag y cyfyd y goleuni allan or ganwyll drwy i marw ai difa yn y tân) fel y rhyddhaer y bywyd oddiwrth boen naturiaeth i feddiannu byd arall. Ag fel y mae ir goleuni amgen cyneddf nag ſydd ir tân (canys mae fo yn i roddi ei hun, ond mae 'r tân yn ymgymryd ag yn i ddiddymu ei hun) felly y mae ſanctaidd fywyd addfwynder yn tarddu i ſynu drwy angau, pan fo marw yr Hunan ewyllys, ag yno ewyllys cariadus Duw yn vnig ſydd yn rheoli ag yn gweithio oll yn oll. Oblegid fel hyn y cyrhaeddodd yr vn tragwyddol deimlad a gwahaniad, gan ymddwyn allan eilwaith gida 'r teimlad drwy angau mewn mawr lawenydd, fel y byddai hyfrydwch tragwyddol yn yr vndeb anfeidrol, ag achos diddiwedd or digrifwch. Ag am hyny rhaid iw ir boen fod yn achos neu yn wreiddyn ir yſgogiad yma, ag ir cynhyrfiad ſydd yn agoryd ffordd i ddatcuddio pob peth, Ag yn hyn (yma) y mae yn ſefyll ddirgelwch guddiedig ddoethineb Duw.

Pob vn ar a ofynno, a dderbyn, Pob vn ar a geiſio a gaiff. Ag i bob vn ar a guro yr egorir. Gras ein Harglwydd Jeſu Ghriſt, a ſerch Duw, a chymdeithas yr ysbryd glan a fô gida chwi oll. Amen.

Moliennwch yr Arglwydd, canys chwi a ddaethoch yr awron i fynydd Sion, i ddinas Duw, ir Gaerſalem nefol, i fyſg myrddiwn o Angelion, i gymanfa a chynhulleidfa rhai cyntafanedig, y rhai a a ſcrifennwyd yn y nefoedd, ag at Dduw barnwr pawb, ag at ysbrydoedd y cyfiawn y rhai a berffeithiwyd, ag at Jeſu cyfryngwr y Teſtament newydd, a gwaed y tanelliad, yr hwn ſydd yn dywedyd pethau gwell nar eiddo Abel. *Amen.*

Moliant a Gogoniant a doethineb a diolch ag anrhydedd ag awdurdod a nerth, a fo ir hwn ſydd yn eiſtedd ar yr orſeddfaingc. Ein Duw ni ar Oen byth ag yn dragywydd. Amen.

Na chamgymer mor llyfr yma :
Ir gâu ysbryd nag ymrodda :
Maddau wendid y cyfiaithydd :
A gweddiwn dros ei gilydd.

TERFYN.

842.a.46

CYFARWYDDID
IR
CYMRU.

A yſgrifenwyd yn
1655.

Wales

Printiedig yn *Llundain*,
1657.

CY

1. V

chro
brau
gau
tram
wyd
yr Oe
Oen
iti y
dyfo
Pa fe

CYFARWYDDID
IR
CYMRU.

1. Y Cymru hawddgar: Mae llawer yn achwyn fod cimaint o opiniwnau a chroes ffyrdd i droi oddiar lwybrau 'r bywyd i gromlechydd angau, nad oes mo rai yn meiddio tramwy ymlaen. Ond ith gyfarwyddo di, wele Dyma air o *hanes yr Oen, a hanes yr enaid, a hanes yr Oen ar enaid ynghyd*. fe a ddangoſir iti yn gyntaf, o bale yr wyti yn dyfod, i ba le yr wyti yn myned, Pa fodd y daeth y fath ymryſson:

ynot ti ag ymyſg dynion, a pha bryd y rhennir y cwbl yn ddau opiniwn, fel yn ddau feddwl gwreiddiol tragwyddol. Pa ffordd iw llwybr yr Ailenedigaeth ynghriſt. Mi ymreſymaf ath di er mwyn i ti ymreſymu ath di dy hunan, canys os adnabyddi dy hunan, di a gydnabyddi DDuw ar Oen hefyd ynghyd gidath di.

2. Mae genit ti etifeddiaeth o dair rhan, ſef ysbryd ag enaid a chorph. Dy ysbryd di a ddaeth or Tad fel rheſwm or meddwl, fel gair or galon, fel gwreichionen or eirias, fel ffynnon or mor, neu fel anadl or genau, yr hwn a chwythwyd i gorph dyn allan o fonwes Duw, ag ſydd i ddychwelyd eilwaith iw fonwes ef, yr hwn ſydd yn preſſwylio mewn plas a elwir tragwyddoldeb. Dy enaid hefyd iw 'r ysbryd naturiol a grewyd or elementau anweledig, yn ôl naturiaeth y telpyn pridd, yr hwn y

mae fo yn lleteua ynddo; er hyny mae 'r enaid yma yn ffurfiwr ir corph, ag yn i agweddu yn ol ei feddwl, i aros yn ei hafod-ty gorphorol dros amſer. Ag etto cwlwm iw 'r enaid yma rhwng yr ysbryd ar corph, a phan wiſger ef allan drwy gleſydau, neu i dorri ffordd arall, mae 'r ysbryd yn ymollwng oddiwrth y corph i mewn, fel gwr yn myned oddicartref. Canys ysbryd y bywydau (medd Moeſen) a anadlwyd i ddyn, ag nid vn ysbryd bywyd yn vnig, fel y darlleonwch chwi. Mae mewn dyn y naill beth or tû fewn ir llall, fel or vn pren y mae bywyd ſugn, corph calon y pren, ai riſglin. Am hyny meddaf nid iw'r corph ond rhiſglin y pren; neu gruſtyn dyn, neu ddeilien i gwympo ir ddayar dan draed: Ag fel y mae'r ddayar megis pwll yn agoryd ei cheg i lyngcu yr holl gyrph (y glandeg fel y gwrthyn) felly y mae vffern yn ymrythu am yr holl eneidiau cnawdol. Ag yma y mae dirgelwch.

3. Fe yſgrifenid hyn yn helaethach attat, ped fai gennad oddifewn, ath gluſt dithau wedi i chloddio yn ddyfnach. A ddarllenno dealled, A ddeallo dilyned yr hyn a wyr ynddo ei hun, ag fe gaiff oleuni 'r haul yn lle goleuni 'r lleuad ar ſêr yn y galon. Ond nag anghofied hyn, fod ysbryd ynddo yr hwn oedd ymmonwes Duw erioed, ag a bery cyd ag y parhatho Duw a dim, a hyny iw byth. Pa le yr oeddit ti (medd Duw) pan ſylfaenais i y byd mawr yma? Atteb os gwr o ddyſg wyt. Fe ddyſcodd yr ailenedig atteb. Yr oeddwn i yn dy lwynau Arglwydd, fel plentyn neu gangen yn y gwreiddyn. Canys *D*uw iw tâd yr ysbrydoedd, ag Arglwydd Dduw ysbryd pob cnawd.

Er bod dyn yn gwybod i fod ef yn bechadur fiſoedd cyn i ddyfod ir byd, Ni wyr ym mha fangre yr oedd ychydig flynyddoedd cyn i eni. Nid iw naturiaeth ond cyſgod y naturiaethwr. Ag ymbell a genfydd hyn drwy 'r goleuni tragwyddol, pa fodd y lluniwyd ef ynghroth ei fam a pha ham: Oblegid mae ysbryd Duw yn chwilio dyfnion bethau Duw a dyn, ag os hwn a ddyſg, fe all dyn drwyddo weled mwy nag a ganfyddai cerddwr Iſrael yr hwn (yn ei amſer) a ddywedodd. ô mor rhyfedd ag mor ofnadwy im gwnaed? Mae pob peth o Dduw, ag fel y daeth, felly y dychwel medd Salomon, naill ai ir llid ai ir cariad tragwyddol.

4. Ond (meddi di) A ddaeth neb allan o hono ef yn ei ddigofaint. Yr atteb yw. Er dyfod y rhan fwyaf allan or natûr dragwyddol mewn cynhyrfiad tânllyd, etto ni ddaeth neb allan o Dduw mewn digter. Canys cariad iw Duw ag

nid oes dywyllwch ynddo. Os yſtyriol wyt ag ysbrydol, deall y gwahaniaeth. Ond ni ddichon ysbryd dyn ddeall mo bethau Duw, ag nes iddo gael yspryd Duw, ni fedr ef ganfod o ba le i daeth.

5. O enaid. I ba le yr wyt ti yn myned? Ni wyddoſt di mo hyn chwaith, mwy na gwr ar ei daith, pa le y lleteua, na pha gwmnhiai cyferfydd. Nhw ddywedant ynghymru *ſe wyr pan el ni wyr pan ddêl.* Ond am yr enaid, ni wel o ba le i daw nag i ba le ir â. Hynod iw hyn, mai ir bedd ar ddayar yr â 'r cnawd, ar anadl cnawdol ir chwalfa, y corph a brofir yn ffwrn y bedd, yr enaid a ymlyn wrth yr ysbryd (yr hwn iw calon y pren) ar ysbryd a erys byth yn y naturiaeth a chwenychodd ef fwyaf. Y corph nid iw ond megis erfyn yn llaw yr enaid ffurfafennol. Yr enaid nid iw ond anadliad yr ysbryd dirgelaf. Yr ysbryd iw 'r droell oddifewn ſyn

troi 'r enaid ar corph llei mynno, am a allo. Y corpws iw 'r brethyn o amgylch dyn, yr enaid ſydd megis y corph yr hwn a wiſgwyd a phridd, ond yr ysbryd iw canol y creadur.

6. Mae dŷn ar i redeg yn y bywyd yma, ag mae ai cyferſydd ag a oſyn iddo. I ba le y mae yr enaid ar ysbryd yn myned? Pa elw ſydd i ddyn ddawnſio a mynd i lawr i bwll diwaelod mewn difyrrwch amſerol? Oni chosba Duw di am i ti ledratta dy galon oddiwrtho? A wyt ti yn meddwl mai byrr iw Byth, ag mai hir iw einioes dyn dayarol? Ai gwell genit ti ddioddef taranau digofaint cyfiawnder byth, gida gwawd y cythreuliaid (am it ſyw mewn pechod ſel nhwythau) na dioddef gwatwar dynion dros ſynud awr yma? Onid Duw iw 'r Câr gorau, ar gelyn gwaethaf? Pam yr wyti yn porthi dy gnawd i newynu dy

enaid? ag yn llochi dy enaid, neu dy reſwm cnawdol i ddifetha dy yſbryd? Mae gwybedyn ar dy ffordd di yn dy rwyſtro i ddaioni, ond ni all Angel Duw moth rwyſtro ir pechod. A wnaeth Chriſt y cyfan droſot ti? Ag oni chlywi di ar dy galon wneuthur dim droſto fo? A ddioddefodd vnig ſab Duw golli gwaed ei galon (yn yr hon yr oedd y bywyd ei hunan) ar cwbl droſot ti? Ag oni ddioddefi di ddim er ei fwyn ef, neu (or lleiaf) er mwyn dy enaid dy hun? A ollyngi di 'r Aur yſbrydol oth law i lenwi dy law ath feddwl yn llawn ar bryntni? A golli di yſbryd y bywyd tragwyddol i gael y dim amſerol? Beth meddi di ſydd lai na Dim? Yr holl fyd amſerol ſydd lai na Dim (medd Eſay) yngolwg Duw. Ag a ofni di (neu a ofeli di) am y peth ſydd lai na Dim? A hoffi di 'r byd ai chwant yr hwn wedi i roddi oll yn ghyd ſydd lai na dim medd yr yſcythurau ſanctaidd ? (canys y byd ai chwant ſydd yn myned heibio,a chwant y byd iw yſbryd difyr y naturiaeth yn yr hon yr wyti yn byw) Pam nad wyti yn edrych mewn pryd beth a ddaw o honot ti pan loſgir(pan ddiddimir) y byd? Eiſtedd di ychydig ag aros mewn dealldwriaeth a meddwl am dy ddiwedd cyn iddo ddyfod ; Ai gwell genit ti gyſgu dros fynydd awr, ag yno deffro yn y tân tragwyddol na deffro yr awron,a myned allan oth ewyllys dy Hunan i ochel y tân aniffoddadwy ? Pam yr wyti yn eiſtedd ynot dy Hunan gartref (oddicartref oddiwrth Dduw) ynghornel ſimne dywyll dy feddwl dy Hunan,heb ymofyn am y Duw byw nag ynot dy hunan nag mewn raill chwaith ? Pam yr wyti etto yn ymborthi ar y cibau gida 'r môch, a digon o fara yn nhy dy Dad yn aros am danat ? Pam yr wyti yn rhedeg gidag anifeiliaid gwylltion, ſef dynion drygionus, ag yn troi heibio, drwy wrthod cwmnhi angelion ſanctaidd Duw? Pam yr wyti yn ymdreiglo yn nhommen y byd ar cnawd, ag yn diflaſu y Manna ar bywyd a bery byth? Pam yr wyti yn ynfydu ar ol pibellau y gwagſoneddigion a rheſymau cythreuliaid, ag yn diyſtyru llais mawr Duw, yr hwn ath farna pan na allo neb ddadleu droſot? Ai Luciffer (gwalch y byd hwn) ſydd yn dy ddal di fyth ag etto yn ei ewinedd? A ydiw cadwyn gadarn dy ewyllys di dy hun yn rhwymo dy feddwl? A oes vn pyſygwr yn Gilead, nag vn gydwybod yn dy fonwes? A oes neb a fedr ddangos y ffordd i ti? neu yn hytrach, a wyti yn ymofyn am dani? Beth wyti well er dy lyfr gwaſanaeth? ath di fyth yn caru gwaſanaeth y pechod. Mae ffordd well, ped fait ti yn i hymoſyn i ti i weled iechydwriaeth yn y tragwyddoldeb. Pa le y byddi di ymhen mil o flynyddoedd? Gadel ar Dduw (meddi di) ond mae Duw yn gadel arnat tithau, heb ewyllyſio marwolaeth y pechadur? Dyma ganwyll i ti(ô enaid anwyl) ith gyſuro ag ith gyfarwyddo.

7. Ond di a ofynni i mi (wedi hyn i gid) ni wn i pa ffordd a gymeraf. Mae cimaint o opiniwnau yn y byd ag ſydd o wallt ar fy mhen i: Bei gwyddwn i y ffordd orau or cwbl, mi ai dilynwn hyd y diwedd drwy help Chriſt. Ond mae 'r naill wr duwiol dyſcedig yn erbyn y llall, ag mae nhwy i gid yn byw yn dda. Ond ith atteb di ô Ddyn. Wele di a wyddoſt fwy nag yr wyt ti yn i wneuthur, ag mae mwy o nerth Duw gidath di i wneuthur nag yr wyti yn ī arferu, Nid oes gan ddyn *o hono eī hunan* na goleuni na nerth nag ewyllys i ddaioni, ond mae gan

ddyn *ynddo ei hunan* fwy o oleuni ag o nerth oddiwrth Dduw (yr hwn ſydd yn bywhau pob peth) nag y mae'r dyn yn i arfer. Arfer y dalent a roddwyd i ti (hyd yr eithafoedd) ag di gei adnabod y wir ffordd nefol frenhinol, ymyſg yr holl lwybrau eraill.

8. Os byddi di ffyddlon i Dduw gan ei groeſafu yn lleſtr dy gydwybod oddifewn, drwy fod yn gymeradwy genit gadw Duw yn dy wybodaeth, efe ath arwain di i adnabod Chriſt a hanes yr oen ar enaid ynghyd. yr oen yma iw goleuni dynion, a bywyd y Byd. Hwn oedd ddifyrrwch y Duw anfeſurol cyn dechreuad y byd. Hwn oedd y Gair a wnaeth bob peth yn y dechreuad, Hwn iw'r golofn ddifeſur ſydd yn cynnal pob peth. Hwn a wnaethpwyd ynghyflawnder amſer yn gnaw[illegible] ag yn naturiaeth ddynol: Hwn a ddioddefodd dros ddyn waeth-

af digofaint; Dyma 'r hwn oedd vwchlaw pob peth, ag a ddeſcynnodd iſlaw pob peth, fel y galle ef eſcyn eilwaith yn greaduriaidd vwchlaw pawb, i fod vwchben pob enw, er mwyn iddo lenwi pob peth Hwn ſydd ymhob dyn fel y mae fo yn Air Duw, a chida 'r rhai ſydd yn i vſyddhau fel brenin, ag yn daroſtwng ei hewyllys i angau 'r groes, i fyw yn ewyllys Duw. Hwn meddaf a ddywaid. Os oes neb a fyn wneuthur ewyllys fy nhâd, efe a gaiff wybod am y ddyſceidiaeth ag adnabod pob llwybr daionus.

9. Deall hyn hefyd ynghylch y ddau Adda, y pren cyntaf a blannodd Duw ymmharadwys, ar Ail Adda Chriſt Jeſu, yr hwn a blannodd Duw yn ein cnawd ni. Yr Adda cyntaf a bechodd (ninnau oeddem yn ſylweddol ynddo ef, ag a bechaſom cyſtal ag yntau) am hyny y mae ei natur

front ef yn deilliaw i ni drwy enedigaeth o oes i oes. Ag ni chyfriſaſai Duw byth moi bechod ef i ni,oni bai ein bod ~~ni~~ ynddo ef y pryd hwnnw yn pechu (fel Leui yn *Abraham*) ag yntau ynom ninnau yn pechu etto. Canys oni bai yn bod ni yn bwytta y ffrwyth gwaharddedig yn Adda, ni buaſai ar ein dannedd ni mor dingcod. yr vn modd hefyd y mae i ni ddeall yr Ail Adda a marwolaeth Chriſt ? yr Ail Adda a ddioddefodd, ag yr oedd yr holl rai cadwedig ynddo ef y pryd hwnw, ag ir rhain y mae yntau drwy genhedliad yr ail enedigaeth yn deilliaw, ag yn danfon ei yſbryd glan, ſef anian Duw. Ag ni chyfiawnheir neb,ond y rhai ynddo ef a ddioddefaſont gydag ef, yn y rhai y mae yntau yn byw i Dduw. Felly dyma 'r atteb i ti enaid truan yr hwn wyt yn ymofyn y ffordd. Yr vnig ffordd ir nef iw 'r ailenedigaeth yn yr Ail Adda. Heb hyn nid oes wr o ddealldwriaeth ar wyneb y ddayar. Oni chlywaiſt di nad oes vn gwr o ddyſg dan yr haul? Nag oes, vn ond Chriſt, y gwr ſydd yn aros ynghalonnau ei ffyddloniaid ſanctaidd. Oni wyddoſt di beth a ddywedodd Eſay. Pe baent ynfydion ar ffordd ddieithr ni chyfeiliornant, os byddant fodlon i Ghriſt ynddynt iw rheoli.

10. Rhaid iw dangos hefyd Pam y mae cimaint o ffyrdd yn lle vn ir nef ymyſg plant Adda, a pham y mae dynion yn ymrafaelio fel brodyr Joſeph wrth geiſio mynd adref at y tad Jacob. Fel hyn y mae 'r peth. Dyn (neu Adda) a wnaed ar y cyntaf yn ddelw ir Gwneuthurwr, yr yſbryd ar ei lun ef, yr enaid ar ei ddelw ef, ar corph or ddayar. Ond Adda y gwreiddyn, a ninau oll ynddo ef (fel canghennau yn ei gwraidd) a ga-

a gafodd gwymp a chodwm toſturus erchyll, *oddiar Graig yr Oeſoedd, i bwll y dyfnderoedd.* Ag yn y cwymp yma fe a ymrannodd ynddo ei hunan, fel y gweli *leſtr pridd* wrth ei gwymp yn mynd yn ddarnau. Ynddo ef yr ymagorodd yr ewyllys ar gydwybod ar gwyniau ar rheſymau y naill yn erbyn y llall. Yn ei gorph ef hefyd yr ymddangoſodd y ddayar ar tân ar dwfr ar awyr mewn rhyfel i farwolaeth (canys cyn y cwymp roedd yr ymryſon yn guddiedig) Ag er bod y rhain yn ymladd ymhob vn o blant Adda (ſef ynghorph pob dyn) etto ni all y naill fod heb y llall er hyny. Ag dymma wreiddyn clefydau 'r corph ag achos angau naturiaeth (fel y mae 'r ymryſon arall oddifewn.) Ag fel y mae 'r Môr afreolus wedi gwahanu y naill ynys oddiwrth y llall, felly y mae 'r pechod (a thywyſogion yr awyr ynddo) wedi didoli dyn oddiwrth vndeb Duw, *wrth rannu dyn ynddo ei hun*, yn gymnynt nad oes dyn yn y ddayar yn medru cydtuno ynddo ei hunan, yn ei gorph ai gydwybod, ai feddyliau ei *Hunan*: Ond mae ei reſymau ef yn ymrafaelio, ag yn cûro y naill y llall, fel y gweli di ganghennau yr vn pren tra fo y dymheſtl arnynt. Am hyny Dau ſydd yn erbyn tri, a thri yn erbyn dau yn yr vn enaid, cyſtal ag yn yr vn teulu.

11. Nid oedd ond vn Jaith ar y cyntaf yngeneuau dynion; A hono o achos balchio or bobloedd yn ei Hundeb a holldwyd yn yſcyrion lawer, fel nad iw 'r cymru chwaith mwy nag eraill yn deall moi gilydd, na nemor vn yn deall ei holl eiriau ei hun wrth ei gymydog llai o lawer beth y mae 'r galon yn i chwedleua ddydd a nos. Ag wedi danfon y plant i yſcolion llygredig i gaſglu rhai o flodau 'r ieithoedd, mae ei briallu hwynt yn gwywo

cyn y delont adref at Dduw, neu attynt ei hunain. Er darfod iddynt ddiſgu canu llawer caingc ar delyn tafodau gwahanedig naturiaeth, maent bellach bellach, yn lle bod nes nes, i ganu i Dduw gerdd wrth ei fodd, am nad iw fo yn chwennych clywed vn iaith mwy nai gilydd, ond peraidd dafodiaith ei yſbryd glan ei hun yn y galon iſel.

12. Nid oedd ond vn grefydd ar y cyntaf ymmonwes Adda, yn Aberth Abel, ymmywyd Enoch, yn Arch Noah, yn nheulu *Abraham*, ag ymyſg y rhai cadwedig, Ond yr awron, ni a welwn, mai pan godo 'r mwg or pwll diwaelod, llawer a goethant ar ei gilydd heb fawr yn beio fwyaf ar ei gnawd ai enaid ei hun Rhai yn dilyn y Pâb ar budredd, eraill ffydd ei brenin, beth bynnag fo hi: Rhai yn cadw ei gwyliau, eraill yn dilyn ei tadau (i ba le bynnag yr aethont.)

Rhai yn eiſtedd yn llonydd ag yn pydru yngharchar y tywyllwch ar cyndynrwydd, llawer yn dilyn Mahom neu Mammon, ar rhan fwyaf yn myned ar ôl y tywyſog garw Luciffer, ag yn dawnſio yn ddifyr yn chwantau 'r cnawd ar ol ei bibell ef, Ag er hyny yn breuddwydio y cânt fyned yn vnion ir nef, ag yn gweddio am awr dda, heb ymofyn am naturiaeth dda oddiwrth Dduw. Fel hyn y mae 'r holl fyd yn i twyllo ei hunain, yn ymladd ai gilydd, yn triſthau yſpryd Duw, ag yn peri ir cythreuliaid chwerthin wrth edrych ar ei hynfydrwydd. Ond ni phery hyn nemor o oriau, Canys mae 'r ſwyddog mawr, ſef mab Duw, wrth y drws. A phan ddel i mewn, ag ymddangos yn y byd yma, fe orchymyn gaſglu yr holl ddefaid ynghyd ar y naill law iddo, ar holl eifr ar y llaw arall. Ag yno y terfynir yr holl ymraniadau neillduol ag ai llyngcir yn yr vn didoliad yma. Tyred Arglwydd Jeſu Tyred chwippyn. *Amen.*

13. Am yr hyn a yſgrifennwyd yma or blaen, fe allai na ddeellidi ar y cyntaf mor meddwl, ond yr wyfi yn deiſyf arnat ochelyd barnu heb yſtyr, rhag cwympo o honot i fyſg y *rhai ſydd yn cablu yr hyn ni wyddant*, *ag yn cyfarth yr hyn ni ddeallant*. Hyn ſydd eglur, nad oes neb yn gadwedig ond drwy ffydd ynghriſt, ag nad oes gan neb iawn ffydd, ond y rhai ſydd yn bodloni Duw, ag nad oes neb yn i fodloni ef ond y rhai ſydd debig iddo. Wedi i hail-wneuthur ar ôl llun a delw Duw ei hunan. Os wyti debig i Ghriſt, cadwedig wyt. Os wyti anhebig iddo, yr wyti mewn cyflwr colledig. Gwir grefydd iw bod yn debig i Dduw ynghriſt. Nid â neb i mewn i nefoedd (o ba opiniwn bynnag

bônt) ond y rhai ſydd ar ddelw Duw yn y byd. Ag ni fwrir neb i vffern, ond y rhai ſydd anhebig ir Arglwydd. Cyfiawnder iw Duw. A wyt tithau yn gyfiawn ymhob peth, ag yn vniawn yn dy ffyrdd? neu ai byw yn ffals yr wyti mewn rhagrith a chamwedd, yn attal oddiwrth Dduw a dyn ei heiddo. Purdeb iw Duw, A wyt tithau yn ſanctaidd ag yn ddigymyſg dy feddwl? Doethineb iw 'r Arglwydd a Goleuni. Ai doeth a gwybodus wyt tithau yn dy holl ymwareddiad. Yna yr wyt ti yn ddelw i Dduw, ag di gei fod gidag ef. Cariad iw Tad yr Arglwydd Jeſu, Ai cariadus a hyfryd ahawddgar wyt tithau? Mae fo yn dioddef, ag yn cydddwyn, ag yn talu da am ddrwg i bawb. Onid wyti tithau felly, nid wyti blentyn iddo. Yſbryd addfwyn llonydd iw ei yſbryd ef. Ond aflonydd ag anfodlon iw plant y cythrael. Mae

Chriſt yn ddiwyd ag yn fywiog, yn ddibaid yn gweithio ag yn rhoi, pob daioni ymhob man heb na huno na heppian. Ai ſwrth wyti ag eſceulus i bob gweithred dda? yna vn o blant y byd hwn wyti, ag nid o Dduw. felly Wrth hyn, Edrych ar ba ddelw yr wyti ag di gei weled wrth hyny i ba le yr wyt ti yn myned byth. Canys yr eneidiau ſydd debig i Dduw ymhob man a gedwir, ar lleill oll a gollir, o ba grefydd bynag y bônt.

14. Gwir iw fod rhyfel ynot ti rhwng dwy naturiaeth, neu rhwng dy bechod ath gydwybod. Ond edrych pa vn or ddau iw dy Arglwydd, pa vn ſydd ben ynot ti, Ai dy lygredigaeth ai yr wybodaeth o Dduw. I ba vn bynag yr wyti yn vfyddhau, i hwnw yr wyti yn was, ag yn ôl dy waith y bydd dy wobr. Os yn dy ewyllys dy hun y byddi fyw, achubed dy ewyllys di wrth farw. Ond os gwadu

a

a wnei di dy ewyllys dy hun a rhodio yn ewyllys Duw yn erbyn dy naturiaeth dy hun, yna ewyllys Duw ath gymer allan or corph i aros gida Duw ei hunan, Ewyllys yr Hunan iw 'r gadwyn gryfaf ſydd gan ddiafol o amgylch yr enaid. Ceiſied yn nerth croes Chriſt dorri honno yn gyntaf, a dyſgu hebcor a chroeſi ei ewyllys ei hunan, ag fe gaiff gyngor ymhellach oddiwrth Dduw. Ond dan hyny os rhoir gair arall iddo mae fo yn i dderbyn neu yn i ddarllen yn ei ewyllys ei hun, ag yn gwyro yr hyn a yſgrifenwyd iw ddiniſtr ei hun. Ond yr Arglwydd an catwo ni rhag tramgwyddo wrth y mâen tramgwydd. *Amen.*

TERFYN.

G

Pan
g
ſ
Pa
n

E

872.c.46
3

GWYDDOR
VCHOD.

H, U. G
2

Pſal. 8. 3, 4.

Pan edrychwyf ar dy nefoedd, gwaith dy fyſedd, y lloer a'r ſer, y rhai a ordeniaiſt.

Pa beth yw dyn iti iw gofio? a mab dyn iti i ymweled ag ef?

Printiedig yn *Llundain*,
1657.

47
1.20

Gwyddor vchod.

Pſalm 8. 3,4.
Wrth edrych ar y nefoedd faith
a gweled gwaith dy fyſedd.
Yr Haul ar lleuad gron, ar Ser
mewn trefn ag amlder rhyfedd.
Pa beth yw dyn ? (Rhyfeddwn i.)
pan fyddit di yw gofio,
Neu fab dyn marwol (llwch y llawr)
pan wneit ti 'n fawr am dano !

1. TAd yw Duw y byd cenhedlodd.
Duw yw 'r mab y cyfan prynnodd.
Ysbryd glân yw Duw ein lluniwr.
Barnwr, Cârwr, a chyſſurwr.

2. Nid yw Duw Ddim ar a welir.
Duw drwy 'r cwbl a genfyddir.
Yn y ddayar nid oes arall,
Yn y nef vwchlaw pob deall.
3. Sôn am helynt, Sôn am dynged,
Sôn am adar, bwyſtfil pryfed.
Sôn am ddyddiau gynt neu gwedi,
Sôn am Dduw yw 'r ſwn o ddifri.
4. *Rhyfedd*, Rhyfedd, Rhyfedd, Arglwydd.
Rhyfedd medd pob Angel dedwydd
Rhyfedd wyti, medd dy ſeinctiau,
Rhyfedd hefyd medd dy eiriau.
5. *Rhyfedd* yn dy fab ath hunan,
Rhyfedd yn dy waith ath amcan:
Rhyfedd yn y môr ar nefoedd,
Rhyfedd wyt ynghalon pobloedd.
6. *Rhyfedd* yn y ffurfafennau,
Rhyfedd yn yr holl blanedau.
Rhyfedd wyt ymhob creadur.
Rhyfedd iawn, nith wêl pechadur.
7. *Rhyfedd* wyt, ag agos attom.
Rhyfedd wyt yn gwilio droſom:
Rhyfedd! Pwy a all dy wadu?
Rhyfedd, nad yw pawb ith garu:

8.*Rhyfedd* fywyd. Rhyfedd ffynnon,
Rhyfedd wraidd, a Thâd yſbrydion.
Rhyfedd frenin y Teyrnaſoedd,
Rhyfedd Garwr yr holl bobloedd.
9. *Rhyfedd* hefyd gweled Dynion,
Rhyfedd deillion a byddarion.
Rhyfedd heb adnabod Jeſu,
Rhyfedd fod rhai ith oganu.
10. *Rhyfedd* oeddit cyn bod bydoedd.
Rhyfedd pan ddarfyddo 'r oeſoedd.
Rhyfedd oedd 'd anrhydedd cyntaf
Rhyfedd fydd dy glod ddiwaethaf.
11. *Rhyfedd* wyt yn llunio angelion,
Rhyfedd yn diddymmu dynion.
Rhyfedd yn dy enwau rhyfedd,
Rhyfedd wyneb, Rhyfedd agwedd.
12. Nid oes ddyn a edwyn Dduwdod
Ag ai cenfydd heb Ryfeddod.
Nid dim Rhyfedd gida 'r Jeſu,
Chriſt ſydd Ryfedd, Bydd iw garu.
13. Gwreiddyn calon, Dirgel Dwyfrõ
Gweled Gwilied Gwaelod dynion.
Mawr yw taſg y galon iſel,
Yn ymchwilio ir Derchafel:
14. Beth yw Duw (medd llawer enaid)

Mae adnabod Duw 'n anghenrhaid.
Neb nis cenſydd ar a lygrir
Pawb ai cenſydd ar a gedwir.
15.Cariad Diſtaw ydiw'r Arglwydd,
Pûr,Anrhaethol,Dirgel,Dedwydd,
Duw heb gâs,heb ſwn,heb driſtwch,
Dinewidiad, Heb dywyllwch.
16. Calon byd,yw Duw ei Hunan,
Ag oi ewyllys i daeth allan:
Yr oedd Duw cyn gwneuthur vnlle
Oll yn oll yn llenwi 'r holl le.
17. Ni wnaeth Duw mor byd o hirbell,
Fel rhyw ſâer ~~yn~~ gwneuthur pabell,
Ond o hono,mae 'r Byd drwyddo,
Ag yn vnig ſefyll ynddo.
18.Paid a chwilio wrth dy feddwl,
Gwann yw ſynwyr ddynol drwſcwl
Ni cheir gweled Haul mewn tywyll,
Ganol nos wrth olau canwyll.
19. Ond mae yſbryd Duw mewn dynion
Yn datcuddio rhyfeddodion.
Llei bo hwn, ar dyn iw garu.
Mae fo 'n eglur ddangos Jeſu.

20. Roedd goleuni Duw mewn meſur
In Henafiaid oll yn eglur.
Ag mae llewyrch Duw yr awran
Fel y wawr yn tarddu allan.
21. Mae caerſalem nefol hawddgar
Ymron diſgyn ar y ddayar.
Gwilied dyn broffeſſu y chwaneg
Nag a gafodd yn ddiddammeg.
22. Deall hyn, ô Gymro tirion,
Deall hyn, a gwel dy galon.
Deall hyn ar holl gelfyddau :
Deall hyn a thyrd ir golau.
23. Duw a wnaeth ſaith ſeren ſiriol
Adda cyntaf yn rhyfeddol.
Yn yr wybren yn cyfatteb,
Yn yr eglwys mewn doethineb.
24. Mae ſaith ysbryd Duw tragwyddol
Ar ſaith ſeren ynt derfynol.
Drwy naturiaeth Duw yw 'r Arglwydd
Ar ſaith Blaned ynt ſaith Arwydd.
25. Hyn ſydd hynod, Hyn ſydd eglur wrth natur.
Mai 'r gwir Dduw ſydd Dduw
A addolo Dduw terfynol

A addola Arglwydd cnawdol.

26. Delw Duw yw 'r Adda gwerthfawr.
Delw dyn yw 'r holl fyd trâ mawr.
Delw 'r cythrael ydyw 'r pechod:
Delw 'r ynſyd ydyw Gormod.

27. Paid a chwilio wrth dy ſynwyr.
Paid a thybio gwellhau 'n rhywyr.
Paid a chyſgu, Dyma 'r borau.
Paid a grwgnach, Dyma 'r blodau.

28. Os gofynni, Beth yw 'r Anian
A naturiaeth dyn ei Hunan?
Pawb áth ettyb. Mai, Tân, Awyr,
DWR, a Dayar ſydd mewn natur.

29. Nid rhaid i ni wrth yn fydion
Nad adwaenant moi Defnyddion.
Cymrwn ddeall. Byddwn hyddyſg.
Na ddirmygwn oddef addyſg.

30. Chwilied dyn ei holl ddefnyddiau.
Chwaled ymaith ddrwg feddyliau.
Gwilied gablu 'r gwaith oddiallan,
Gweled beth ſydd ynddo ei hunan.

Y

1 Y *Lleuad a* Mercurius
Yn neſa at hyny Venus ;
Yr Haul *a* Mars *a* Jupiter
A Saturn *Sceler anhlws*.

2. Mae ymhob dyn naturiol,
Saith Blaned fawr ryfeddol ;
Ag yn cydweithio heb nâghau
Gida 'r Planedau nefol.

3. Yr iſaf ydyw 'r *Lleuad*.
Ar neſaf at ddayar-wlad:
Cares *ymmennydd* pawb i gid
Yn newid fel miſwriad.

Mercurius yw 'r ail Blaned,
A hynod yw ei cherdded.
Hon yw 'r *yſgyfaint* mewn dyn byw
A llais-gar yw iw chlywed.

5. *Venus* yw 'r blaned eglur
Sydd dan yr Haul yn gyſſur.
Fel yr *Arrennau* ynghorph dyn
Mae hon yn nhyddyn natur.

6. Yr *Haul* canolig rhyfedd,
Yw 'r Blaned fawr bedwaredd.
Hwn ſy 'n rheoli 'r einioes hon,
Fel *Calon* mewn corpholedd.

7. A *Mars* yw 'r bymmed ſeren,
Mae hi vwch haul yn 'r wybren.
Mewm dynion y *Buſtl* tanllyd yw,
Sy 'n rhwyſtro byw yn llawen.
8. A *Jupiter* yw 'r blaned
Sy 'n cael ei lle yn chweched.
Vn ddull a hon yw *Afû* dyn,
Am dano ei hun meddylied.
9. Ar ſeithfed vchaf awyr
Yw 'r Seren *Saturn* laſwyr:
Y *Ddueg* o fewn corpws dyn
A hon ſydd vn mewn gwewyr.
10. Dyn iw Canolfa 'r hollfyd,
Dyn o bob peth a grewyd,
Pob peth a wnaed ſydd ynddo ef,
Môr, Dayar, Nef, a Bywyd.
11. Mae eſgyrn dyn fel creigiau.
Ai withi fel y ffrydiau.
Ai gnawd fel dayar domlyd frâu,
Ai chwantau fel cyſgodau.
12. Ai wallt fel gwellt yn tyfu,
Oi ffroen mae 'r gwynt yn chwythu
Ag or tu fewn mae dwr a thân,
Ag oddiallan felly.
13. Adwaened dyn ei hunan.

Aed dyn oi hunan allan.
Os gwna fe hyn fe fydd yn ſiwr
Yn y creawdwr pûrlan.
14. Aſtronomyddion cnawdol
Sy 'n ſôn am Sêr naturiol:
Heb ganfod y ſaith yſbryd byw,
Sydd yn ei rhyw 'n dragwyddol.
15. Ni ddarfu i Dduw (o afraid)
Mo lunio 'r creaduriaid.
Na Sêr y nef ddim ond i fod
Yn Syndod anifeiliaid.
16. Ond fel i bae eneidiau
Yn canfod y canhwyllau:
Ag yn mawr berchi Duw ei hun
Ynghriſt heb lûn na delwau.
17. Mae 'r pryfed ar Bwyſtfilod
Yn gweled ſerâu vchod.
Heb ddeall dim, ond ceiſied dyn
gan Dduw ei hun i dattod.
18. Ai dattod a wna 'r Arglwydd
Ir dyn a fynno 'n ebrwydd (naeth
Droi iddo ei hun at Dduw ai gw-
Ni bydd hwn caeth ond dedwydd.
19. Mae 'r ddayar yn y drallod.

Ar wybren mewn anghydfod.
Ar ſêr yn croeſi 'r naill y llall.
Fe ddichon call i cymmod.
0. Nid oes vn yn ſerennu
Heb arall yn i magu.
Mae croes ddefnyddiau yn gytûn,
Ag oll yn vn yn clymmu.
21. A chofied y Darllennydd
Na farno gân y prydydd:
Nes iddo ddeall ynddo 'r gwaith,
Ar ſêr ar ſaith tragywydd.

Hwre wyddor ith dorri, o newydd
yn niwedd dyreidi.
Hwre air call, deall di.
Hwre Daſg. Hwyr i dyſgi.

Y Lleuad.

1. SEren agos ydyw 'r *Lleuad*,
Gwlyb ag oerllyd ag anwaſtad.
Iſaf ydyw or Planedau
Ag Arglwyddes nos i ninnau.
(hunan,
2. Tanllyd (medd rhai) ynddi ei
Ond

Ond bod moroedd a dayarlan
Yn i boddi mewn cymdogaeth,
Wrth roi iddi ei gwlybaniaeth.
3. Drych ir *Haul*, os diſclair arni,
Tywyll yw os ymgudd rhagddi.
Haul yw 'r Gwr, a hon yw 'r wreigdda.
Behemoth a leuiatha.
4. Ffôl a ddywed weled ynddi,
Wr a bauch drain yn i goſpi.
Ond ei hun dan ddrain dayarol
Sydd yn torri 'r Sabbath nefol.
5. Brychau yn y lleuad hawddgar
Ynt fel pyllau yn y ddayar.
Ag nid oes gorph heb ei frychau,
Ped fae'r vn, yr Haul ai piau.
6. Dyma 'r Lleuad gennad gaingron
Hallt ir blas, yn lliwio 'r ſaffron.
Yn mynd drwy 'r arwyddion nefol.
Mewn wyth diwrnod ar hugainiol.
7. Tra fo 'r Haul yn Symud dani,
Mae dau gorn i fynu iddi:
Pan fo 'r Haul vwchlaw ei cherdded
Mae 'r ddau gorn yn troi i wared.
8. Yn ei gwendid mae 'n troi atto,

Yn ei chynnudd oddiwrtho.
Er nad oes na chorn na chynnudd,
Nar fath beth ir lleuad newydd.
9. Os côch fydd blaennewydd-leuad
Gwynt tymheſtloedd Hwde attad.
Os dû 'r corn, Glaw mawr ſy'n canlyn.
Canol tywyll ni phair ddychryn.
10. Llygaid cath a ddengys i chwi,
Pan fo 'r lloer mewn trâi neu lenwi,
Newid a wna 'r pethau iſod,
Sy 'n cytuno ai chyfammod.
11. Gwyr yr Hwſmon fod lloer newydd
Ar y tir ai gwaith mewn arwydd,
Ar yr awyr yn tymheſtlu;
Ar y lloerig iw ynfydu.
12. Plant y Lleuad Digllon ydynt.
Ag anwadal fel y corwynt.
Ag anffyddlon ymryſongar,
Cenfigennus ag anhawddgar.
13. Yn y Dwfn babanod anghall.
Cas iw ganddynt lwyddiant arall.
Fel yr Hîn neu lanw 'r moroedd,
Gwenu, Gwgu, llawn tymheſtloedd.

14. Glas ei lliw, a chrwn ei hwyneb
Llygad dû yn llawn godineb.
Canol gwriaeth, Aeliau crychion,
Trwm ei bywyd ag anfodlon.
15. Meddal ynt yn mynych ſûdo,
A dychrynllyd, hawdd i Stwytho.
Neu rai meddwaidd ſegur diog
Yn cardotta am y geiniog.
16. Dwylaw pryſſur blewog byrrion
Fel y dyfrgi neu 'r camelion.
Fel y caccwn, neu 'r chwilennod,
Môch a gwyddau. Hawdd i canfod.
17. Nid adwaenant graig yr oeſoedd,
Gweithiwr dinewidiad bydoedd.
Mae barr rhyngddynt a pharadwys,
Cnawdol ydynt ag anghymmwys.
18. Oni ddaw 'r eneidiau truain
Yn y byd iw gwadu ei hunain.
Ag i dorri drwy naturiaeth,
Nid oes iddynt iechydwriaeth.

Mercury.

1. MErcury ſydd ſych ag oerllyd.
Yn ymroi ir lleill yn ddiwyd,

Mammaeth ſynwyr ag ymadrodd,
Ar cyfriſwyr ai haddolodd.
2. Ynddi ei hun, hi helpa ddynion,
I ymddwyn yn ddoeth yn ffyddlō.
Ond os *Saturn* neu *Mars* waedlyd
Ai rheola, Mae hi 'n ynfyd:
3. Yno mae hi 'n ennyn rhyfel,
Ymchwydd,gwaed,ymryſon,cwarel.
Ag yn cammu pethau vnion,
Wrth vnioni pethau ceimion.
4. Ond os *Jupiter* a hithau
A gytunant ar amſerau.
Mae iaith dêg, a mwyn hawddgarwch,
Yn troi heibio lid a thriſtwch.
5. Mae plant hon yn ddynion grymmus,
Gwinêu ynt, ag anwadalus.
Vchel-lydan yw ei talcen,
Hir ei byſedd, Barf deuêuwen.
6. Llygad têg, a gwefus denau,
Breichiau hirion, Hwy ei tafodau:
Lladron neu farſiandwyr ydynt,
A chwedleugar hwylgar helynt.
7. Chwilio llawer, rhodio gwledydd,
Cyfrwys, Hyddyſg, ymhob defnydd

Ag yn erbyn pob cymydog,
Weithiau yn ymddadlau 'n geſnog:
8. Cario chwedlau yn ymffroſtgar,
Megis doeth, ond nid ddeallgar.
Fel yr eppa, fel y milgi,
Gwiwer a phryf coppyn difrî.
9. Fel y wengci neu ſgyfarnog,
Fel y ddafad gida 'r llwynog.
Fel y wennol ſarph a phiogen,
Fel morgrugyn a gwenynen:
10. Da yw ganddynt hwy ddewiniaeth,
Hoffant lawer drwg yſywaeth.
Rhaid ir rhain (os mynnant fywyd)
Ddyſgu tewi, Goddef adfyd.
11. Bod yn dynn ymhob daioni
Er maint gweiniaeth y cwmpeini:
Ag ymgadw rhag cwmnhiaeth,
Neu ni allant ond mynd waethwaeth.
12. Rhaid ir rhain cyn mynd ir nefoedd
Ag i bawb ymyſg y bobloedd.
Fod fel plentyn bychan gwirion,
Gwael diniwed ymyſg dynion.

Venus.

1. SEren oer yw *Venus* dirion (lon;
Gwlyb a gloyw yn llithio 'r ga-
n llonyddu *Mars* ryfelgar (wddgar.
Fel gwraig ddoeth, A i gwên yn ha-
2. Seren ddydd: Mae 'r haul iw ffafrio
Ni fynn *Venus* fod oddiwrtho. (dol
Mammaeth cnawd a braſder cnaw-
Arian diſglair. Griſial nefol.
3. Plant dan *Venus*, Dynion digrif,
Llawen, Hawddgar ag annifrif:
Caru cêrdd, chwerthinog, Anllad,
Gwych ei llais, a da ei harogliad.
4. Melyn wallt. Wynebau crynnion,
Cydnerth gyrph a llygaid llawnion,
(naſgar
Mwynaidd, Gweddaidd, Cymwy-
ymadroddus a chymdeithgar.
5. Dynion llonydd, anghyfreithus.
A difalais tacclus trefnus.
Neu ſegurllyd a diofal,
Mewn tafarnau aflan gwammal.
6. Maent yn debig ir cwn mânaf,
Ag ir Teirw ar geifr ynfyttaf,

Fel cwnningod neu betriſen
Fel aderyn tô neu glomen.
7. Drwy naturiaeth gwych godidog,
Hylaw hwylus hael a Haûlog.
Ond heb ddofi'r galon ofer
Ni chant fyned ir vchelder.
(cnawdol
8. Gwelent frynted yw chwant
Gwenwyn melys; ſiwgwr diafol.
Rhaid yw lladd y chwant yn fuan
Neu fe ladd yr enaid truan.

Haul y pedwerydd.

1. Mawr yw 'r Haul, y Blaned freiniol
Poeth a ſych yn troi 'n y canol.
Yn tymheru 'r holl Blanedau.
Yn bywhau holl ddayar bethau.
2. Bywyd mawr, a llygad oeſoedd,
Chwiliwr natur, Wyneb nefoedd:
Twymnwr mwynaidd araf hyfryd,
Heb vn pelydr yn wenwynllyd.
3. Calon y Byd. Cynnes odiaeth.
(goriaeth.
Mewn vn dydd mae 'n llawn rha-

Plentyn newydd eni beynydd;
Hûn nag Adda, Arglwydd tywydd.
4. Ped fae mhellach, fe ddoe fferdod
Ped fae 'n nes, fe loſgai ormod:
Duw ai plannodd yn y canol,
Mewn doethineb anherfynol.
5. Mae ſo 'n canfod calon dayar (gar
Yn troi 'r pridd yn aûr rhy hawdd-
Yn lle 'r galon mae ſo 'n trigo (go.
Drwy 'r Arwyddion mae ſo 'n drin-
6. Llygad dehau 'r byd gweledig,
Cyſgod yr haul Dirgeledig.
weithiau ynghudd ynghlips y lleuad
Ynddo ei hun heb fawr newidiad,
7. ond pan oedd Chriſt Jeſu 'n dioddef
Fe ymguddiodd *Haul yr holl nef.*
Am na bu mor fâth ddioddefaint,
Ag ni bydd yn amſer Henaint.
8. Tri Haul weithiau ſu ar vnwaith,
Vn or tri oedd wir Haul perffaith.
Yn diſgleirio ar gymylau,
Yn cenhedlu ei gyſgodau.
9. Plant yr Haul ynt vchelfeddwl;
Codi a wnant neu golli 'r cwbwl:
Chwennych clod a dattod clymmau
Caru

Caru ei gwlad, a chadw ei geiriau:
10. Doethion ynt yngwaith teyrnaſoedd.
Yn dyfaiſio llês ir bobloedd.
Gwaſtad ynt a dianwadal,
Fel yr Haul heb hoffi dial.
11. Hoffi cael, a bodlon colli.
Dwyſion dirgel yn ymlenwi.
Geiriau byrrion, llawn awdurdod,
Mawr ei meddwl, hawdd ei cymmod
12. Neu fonheddig tlawd aniolchgar
Ffol afradlon a thafarngar.
Melyn wallt yn moeli 'n fuan,
Barfog, corphol, dwfn ei amcan.
13. Fel y llew, neu hwrdd yn gwibio,
Neu bryf canwyll yn diſgleirio.
Fel y paûn na ſynn mor ammarch,
Fel yr eryr, fel yr alarch.
14. Ond er vched yw ei natur,
Rhaid iw dioddef cûr a dolur.
Nid oes vn or rhain gadwedig,
Ond a wneir yn oſtyngedig.
15. Nid ymoſtwng heb dorr calon
Nid torredig heb ofalon:
Nid gofalus ond wrth ganfod

Enaid gwerth fawr, llawn o bechod.
16. Pechod byw, nes i groeſhoelio,
Hi fydd tywyll pan ddioddefo,
Rhaid i nef y rhain dywyllu,
Rhaid iw cyſſur cnawdol ballu.

Mars.

1. M*Ars* ſych ſeren boethlyd ydyw
Yn cynhyrfu y digter chwerw
Mars yw 'r *Mors* ſy 'n lladd y digllon
Trom, ddireſwm yw, a chreulon.
2. Côch ei lliw, yn llûnio Rhyfel:
Ni bydd *Mars* nai phlant yn dawel.
Digio 'n fuan, Wyneb ffyrnig,
Ag er mwynder nid ynt ddiddig.
3. Dû yw 'r gwallt, vwch llygad melyn,
Brych ei gwedd, Am waed ymofyn:
Gwrol a diarſwyd ydynt,
Caled, cyfrwys, Blin ei helynt.
4. Tynnant gleddyf noeth yn fuan
Torri pennau yw ei hamcan.
Ymyſg dynion nid bywioccach
Neb na *Mars*, na neb greulonach.

5. Dychryn pobloedd, Cryfder natur,
Iw gelynion nid oes gyſſur:
Stomog ddrwg, a llygaid llymion
Yn argeiſio tanllyd goron. (ſtaw.
6. Chwimwth t' hwnt ir brodyr di-
Gwell llaw goch (medd *Mars*) nar
Buan i dyſg bob celfyddyd (waglaw
Er i bod yn danllyd ynfyd.
7. Fel yr eirth ar teirw gwylltion,
Fel y meirch ar dreigiau creulon.
Fel y geifr ag fel y bleiddiaid.
Fel maſtyffgwn ymyſg defaid.
8. Mynnant glod a dewrder Hunan,
Ag hyd angau gael ei hamcan.
Lladron weithiau, a chwerylwyr,
Plant y frâd ag anvdonwyr.
9. Gwyntog, ynllawn anwadalwch
Syth ei glîn, Ni phlyg er triſtwch:
Ond os mynnant fynd ir bwyd,
(yſbryd.
Rhaid yw diffodd *Mars* drwy 'r
10. Ag ymoſtwng dan draed Jeſu
A chymeryd ganddo i diſgu,
Yn ddioddef gar ag yn dirion,
Dan yr iau cyn cael y goron.

Jupiter.

Jupiter.

1.*Jupiter* ſydd wlyb a gwreſog.
Ffyrfdrâ natur. Ffynnon gefnog:
Gan ei phlant mae wyneb ſiriol:
Tafod teg: ymddygiad gweddol:
(pybyr.
2. Gwyngoch agwedd. a chorph
Llygaid mawr.Gwallt teneu glaſwyr
Barfan grych.Blaenddannedd hirion
Buan dâeru. Buan dirion.
3.Yn y byd fei mynych godir.
Swyddau iddynt a gynnygir.
Plantâ a wnant, a gweled gorwyr.
Prydferth ynt a llawn o ſynwyr.
4.Mawr ei meddwl.Hawdd i gwrido
Mae 'r diolchgar yn cwilyddio.
Da wrth dlodion a gofalus
Am ei tylwyth, a chariadus.
5.Llygaid gleiſion, talcen vchel.
Hael a chyfiawn heb ymrafael.
Hardd mewn llawer peth naturiol,
Er nad ydynt etto ysbrydol.
6.Fel y Defaid,fel yr ychen.
Fel y carw, ag fel y golomen.

Fel yr Eryr, ar ciconia,
Fel yr Jeir, yw 'r dynion yma.
7. A gwir yw nad mettal nefol
Yw plant Jupiter uaturiol
Rhaid yw adnewyddu ysbryd
Ei holl feddwl, os cânt fywyd.

Saturn.

1. Oer a ſych yw Saturn greulon,
Mamfaeth y meddyliau dûon.
Pladur lem, yn lladd llaweroedd.
Gwyrddlas wenwyn. Bygwth fydoedd.
2. Da i bod hi mhellaf vchod,
Ar Sêr eraill yn i gorfod.
Duw ai cododd hi yn vchaf,
Am mai hon yw 'r vn greulonaf.
3. Dynion pruddion yw plant Saturn.
Calongaled fel yr aſgwrn.
Hir yn dyſgu. Craff yn cofio.
Pobloedd unig yn neillduo.
4. Dewr ei talcen. Llygaid trymion,
Nos aneſmwyth. Dydd anfodlon.
Breuddwyd ofn cythreuliaid gwangcus.

Gwythi mawrion. Chwydd afiachus;
5. Wyneb cûlgrûch. Aeliau vchel.
Gweflau tewion. Rhagrith dirgel.
Parod waedwyllt yn dihoeni:
Yn llawn malis a drygioni.
6. Hênwyr ydynt cyn deugieiniau.
Oerni ſy 'n byrhau ei dyddiau;
Sychder oer ſyn lladd yr Henaint.
Felly gwna 'r Saturnaidd drwghaint:
7. Anobeithio 'n erbyn rheſwm
Ai llawenydd yn ddigwlwm.
A Da ganddynt gael melyſgerdd.
Cerdd a helpai Saul oi angerdd:
8. Prin yn rhoddi, a Thawedog:
Ag eiddigus ag afrywiog.
Cas priodi ag anfodlon.
Gelyn cûchiog ir afradlon.
9. Llygaid bychain ar i wared,
Calon ſûr yn ofni tynged.
Maent fel eirth a chwn a chathod,
Fel y ſeirph ag fel Aſſynnod.
10. Llyffaint dafadennog dûon,
Tyrchau dayar: Dynion blinion.
Ond er cynddrwg ei naturiaeth.
Help ſydd mewn Ailenedigaeth.

11. Troi anifail yn ddyn gweddaidd
Neu droi diawl yn angel ſanctaidd,
Anhawdd yw, a thaſg ryfeddol.
Hyn a âll y Gair tragwyddol.
12. Ond er bod y poenau mwyaf
Ir rhai ſydd or natur waethaf:
Os troi wnant at Dduw yn fuan.
ymyſg ſeinctiau bydd ei cyfran.

1. Wele, Ddyn ben gair ith helpu
Os edrychi ar i fynu,
Ar ſêr Duw, neu i lawr ar ddynion,
Wele Air im holl gymdogion.
2 Rhai a ddwedant fod y ddayar.
yn troi beynydd yn olwyngar.
Eraill mai 'r Haul ſydd redegog.
Ar ddayaren yn ddiyſgog.
3 Ond y gwir yw hyn: Deellwch.
Chwi annoethion doethion dyſgwch:
Fod y ddau a phob creadur,
yn ymſymud yn ei natur.
4 Nid oes Dim nad ydyw 'n yſgog,
Ond yr *Arglwydd Hollalluog*:
Mae 'r holl ddayar mor a nefoedd:
yn rhoi trôeau yn ei lleoedd:

5 Fel mewn clocc mae llawer ôlwyn
yn y dirgel y mae'r cychwyn,
Maent yn troi ar gyfer beynydd,
yn wynebu 'r naill i gilydd:
6 Anrhaethadwy yw 'r ddoethineb
Ai gwnaeth oll yn wyneb wyneb:
A rhyfeddol yw 'r cadernid
Sy 'n i cynnal yn ei rhydddid:
7 Rhyfedd rhyfedd yw 'r Goruwchaf:
Ai gwnaeth oll or Dim Dim lleiaf:
Pleſer Duw oedd ffynnon oeſoedd;
Dim ond Gair a wnaeth y bydoedd:
8 Dyma 'r Gair drwy 'r byd a glywyd
Dyma 'r Gair yn gnawd a wnaethbwyd;
Dyma 'r Gair a weithiodd gyntaf:
Dyma 'r Gair a farn yn olaf:
9 Nid yw hyn i gyd ond dechrau
Bychan ddattod rhyfeddodau.
I adnabod y ſaith ysbryd,
Yn oen Duw a ninnau hefyd.
10. Dos di mlaen fy mrawd, a llwydda
Yn eglurach yſgrifenna.
Ond na phwyſa ar y doethion
Ag nag ofna rwyſtrau dynion.

11. Ar ddyfnderoedd hoffant boeri
Pob gwaith da a gaiff i groeſi:
Maent yn cablu 'r peth ni welſont:
Ag yn llygru 'r hyn a wyddont.
12. Ond dydd mawr yn awr a wawria
Ar boreugwaith a ddiſgleiria:
Er cân ceiliog trwm yw 'r ſyrthni:
Ond yr Haul a wna i chwi godi:
13. Nid yw hyn dros hyn o amſer
Ond pen gair: Mae 'n eiſiau lawer:
I agoryd pyrth ffurfafen,
Ag i ganmol Duw yr wybren:
14. Dim o newydd: Ond hen bethau
Pethau dyfnion vwchlaw geiriau:
Rhaid cael blodau, cyn cael addfed:
Rhaid yw croppian cyn cael cerdded
15. Nid wyfi yn ymgyſtadlu,
A neb yma wrth ſcrifennu:
Dyma derfyn y Planedau:
Ofna 'r hwn ai gwaneth yn olau:
16. Nid y Sêr yw 'r vnig Deſtyn,
Chwilia 'r Galon ar Gorchymyn.
Tyrd o yſbryd y byd diffaith
Ir Baradwys beraidd berffaith.
17. Gwae fi (meddi) nid wi 'n medru

Codi 'r enaid ar i fynu.
Vwchlaw 'r ddayar ar planedau
Beth a wnaf? cyn dyfod angau.
18.Dos i mewn i ti dy Hunan,
Dos at Dduw oddi yno allan,
Allan oth naturiol wyllus,
Ag o yſbryd byd gofidus.
19.Na chais edrych am ddiddanwch
Yn y byd, ond dioddef driſtwch.
Tônn ar wddf Tonnau yn waſtad,
Ond ynghriſt mae cyſſur cariad.
20. Hyny yw, yn yſbryd Jeſu,
Dilyn hwn a dos i fynu.
Os canlyni dy Hun-yſbryd
Cnawdol, nid oes obaith bywyd.
21.Rwyti 'n cael Rhybuddion lawer,
Mewn canghânedd ag mewn amſer,
Drwy bregethau a thrwy lyfrau,
A thrwy ryfedd newidiadau.
22.Duw in helpu, Duw in caru
Duw in newid an diddanu:
Duw nid yw yn ol i vndyn,
Ond gwae 'r dall ar byddar cyndyn.
23. Beth a ddywaid *Amos Brophwyd*
Wrth dy Iſrael am ei bywyd ?

Ceiſtwch

Ceiſiwch Dduw a wnaeth ſaith Seren,
Lluniwr Orion ar ffurfafen.
24. Beth a ddywad *Job* oi galon?
Mawr yw Duw ſy 'n gwneuthur Orion
Ar Pleiades ag Arcturus,
A ſtafelloedd dehau Venus. (wrtho
25. Beth a ddwedodd Duw *Job*
Fyngwas Job, Tâw Sôn a gwrando.
Dangos Ple 'r oedd Jobyn druan,
Pan ſylfaenais i ddayarlan.
26. Pan gydganodd Sêr Angelion,
Pan ganfuont wrthiau mawrion:
A ſtafelloedd y goleuni,
Ar dwyreinwynt yn ymgodi. (edd
27. Pwy yw Tad y glaw ar gwlitho-
Crôth yr iâ a llwydrew nefoedd?
A adwaenoſt di ordeiniad
Yr holl nefoedd ai hamgylchiad?
28. Rhwyma di hyfrydwch Ebryll:
Neu gais ddattod clymmau erchyll
Dayar ſych yn amſer gayaf:
Deall Mazzaroth yn gyntaf.
29. Mae *Arcturus* ai holl feibion
Vwch dy law di (gyfyng galon)
Onid ynt, Gorchymyn gwmwl

I roi glaw yn ol dy feddwl.
30. Pâr di (*Job*) ir mellt ar taranau
Fynd a dyfod wrth dy eiriau.
Pâr ir wawr ddiſgleirio 'n eglur
A dilladu 'r byd yn bybur: (ddôrau
31. Ehang ydyw 'r môr. Gwna
Par di iddo arbed tonnau.
Neu waſcara gwmmwl droſto,
A gwna 'r niwl yn Rhwymyn iddo.
32. Nid philoſophydd ſy 'n gofyn
(gwanddyn.
Ond llais Duw ſy 'n gwahadd
I ymofyn am ryw bethau,
Drwy ddwfn natur yſgythurau.
33. Pam i lloſgi ran or ſcythur
Sydd yn Sôn am Arglwydd natur?
Os wyt waeth na *Job* dyſg etto;
Os wyt ddyſgedicach. Iddo.

Ll. G. M.

TERFYN.

1. PAm y printiwyd y Gân yma?
Cymer atteb, ag na farna.
Rhaid ir dalent gael i harfer
Er i bod yn chwith gan lawer.
2. Gwych er hyn gan Gymro tirion
Gael drwy gerdd wirionedd Gyſſon:
Gwagel (yn nehau-barth) watwor:
Gwynedd, Gochel Golli 'r Tymmor
3. Tra fo amſer, gwell yw printio
Y gwirionedd, nai lêchguddio.
Gwir ſydd yma, a Dyfnderau,
Nid cynhayaf opiniwnau.
4. Wrth gopîo, mae cam ſacrifen.
Felly 'r meddwl ſy 'n camddarllen.
Dyma 'r atteb pam y printiaf,
Os drwg genit, Danfon attaf.
5. Vnwaith etto gwel a Gwrando
Na ddirmyga Dduw ith lunio.
Mae Dyfnderoedd creadwriaeth
Vwch law bywyd dy farwolaeth.
6. Ond os cablu, Siſial, grwgnach
A wna rhyw ddyn gwan gwag afiach.
Gadewch iddo, Ni allwn wrtho,
Diwrnod Jeſu ai goleuo. *Amen.*

~~1.4.4.~~ 1.6.32

Y.C.2 = W.s 12

Syr John Williams,
Barnwnig.

33

1. gŵr ymroddiad i helpu y Cymru 1592

2. y Diſcybl ai Athraw. 1593

3. Cyfarwyddyd ir Cymru . 1594

~~163 · a · I XXIV~~

154 · e · 48

~~1.4.4~~ 1.6.32

Y.C.2 = W.s 12

Syr John Williams,
Barnwnig.

33

1. yr ymroddiad i helpu y Cymru 1592

2. y Diſcybl ai Athraw. 1593

3. Cyfarwyddid ir Cymru. 1590

~~163.a.I XXIV~~

154.c.48

YR
YMRODDIAD
NEU
BAPURYN
A
GYFIEUTHIWYD
DDWYWAITH
I
Helpu y cymru unwaith allan or Hunan ar drygioni.

Fe ai cyfieithwyd yn y flwyddyn 1654.
Ag ai printiwyd 1657.

LLYFRGELL
GENEDLAETHOL
CYMRU

Y Blaenymadrodd, at y Darllenydd.

GWerthfawr yw 'r Gair ſydd yn dwyn yſpryd y Creadur i lwyr ymoſtwng ir Duw Hollallwog Bendigedig byth. Heb hyn, ni thâl crefydd dyn ddim.

Duw Hunan ſydd yn ymryſon, ſef, Hunan Duw gida Chriſt (ein bywyd) yn y ſaith ysbryd perffeiddlan, or naill dy; a Hunan dyn gida 'r pechod (angau 'r enaid) ar diafol yn y ſaith ysbryd aſtan, or ty arall, y rhai a weithredant drwy-holl gwrs naturiaeth.

Ag mae ewyllys dyn (yr hwn y wnaed yn-nhragwyddoldeb, ag erddo ag ynddo y mae yn ſefyll) fel clicced ar ddrws: Os yr enaid a ymry yn ei ewyllys i ymagoryd, mae 'r hwn ſydd *yn cûro (pwy bynag yw) wrth y drws, yn dyfod i mewn iw galon, ag yn meddiannu 'r meddwl iddo ei hun, ag yn taflu allan yr hyn oedd yn cadw oddifewn or blaen, nid oes chwaith jechydwriaeth ir enaid nes taflu allan o hono y cythreuliad ar trawſeiddiaid, fel y bo 'r enaid yn dy i Dduw.*

Hyn yw diben y llyfr bychan hwn. Os cei di (Ddarllenwr neu wrandawr) lês drwyddo (fel y gelli gael) drwy ddyfod vnwaith yn hollhawl or Hunan ar oferedd, i ddilyn Chriſt, ag aros felly yn ddibaid allan oth ewyllys dy hun, fe ſydd i ti ag i minnau fawr lawenydd a digriſwch nefol ar ddydd y farn.

Ond gwilied a gocheled pob un farnu neu feio ar yr hyn ſydd yn y llyfran hwn cyn iddo ddeall y peth ai ddirnad ei hun. Canys echrydus yw cyflwr llawer ſy 'n cablu ag yn drwgeirio yr hyn ni ddeallant, ag yn ymlygru yn yr hyn a wyddant, heb adnabod Duw, nai cydnabod ei hunain. Anifeiliaid drwg yw 'r rhain a wnaed iw dal ag *iw difetha, ag maent yn boddi yn ei llwgr ei hunain.*

Am y llyfr hwn. Os cyſglyd yw'r enaid, wele yma eiriau nefol yn dwfnchwilio ag yn deffro'r gydwybod, yn tymhigo dyfnion reſymau'r galon, ag yn dangos i ddyn ei feddyliau ei hun, ag i ba le y mae'r enaid gwerthfawr yn myned, a bod y ffordd i'r bywyd yn gyfyng anfeidrol, ag er hyny yn eglur ag yn olau yn llewyrch yr Arglwydd mawr ſydd yn golchu'r hollfyd.

Ond os (wedi deffro) hyll, halt a chwerw fydd ysbryd rhyw un, a thymheſtlog yn peri crynfa, wele, yma jaith fwyn dyner hariaidd ddofn ysbrydol, wele eiriau cariadus dros ben, ag er hyny chwilio y maent waelod briwiau yr enaid, Nid yn coethi mewn creulondra, nid yn tryſtio yn lle tyſtio, ond yn ynnill drwy fwyneidddra a dealldwriaeth, gan ddangos y peth fel y mae. O Bobl, ysbryd llonyddwch etto ceiſtwch, etto dyſgwch, Dyſg hyd angau, ag angau i'r ſawl ni ddyſgo, meddai'r Henafiaid.

Os gwnei di graeſaw dirgel yn dy galon ir gwirioneddau hyn, fe allai y rhoddai ein Harglwydd Air ag Amſer i ddanfon attad ymhellach. Mi a wn nad wyf yn cynnig i ti ond pethau jachus i gryfhau Duwioldeb or tu fewn i ti, fel y gellych ymarfer Duwioldeb or tu allan hefyd. Nid opiniwnau gweigion (or rhai y mae gormod yn y byd) yw 'r pethau hyn.

Mae hiraeth ar fynghalon i am allel gwaſnaethu yn well fy Nuw am gwlad (y Bruttaniaid tirion) am hyny nid llafur yw llafur i mi yn ol y dalent ar amſer a dderbyniodd un ach câr, ag a ddanfonodd attoch mewn gwendid cyn hyn.

M. LL.

Y *Llythyrenav.*

A B C Ch D Dd E F Ff G
NG H L Ll M N O P Ph R
S T Th U W X Y Z.
a b c ch d dd e f ff g ng h i
l ll m n o p ph r ſ s t th v u
w x y z.

Bogeiliaid: a e i o u w y.

Y Sylatau.

Ab eb ib ob ub wb yb.
Ac ec ic oc uc wc yc.
Ach ech ich och uch wch ych.
Ad ed id od ud wd yd.
Add edd idd odd udd wdd ydd.
Af ef if of uf wf yf.
Aff eff iff off uff wff yff.
Ag eg ig og ug wg yg.
Ang eng ing ong ung wng yng.
Ah eh ih oh uh wh yh.
Al el il ol ul wl yl.
All ell ill oll ull wll yll.
Am em im om um wm ym.
An en in on un wn yn.
Ap ep ip op up wp yp.
Aph eph iph oph uph wph yph.

Ar er ir or ur wr yr.
As es is os us ws ys.
At et it ot ut wt yt.
Ath eth ith oth uth wth yth.

Dau parth gwaith yw dechreu.

---

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.
12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.
21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29.
30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38.
39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48.
49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58.
52. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68.
69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78.
79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88.
89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98.
99. 100. 101. 102, &c.

Ba

1.

or

ſo

fe

et

gw

Yr ymroddiad
NEU
Bapuryn a gyfieuthiwyd
ddwywaith i helpu y
cymru unwaith allan
or Hunan ar
drygioni.

Pennod. 1.

1. MAe genym ni eglurſiampl yn Luciffer, ag hefyd yn Adda (y dyn cyntaf) or peth a wna Hunan, pan gaffo fo unwaith oleuni naturiaeth iw feddiant i rodio yn y dealldwriaeth yn ei Arglwyddiaeth ei hunan.

2. Ni welwn hyn hefyd mewn gwyr ynt ddyſcedig mewn cylfy-

ddydau a dyſceidiaeth, mae pan gaffont hwy lewyrch y byd yma ar natur oddiallan i mewn iw rheſwm, ei diwedd yw Balchio ynddynt ei hunain.

3. Ag er hyn mae 'r holl fyd o ddifri yn chwennych ag yn ceiſio y goleuni yma fel y tryſſor gorau. Ag yn wir hwn iw 'r. tryſor pennaf ſydd gan y byd yma os arferir ef yn uniawn.

4. Ond tra fo Hunan Dyn (neu ei reſwm) wedi i faglu ai rwymo mewn carchar caeth cryf, ſef yn nigofaint Duw ag mewn dayaroldeb, mae 'n beryglus jawn i ddyn gynhyrfu goleuni gwybodaeth ynddo ei hunan, fel ped fai yn ei eiddo ei hunan.

5. Canys buan y cymer digllonedd y naturiaeth dragwyddol ar amſerol, ddifyrrwch ynddo, ag yno Hunan dyn ai reſwm a ymgyfyd mewn balchder, ag ai tyrr ei hunan oddiwrth y

gwir oſtyngedig *Ymroddiad* tuag at Dduw ag ni fyn ef fwyta mwy o ffrwyth Paradwys, ond oi anian ei hunan, ſef o Arglwyddiaeth y bywyd hwnw yn yr hwn y mae da a drwg yn gymyſg.

6. Felly y gwnaeth Luciffer ag Addaf, y rhai a aethônt drwy chwant at Hunan i mewn ir gwaelod dwfn gwreiddiol ar cychwyniad, or hwn y dygwyd y creaduriaid allan, ag felly a lyngcwyd i mewn i natur ag i gyflwr y creaduriaid.

7. Luciffer a ruthrodd i mewn ir perfedd-bwynt ar erchyll naturiaeth, i grôth y Tân, ag Adda yntau ir naturiaeth ddayarol, i grôth y byd yma, ſef i chwantu ar ol da a drwg.

8. A hyny a ddigwyddodd iddynt ill dau, oblegid yr oedd ganddynt oleuni Deall diſclair mewn Hunan, yn yr hwn y gallent ei canfod ei hunain, Drwy 'r hwn

hefyd yr aeth ysbryd Hunan i mewn ir bwriad (ſef ir chwant i gael y canolbwynt) fel y gallent i gwychu ei hunain, a mynd yn fawrion, yn allnogion ag yn ddeallus.

9. Ond pan geiſiodd Luciffer grôth y tân yn ei ganol fan, gan feddwl drwy hyny lywodraethu ar gariad Duw ag ar yr holl angelion, a phan chwenychodd Adda brofi yn yr hanffod beth oedd yn y grôth (llei tarddodd da a drwg allan) gan ddwyn i ddeyſyfiad i mewn iddi, o bwrpas i fod yn gelfyddgar ag yn ddeallus, fe garcharwyd y ddau (ſef Luciffer ag Adda) yn ei trachwant yn y ſammwys.

10. Nhwy ai torraſont ei hunain oddiwrth yr *Ymroddiad* (yr hwn ſydd o Dduw) ag felly fe ai caethiwyd hwynt yn ysbryd yr ewyllys, yn y grôth, drwy chwant, yr hwn yn ddioed a gaſodd Arglwy-

glwyddiaeth yn naturiaeth,

11. Felly Luciffer a lynodd yn yr anian ddigllon danllyd, ar tân hwnw a ymddangoſodd yn yſbryd ei ewyllys ef, drwy 'r hwn y daeth y creadur yn ei ewyllys i fod yn elyn i gariad ag addſwynder Duw.

12. Felly hefyd Adda a gippiwyd yn ddiattreg yn nerth y famog ddayarol (yr hon yw da a drwg, a grewyd allan o gariad a digofaint Duw) ag a wnaed yn vn ſylwedd. Ag ar hyny y ddayarol anian a aeth yn Arglwyddes yn Adda; ag oddiyno y mae gwres ag oerni, cenfigen a digter, a phob malis a chroeſineb i Dduw yn ymddangos ag yn brenhiniaethu ynddo.

13. Ond oni bai iddynt ddwyn goleuni 'r wybodaeth ïr Hunan, ni buaſe mo ddrych dealldwriaeth y gwaelod a gwreiddyn y creadur (ſef ei

nerth, mewn Hunan) wedi ymddangos nag ymagoryd, or hwn y codod dychwantau ar dychymygion.

14. Ni welwn fod y rhain yr awron ymhob man yn peryglu plant golau Duw, yn gimmaint mai pan fo haul preſenoldeb mawr ſancteiddrwydd Duw yn diſcleirio (drwy yr hwn y mae 'r bywyd yn ymfawrygu) yna mae rheſwm yn i gweled ei hun ynddo (fel mewn drych) ag mae 'r ewyllys yn mynd er hyny ymlaen mewn Hunan, ſef yn ei chwilfa ei hunan, ag fe fyn brofi y gwaelod canol or hwn y mae 'r goleuni yn tarddu, ag yn ymwthio (o hono i hunan) iddo.

15. Oddiwrth hyn y mae 'r balchder ffiaidd ar Hunanſerch yn codi. Ag felly drwy ei reſwm ei hun (yr hwn nid yw ond drych y ddoethineb dragwyddol) mae fo yn tybied i fod ef yn fwy, nag

ydiw, Ag yno beth bynnag a ddwetto ei reſwm ef, mae fo yn credu mai ewyllys Duw ſydd yn i wneuthur ynddo, ag mai prophwyd yw, er nad ywetto ond ynddo ei hunan, yn mynd ymlaen yn ei ewyllys ei hunan, yn yr hwn y mae Fynnonbell natur yn ymgodi yn ddiſymwth, ag yn rhedeg i mewn iw chwant ffals ei hunan yn erbyn Duw, ag felly mae 'r enaid yn myned i mewn i feddwl yn dda am dano ei hunan.

16. Ag yno mae 'r cythrael gweniheithus yn dyfod i mewn ir drws, ag yn chwalu gwaelod naturiaeth ag yn lluſgo chwantau drwg i mewn, ag yn gwneuthur dyn fel meddwyn ynddo ei hunan, ag yn peri iddo gredu mai Duw ſydd yn i yrru ag yn i alw. A thrwy hyn mae 'r dechreuad da (yn yr hwn y tewynnodd (yn naturiaeth) y goleuni nefol) yn cael i anrheithio, ag felly mae goleuni

leuni Duw yn ymadel oddiwrtho.

17. Etto er hyny mae 'r goleuni naturiol (arallwladoc) yn parhau i ddiſgleirio yn y creadur. (Canys mae fo ei hunan yn i daflu ei hunan iddo) ag yn tybied er hyny mae fo yw 'r goleuni cyntaf oddiwrth Dduw. Ond nid felly i mae.

18. Ag ir gamdyb dda yma (yngoleuni yr allan reſwm, mae diafol yn i ſwrw i hun i noſio eilwaith (er darfod peri iddo unwaith ymadel yn y goleuni cyntaf yr hwn oedd nefol) mae fo yn dychwelyd ag yn dwyn gidag ef ei ſaith chwant drwg, fel y Dwedodd yr Arglwydd Jeſu.

Pennod 2.

1. PAn el yr ysbryd aflan allan o ddyn, fe rodia drwy leoedd ſychion, gan geiſio gorphwyſdra heb gael dim, ag yno fe gymer atto ei Hunan ſaith ysbryd gwaeth

nag ef ei hun, ag a ddychwel iw dy cyntaf, ag mae fo yn i gael wedi i yſcubo ai drefnu, ag yno mae fo yn aros ynddo ag felly mae'n waeth ir dyn hwnw nag erioed or blaen.

2. Y ty yma (yr hwn fel hyn a yſcubwyd ag a drefnwyd) iw goleuni rheſwm dyn ei *Hunan*. Canys os dwg neb ei ddymuniad ai ewyllys i Dduw, ag a fyn fynd ymlaen ag ymgadw rhag y bywyd drwg, gan chwantu cariad Duw, yna y ſerch nefol ai dengys ei hunan iddo, ai hwynebpryd hawddgar cyfeillgar, drwy 'r hwn y mae 'r goleuni yn cynneu hefyd yn yr enaid oddiallan.

3. Canys lle i cynneuo goleuni Duw, yno i mae 'r cwbl yn ennyn ag yn golau ni all diawl aros yno, ond mae yn rhaid iddo ymadel. Ag yma mae fo yn chwilio drwy grôth naturiaeth y bywyd (ſef y gwaelod canolig) ond mae hwnw fel tir ſych gwan diffrwyth iddo.

4. Digofaiht Duw (ſef canol natur) ſydd yn ei naturiaeth ei hun yn gwbl egwan, yn ſych, ag heb allel arglwyddiaethu yn yr anian digllon. Ond mae Satan yn chwilio drwy 'r lleoedd hyn am ddrws agored i ſynd i mewn gida 'r chwant, ag felly yn nithio yr enaid fel y gallo ymwychu ynddo ei hun.

5. Ag yn awr Os yſbryd ewyllys y creadur ai teiſl i hunan gida llewyrch rheſwm ir gwaelod, ſef i Hunan, ag a eiſt i mewn iw falchder, yno mae fo yn myned allan eilwaith oddiwrth oleuni Duw.

6. Ag yno mae diafol yn cael adwy agored i ſynd i mewn, ag yn cael ty trefnus i aros ynddo, a hwnw iw goleuni rheſwm. Ag yna mae fo yn cymeryd atto ſaith agwedd anian bywyd yn Hunan, ſef y gwenhieithwyr ſydd wedi diangc oddiwrth Dduw i Hunan.

7. Ag yna mae fo yn mynd i mewn ag yn plannu ei ddeiſyfiad yn chwant Hunan ar drwgddychmygion. Yn y rhai y mae ysbryd yr ewyllys yn i ganfod ei Hunan yn ffurfiadau naturiaethau bywyd yn y goleuni oddiallan ag yno mae 'r dyn hwnw yn ſuddo iddo i hunan, fel ped fai fo yn feddw: ag yno mae 'r Ser yn cymeryd gafel arno, ag yn dwyn ei ſergynhulliad nerthol i mewn iddo, fel y ceiſiai ryfeddodau Duw yn ei myſg hwynt, fel yn hyny y gallent hwy i ddangos ei hunain.

8. Canys mae 'r holl greaduriaid yn tuchan ag yn hiraethu am Dduw. Ag er na all y Sêr ganfod ysbryd Duw, etto gwell ganddynt gael ty golau i fod yn llawen ynddo, na thy wedi i gau yn yr hwn ni allant gael llonydd.

9. Yna mae 'r cyfryw ddyn yn mynd ymlaen, fel ped fai fo wedi meddwi yngoleuni y rheſwm o-

ddiallan (yr hwn a elwir y Ser) ag mae fo yn canfod pethau mawrion rhyfeddol, ag yn cael ei arwain ynddynt.

10. Ag yno yn y fan mae Diafol yn ſpio am ddrws agored iddo i ddyfod i mewn, fel y gallo fo ennyn troell ganol y bywyd i beri i ysbryd yr ewyllys ymgodi i fynu ar eſcyll balchder, rhyfyg a chypyddra or hyn y mae traha yn ymchwyddo, ag ewyllys y rheſwm yn ewyllyſio cael ei ganmol. Canys tybied y mae iddo gael ſwm pob dedwyddwch pan enillodd oleuni rheſwm, ag y medr ef ddirnad y ty cavedig (ſef y dirgelwch) yr hwn er hyny a egyr Duw yn hawdd.

11. Yr awron mae fo yn tybied, fod y parch yn perthyn iddo ef; am fod ganddo ddealldwriaeth rheſwm. Ond nid iw fo yn yſtyrio fod diafol yn chwarae ag yn chwerthin gidai chwant ef yn ei ſaith ffurfiadiau 'r bywyd (troell

ganol naturiaeth,) na chwaith pa amryfuſeddau ffiaidd y mae fo yn i oſod i fynu.

12. Oddiwrth y dealldwriaeth yma y daeth allan y Babel ffals yn eglwyſydd cred ar y ddayar, llei mae gwyr yn rheoli ag yn dyſcu yn ol troyadau a chynffonnau rheſwm, ag yn goſod i fynu (fel aeres brydferth ar orſeddfaingc) blentyn yr hwn ſydd feddw yn ei falchder ai drachwant.

13. Ond mae diafol wedi myned i mewn i ſaith ffurfiadau troellganol y bywyd ſef iw reſwm ei hun, ag mae fo yn waſtad yn bwrw i mewn i chwant i hon ſydd wedi i harddu, yr hwn y mae 'r ſêr yn i dderbyn. Efe iw ei march hi ar yr hwn y mae hi yn marchogaeth yn hoyw yngalluoedd ei heinioes, fel y gwelir yn y Datcuddiad.

14. Fel hyn hi gymerodd atti ryw gyſcod o lewyrch gwir ſancteiddrwydd, ſef goleuni rheſwm,

gan feddwl mai hi ei hunan iw 'r plentyn glanaf yn y ty ond mae gan ddiafol letty yn ei chanol hi.

14. Ag dyma fel y mae gida 'r holl eneidieu a oleuwyd unwaith drwy Dduw, a gynt wedi hyny yn mynd allan oddiwrth y gwir oſtyngedig Ymroddiad, gan i diddyfnu ei hunain oddiwrth bûr laeth ei mam, ſef oddiwrth wir oſtyngeiddrwydd.

Pennod 3.

1 OND rheſwm a ettyb gan ddwedyd. Onid jawn i ddyn gyrhaedd goleuni Duw a goleuni y naturiaeth ar rheſwm oddiallan, fel y gallo fo drefnu ei fywyd yn ddoeth, fel y dywaid yr yſcythur.

2. Gwir jawn yw, felly i mae, Nid oes dim mor fuddiol i ddyn, na dim gwell a all ddigwydd iddo.

Ag ymhellach dyma dryſor uwchlaw pob tryſor dayarol i ddyn gael golwg ar Dduw, ag ar amſer, oblegid dyma lygad amſer a thragwyddoldeb.

3. Ond dal ſulw pa fodd y dylit ti ei harfer hi, yn gyntaf mae goleuni Duw yn ymddangos yn yr enaid ag yn llewyrchu fel golau canwyll, ag yn ennyn goleuni rheſwm yn ddiattreg. Etto nid iw fe yn hollawl yn ymroi i reſwm i fod dan Arglwyddiaeth y dyn oddiallan, Nag ydiw. Mae 'r dyn oddiallan yn i ganfod ei hun yn y goleuni yma, drwy 'r llewyrch (fel y gwel dyn ei gyſcod mewn drych) ag yn y fan mae fo yn dyſcu ei adnabod ei hun, yr hun ſydd dda a buddiol iddo.

4. A phan wnelo fo felly, Rheſwm (yr hwn iw 'r bywyd creaduriaidd) ni all lai nai olygu ei hunan yn Hunan ycreadur, a thrwy ewyllys ydeiſyfiad mynd i mewn

ir droell ganol, iw geiſio ei hun, yr hyn os gwna, mae fo yn i dorri ei hun oddiwrth Sylwedd Duw (yr hwn ſydd yn cydgodi gida goleuni Duw or hwn y dyle'r enaid fwytta ag ymfodloni yn ſiriol) ond mae fo yn bwytta or allanus ſylwedd a goleuni, ag wrth hyny mae fo yn tynnu y gwenwyn iddo ei hun eilwaith.

5. Fe ddyle ewyllys y creadur ſuddo iddo ei hunan ai holl reſwm ai ddeiſyfiad, gan i gyfrif ei hun yn blentyn anheilwng, nad iw (yn y lleiaf) yn deilwng or gras mawr yma, ag ni ddyle fo falchgymryd dim gwybodaeth na deall iddo ei hunan, na cheiſio gan Dduw ddim ſynwyr yn yr Hunan creaduriaidd.

6. Ond fe ddyle yn ddiragrith ag yn wirion i ſuddo ei hunan i mewn i ras a chariad Duw yngriſt Jeſu, a chwantu bod megis yn farw iddo ei Hunan, ag iw reſwm i hunan mewn pethau nefol, (yn y

bywyd uchel) ai gwbl roi ei Hunan i fywyd Duw mewn cariad, fel y gwnelo Duw ag ef y peth a fynno, yn y modd y mynno, fel ai ddodrefnyn ei hun.

7. Ni ddyle ei reſwm ef ei hunan chwilio am ddim mewn pethau nefol nag chwaith yngwreiddyn pethau naturiol, nag ewyllyſio dim ond gras Duw ynghriſt: Ag fel y mae plentyn yn gwir ſychedu am fronnau 'r fam, felly mae 'n rhaid iw newyn yn waſtadol fynd i mewn i gariad Duw, ag nid er dim gymryd i dorri oddiwrth y newyn yma pan fo 'r allanol rheſwm yn ymffroſtio yn y goleuni, gan ddwedyd mae 'r gwir blentyn geniſi.

8. Ond yna mae 'n rhaid i ewyllys y dymuniad i blygu i hunan ir ddayar, ai ddwyn ei hun ir goſtyngeiddrwydd dyfnaf ar anneallwch gwirionaf, a dwedyd, Ynfyd wyti, nid oes dim genit ond gras Duw. Rhaid i ti ymlechu yn hwnw

mewn mawr oſtyngeiddrwydd; a bod fel dim ynot dy hun, heb nath adnabod nath garu dy hun. Pob peth ar ſydd eiddot neu ynot, ſydd raid iddo i gyfrif ei hun fel dim ond dodrefnyn Duw.

9. Ag yna rhaid iw dwyn y dymuniad yn vnig i drugaredd Duw, a mynd allan oddiwrth dy wybodaeth ath ewyllys dy hun, ai gyfrif ef fel dim, heb byth ond hyny groeſafu ewyllys i fyned i mewn iddo eilwaith.

10. Er cynted y gwneler hyn mae 'r ewyllys naturiol yn mynd yn wan, Ag yno ni all diafol yſcog mono felly mwyach drwy chwantau drwg, canys lleoedd ei orphwyſtra a wnaed yn weiniaid ag yn ſychion, ag yno yr yſbryd ſanctaidd oddiwrth Dduw ſydd yn cymeryd meddiant ar ffurfiadau 'r bywyd ag yn peri iw Arglwyddiaeth orchfygu.

11. Ennyn a wna ffurfiadau 'r

bywyd drwy fflamiau ei gariad. Ag yno mae'r gelfyddyd uchel, a gwybodaeth gwreiddyn pob peth yn codi i fynu yn ol Sêr gynhulliad y creadur oddifewn ag oddiallan mewn tân ſych chwiliedig, mewn difyrrwch mawr, gan chwennych ymſuddo ir goleuni hwnw ai gyfrif ei hunan yn ddim, ag yn anheilwng o hono.

12. Ag fel hyn y mae ei ewyllys ef yn treiddio i mewn ir Dim hwnw (yn yr hwn y mae Duw yn crêu) ag yn gwneuthur a fynno ynddo. Yna mae ysbryd Duw yn tarddu allan drwy ddymuniad yr Ymroddiad goſtyngedig. Ag felly mae'r Hunan naturiol yn ddiattreg yn dilyn ysbryd Duw mewn dychryn a llawenydd goſtyngeiddrwydd, ag felly mae fo yn canfod beth ſydd mewn amſer ag hefyd ynhragwyddoldeb, am fod pob peth yn breſennol gidag ef.

13. Pan eſcynno ysbryd Duw i

fynu fel tânllwyth a fflam o gariad, yno mae ysbryd yr enaid yn deſcyn ag yn dwedyd. Arglwydd, ith enw di y bo 'r gogoniant ag nid i mi. Rwyti yn abl i gymeryd rhinwedd, nerth, cryfder, doethineb a gwybodaeth. Gwna di a fynnech. Ni allai wneuthur dim. Ni wn i ddim. Nid af i vnlle, ond lle i'n arweiniech di fi (fel dy erfyn). Gwna am fi ag ynofi y peth a fynnech.

14. Yn y fath ymroddiad hollawliſel a hwn y mae gwreichionen y nerth nefol yn deſcyn i ganol ffurfiadau 'r bywyd (fel gwreichionen ir ulw) ag yn i ennyn (ſef nân yr enaid) yr hwn a aeth fel glôun du yn Adda.

15. A phan ennyno llewyrch Duw ei hunan ynddo, mae 'n rhaid ir creadur fynd ymlaen fel erfyn ysbryd Duw, a llefaru y peth a baro ysbryd Duw. Ag yno nid iw fo mwy yn i eiddo ei hun. Ond dodrefnyn Duw ydiw.

16. Ond rhaid i ewyllys yr

enaid (a hyny yn ddibaid) yn y cerbyd tanllyd yma i ſuddo ei hunan i ddim, ſef ir goſtyngeiddrwydd iſaf yngolwg Duw. Oblegid er cynted ag yr elo ewyllys yr enaid ym mlaen (yn y meſur lleiaf) yn ei ddychymygion ai chwiliadau ei hun, mae Luciffer yn cymryd gafael arno yngwaelod ffurfiadau 'r bywyd, ag yn i nithio (megis mewn gogr) hyd onid elo iddo ei Hunan.

17. Rhaid iddo gan hyny barhau yn ofalus wrth yr ymroddiad iſel, fel y ffynnon wrth ei ffynnonell, a ſugno ag yfed o ffynnon Duw, ag nid ymadel ai ffyrdd mewn dim.

18. Canys er cynted ag y bwyttao, ag y profo 'r enaid Hunan, ag o oleuni rheſwm oddiallan, fe a ymlaen yn ei opiniwn ei hunan, Ag yno ei weithredoedd (y rhai y mae ef yn i dwyn allan fel ped faent nefol) ydynt yn tarddu yn vnig oddiwrth y ſêr gynhulliad, y rhai

yn ddiarbod a gymrant afel ar yr enaid;ag ai ſychant,ag yna fe â ymlaen mewn amryfuſeddau nes iddo eilwaith ymroi i Dduw, a chydnabod mai plentyn iw wedi i ddifwyno.

19. Ag felly wrth wrthwynebu rheſſwm mae fo yn ymglywed eilwaith a chariad Duw, yr hyn ſydd anhaws yr awron nag ar y cyntaf, Canys mae Diafol yn dwyn i mewn amheuon cryfion,ni âd ef yn hawdd moi ffau ai gaſtell.

20. Fe ellir gweled hyn yn eglur yn ſeinctiau Duw er dechreuad y byd,ddarfod i lawer,a arweinid gan yſbryd Duw, ymadel yn fynych oddiwrth yr ymroddiad,a mynd ir Hunan, ſef iw rheſwm ai hewyllys, yn y rhai y taflodd Satan nhw i bechodau ag i ddigofaint Duw: fel y gwelir yn *Nafydd* ag yn *Solomon* hefyd yn y Patrieirch ar Prophwydi ar Apoſtolion, y rhai yn fynych a fawr amryfuſeddaſont pan yma-

dawſont ar ymroddiad wrth ddyfod iddynt ei hunain,ſef iw rheſwm ai trachwant.

21. Am hyny anghenrheidiol yw i blant Duw wybod pa fodd y mae iddynt ymddwyn pan ſynnont ddyſcu ffordd Duw. Rhaid iddynt guro i lawr a thaflu ymaith ie ei meddyliau ei hunain, a bod heb chwennych dim nag ewyllyſio dyſcu dim, oni chlywant ei hunain yn y gwir ymroddiad, fel y gallo yſbryd Duw arwain a dyſcu yſbryd dyn, a bod ir ewyllys dynol(yr hwn ſyn briod ag ef ei hun) gael i gwbl dorri ymaeth oddiwrth ei chwant ei hun ai roddi i Dduw.

Pennod 4.

1. PEryglus iawn iw 'r holl yſpienna cnawdol yn rhyfeddodau Duw, canys fe all yſbryd yr ewyllys gael i garcharu yn fuan, wrth hyny oni bydd i yſbryd yr

ewyllys fyned a rhodio ar ol yſbryd Duw, ag felly mae ganddo allu yn yr iſel ymroddiad i edrych ar wrthiau Duw.

2. Nid wyfi yn dwedyd na ddyle ddyn chwilio a dyſcu mewn celfyddydau a diſceidiaeth naturiol, Nid felly, canys buddiol iw iddo, ond nid oes i ddyn ddechrau drwy ei reſwm ei hunan.

3. Fe ddyle ddyn nid yn unig reoli ei fywyd drwy oleuni y rheſwm oddiallan (yr hwn ſydd dda ynddo ei hun) ond rhaid iddo ſuddo gida 'r golau hwnw ir goſtyngeiddrwydd iſaf o flaen Duw, a goſod yſbryd, ag ewyllys Duw, yn flaenaf wrth ei holl chwilio, fel y gallo goleuni rheſwm weled drwy oleuni Duw.

4. Ag er bod rheſwm yn gwybod llawer, nid oes iddi hi ymgymmyraeth atti ei hun, fel ped fai yn ei meddiant ei hun, ond rhoi 'r gogoniant i Dduw, ir hwn yn unig y

mae doethineb a gwybodaeth yn perthyn.

5. Canys pa mwyaf y ſuddo rheſwm ei hunan i lawr i oſtyngeiddrwydd gwirion yngolwg Duw, a pha anheilyngaf y cyfrifo ei hun yn ei wydd ef, cyntaf y bydd ef marw oddiwrth chwant iddo ei hunan, a mwyaf y treiddia yſbryd Duw trwyddo, ag ai dwg ir wybodaeth vchaf fel y gallo ganfod mowrion wrthiau Duw.

6. Canys mae yſbryd Duw yn gweithio yn vnig yn y goſtyngeiddrwydd ymroddgar, ſef yn yr hyn nad yw yn i geiſio nag yn ei chwennych ei hunan.

7. Mae yſbryd Duw yn cymryd gafael ar bob peth ar ſydd yn ewyllyſio bod yn wirion, ag yn iſel oi flaen ef, ag yn i ddwyn ef allan yn ei ryfeddodau. Mae ganddo ddifyrrwch mawr yn y rheini yn vnig ſyn ofni ag yn plygu gar ei fron ef.

8. Canys ni chreawdd Duw mo-

nom ni er ein mwyn ein hunain yn vnig, ond i fod yn beiriannau ei wrthiau ef, drwy 'r rhai y mae fo yn chwennych datcuddio i ryfeddodau, Mae'r ewyllys ymroddgar yn ymddiried i Dduw, ag yn edrych am bob daioni oddiwrtho. Ond yr Hunan ewyllys ſydd yn i reoli ei hunan, am i fod wedi i dorri oddiwrth Dduw.

9. Beth bynnag ſydd Hunan ewyllys, pechod iw, ag mae fo yn erbyn Duw, am i fod wedi mynd allan or drefn (yn yr hon y creawdd Duw ef) i mewn i anufydddod, gan chwennych bod yn feiſtr ag yn Arglwydd iddo ei hun.

10. Pan fo marw ei ewyllys ef ei hun oddiwrtho ei hun, mae fo yn rhydd oddiwrth bechod, canys nid iw fo yn chwennych dim ond yr hyn y mae Duw yn i geiſio oddiwrth ei greadur. Ei awydd ef iw gwneuthur y peth er mwyn yr hwn y gwnaeth Duw ef, ar hyn a

wna Duw drwyddo, ag er i fod (ag yn rhaid iddo fod) yn gweithio, etto nid iw ef ond erfyn y gwaith, drwy 'r hwn y mae Duw yn gwneuthur y peth a fynno.

11. Canys dyma 'r wir ffydd mewn dyn, ſef marw iddo ei hunan, (oddiwrth ei feddwl-chwant ei Hunan) ag yn ei holl ddechreuadau, ai ſwriadau, ddwyn ei ewyllys i ewyllys Duw, fel na chymero glod iddo ei hunan mewn dim ar a wnelo ond i gyfrif ei hun (ymhob peth a wnelo fel gwas i Dduw, gan feddwl mai dros Dduw y mae pob peth y mae fo yn mynd yn i gylch iw wneuthur.

12. Oblegid yn y meddylfryd hwnw mae ysbryd Duw yn i arwain ef ir gwir vniondeb ar ffyddlondeb tuag at ei Gymydog. Canys fel hyn y mae fo yn meddwl wrtho ei hun. Rwi'n gwneuthur fyngwaith nid droſof fy hun ond dros Dduw yr hwn am galwodd ag am

hordeiniodd i iw wneuthur, fel gwas yn ei winllan.

13. Mae fo yn cluſtfeinio yn waſtad am lais ei Arglwydd yr hwn (or tu fewn iddo) ſydd yn gorchymyn iddo beth ſydd iddo iw wneuthur. Mae 'r Arglwydd yn llefaru wrtho ag yn peri iddo i wneuthur.

14. Ond mae Hunan yn gwneuthur y peth y mae y rheſwm oddi allan oddi wrth y Sêr yn i orchymyn, ag ir rheſwm yma mae diafol yn ymluſgo ag yn ehedeg i mewn gida 'r ewyllys.

15. Beth bynnag y mae Hunan yn i wneuthur mae hyny heb ewyllys Duw ynddo, ag fe ai gweithredir yn vnig yn y ffanſi, fel y gallo digofaint Duw gymeryd i ddifyrrwch ynddo.

16. Ni all vn gwaith ar a wneler heb ewyllys Duw gyrhaeddyd teyrnas Dduw. Nid iw fo i gid ond rhyw ddelw anfuddiol, ym mawr

ofer laſur dynion. Canys nid oes dim yn bodloni Duw ond yr hyn y mae fo yn i wneuthur ei hunan, drwy 'r ewyllys (fel drwy erfyn)

17. Canys nid oes ond yn unig Dduw yn Sylwedd Sylweddau, a phob peth ar ſydd yn cydweithio gidag ef yn y ſylwedd hwnw, ſydd yn yſbryd ag ef. Ond y peth ſydd yn gweithio ynddo ei hunan yn ei ewyllys ei Hunan ſydd ynddo ei hun or tu allan i reolaeth Duw. Gwir iw i fod ef yn y rheolaeth honno yn yr hon y mae Duw yn rheoli pob bywyd, ond nid yn y rheolaeth ſanctaidd nefol ynddo ei Hunan, ond yn Arglwyddiaeth natur, drwy 'r hon y mae fo yn llywodraethu da a drwg. Nid Duwiol dim ond ſydd yn rhodio ag yn gweithio yn ewyllys Duw.

Pennod 5.

1. MAe Chriſt yn dywedyd. Pob planhigyn ar na phlannodd fy nhad nefol a ddiwreiddir allan, ag a loſcir yn y tân. Holl weithredoedd dyn y rhai a wneuthurwyd heb ewyllys Duw a loſcir yn y tân olaf oddiwrth Dduw, ag fe ai gorchmynnir i ddigofaint Duw, ſef i bwll y Tywyllwch i gymeryd ei bleſer ynddynt.

2. Canys mae Chriſt yn dywedyd, y Sawl nad iw gidam fi ſydd yn fy erbyn i, ar ſawl nad iw yn caſglu gidam fi ſyn gwaſcaru. Pwy bynnag a wnelo beth, heb i wneuthur mewn ewyllys ymroddgar, drwy hyder yn Nuw, nid iw hwnw ond anrheithio a gwaſcaru, nid iw ef gymmeradwy gida Duw. Nid oes dim ai bodlona ond yr hyn a ewyllyſio ef ei hunan drwy ei yſbryd, ag a wnelo fe ei hunan drwy ei erfyn.

3. Am hyny beth bynnag a wneler drwy reſymiadau Hunan dynol (ymmaterion ewyllys y Goruchaf) nid iw 'r cwbl ond ffûg, ag megis henchwedl ym Mabel, Nid iw fo ond gwaith y Sêr ar byd oddiallan. Ni chydnebydd Duw ef fel ei waith ei hunan. Nid iw oll ond chwaryddiaeth troell ymdrechgar naturiaeth, yn yr hon y mae da a drwg yn ymdrech ai gilydd, yr hyn a adeilado 'r naill, mae 'r llall yn i ddiniſtrio.

4. Fel dyma fawr drueni yr holl ofer lafur ar lludded, Ag mae hyn i gid yn perthyn i farn Duw i derfynu 'r ymryſſon. Pwy bynnag gan hyny ſydd yn gwneuthur llawer yn y drafferth grefyddol yma, nid iw fo yn gwneuthur dim ond i farn Duw. Am nad oes dim o hono yn berffaith nag yn barhaus, Rhaid iw i ddidoli ai roi or neilldu yn y llygredigaeth.

5. Canys yr hyn a wneler yn ni-

gofaint Duw, a dderbynir gandddo eilwaith, ag a gedwir yn nirgelwch ei awchlym chwant ef tan ddydd y farn, lle y ceiff da a drwg i didoli oddiwrth i gilydd.

6. Ond os dyn a drŷ ag a eiff allan o hono ei hun, ag i mewn i ewyllys Duw, yna y caiff y daioni ynddo ei hun a wnaeth ef i ryddhau oddiwrth y drwg a wnaeth.

7. Canys mae Eſay yn dwedyd. Er bod eich pechodau chwi cyn goched ar ſcarlad (os trowch chwi ag edifarhau nhw fyddant cyn wynned ar eira) canys ſe a lyngcir y drwg yn nigofaint Duw i farwolaeth, ar hyn ſydd dda a ddaw allan fel planhigyn allan or ddayar ar anialwch,

8. Pwy bynnag a fwriado wneuthur dim ar ſydd dda a pherffaith, yn yr hyn y mae fo yn gobeithio llawenhau yn dragwyddol iw fwynhau, ymadawed ag ef ei hun, ſef oddiwrth ei ddeiſyfiad, ag aed i

mewn ir ymroddiad, i ewyllys Duw, a gweithied gida Duw.

9. Ag er i chwant dayarol Hunan drwy 'r cnawd a'r gwaed lynu wrtho ef, er hyny os gwrthyd ewyllys yr enaid dderbyn y chwant i mewn iddo, ni ddichon Hunan wneuthur dim. Canys mae 'r ewyllys ymroddgar yn ddibaid yn diniſtrio ſylwedd yr hunan eilwaith, fel na all digoſaint Duw moi gyrhaedd, Ag os cyrhaedd ef weithiau (fel y gall y peth ddigwydd) er hyny mae 'r ewyllys ſydd wedi ymroi i Dduw yn i orchfygu drwy ei nerth ag yn gwiſco cynglwyſt buddygoliaeth yn y rhyfeddodau i allel etifeddu y mabwyſiad.

10. Am hyny nid iw dda dwedyd na gwneuthur dim pan fo rheſwm wedi ennyn yn chwant Hunan canys y pryd hwnw mae 'r ewyllys yn gweithio yn nigofaint Duw, a thrwy hyny fe gaiff dyn golled. Am fod yn dwyn ei waith ef i ddigofaint

gofaint Duw ag yn i gadw ef yno erbyn dydd mawr barn Duw.

11. Pob drwg chwant (drwy 'r hwn y mae dyn yn cyfrwysfeddwl am gaſglu llawer or byd iddo ei Hunan oddiar ei gymydog iw niweidio) a gymerir ag a gedwir yn nigofaint Duw iw farn, yn yr hon yr amlygir pob peth, a phob nerth yſcogiad a ſylwedd yn y da ar drwg a oſodir o flaen pawb yn nirgelwch y datcuddiad.

12. Pob drwgweithred fwriadol a berthyn ir farn, ond os trŷ 'r pechadur, mae fo yn diango allan o honynt, ai weithredoedd hyny a berthynant ir tân.

13. Pob peth ſydd rhaid i hamlygu yn y diwedd, canys er mwyn hyny y dygodd Duw ei nerth gweithgar i fod yn ſylweddol, fel yr amlygid cariad a digofaint Duw i fod yn ddelw oi wrthiau rhyfeddodus iw ogoniant,

14. A rhaid i bob creadur wybod

fod yn rhaid iddo barhau yn y cyflwr yn yr hwn y crewyd ef, ag onid e mai fo yn rhedeg allan i groes ewyllys, ag ir elyniaeth yn erbyn ewyllys Duw, yn i ddwyn i hunan i boen a thoſtedd.

15. Canys y creadur yr hwn a grewyd or tywyllwch, ſydd yn byw yn y tywyllwch heb wewyr, fel nad oes ar y pryf gwenwynllyd boen yn ei wenwyn (y gwenwyn iw ei fywyd) a phe colle fe i wenwyn, a chael rhyw beth da yn i le ef (iw amlygu yn ei ſylwedd ef) fe fyddai hyn yn boen ag yn angau iddo. Ag felly hefyd y mae 'r drwg yn boen ag yn angau ir da.

16. Fe grewyd Dyn o Baradwys, ag erddi ag ynddi, o gariad Duw, ag erddo ag ynddo. Ond os efe ai dwg ei Hunan ir digllonedd (yr hwn ſydd fel poen wenwynllyd ag angau) yno mae 'r croesfywyd yn boen ag yn gyſtudd iddo.

17. Pe creaſid diafol allan or

grôth ddigofus er mwyn vffern ag ynddi, heb iddo gael y ſylwedd nefol, ni buaſe arno ef boen yn vffern. Ond yn gimaint ai wneuthur ef yn y nef ag erddi, etto fe gynhyrfodd ynddo ei hun gyneddf ag anian y tywyllwch, ag ai dygodd ei hun yn hollawl ir tywyllwch.

18. Am hyny mae 'r goleuni yr awron yn boenus gurfa iddo, ſef yn dragwyddol anobaith o ras Duw, mewn gelyniaeth ddiddiwedd, gan na all Duw i aros ef ynddo ei hun, ond fe ai chwdodd ef allan.

19. Ag am hyny mae diafol yn gynddeiriog ag wedi digio yn erbyn ei farn ei hun (o ſylwedd yr hon y cafodd ef ei ddechreuad) ſef y naturiaeth dragwyddol, yr hon ſydd yn i garcharu fo yn ei le ei hun (fel yſbryd wedi cwympo a thynnu yn ol) ag yn i ddifyrru ei hun ynddo drwy ei chyneddf angerddol ddigllon.

20. A chan na fynnai fo helpu ymlaen, ddifyrrwch llawenydd Duw, am hyny rhaid iddo fo 'r awron wneuthur yn y gwrthwyneb, a bod yn elyn yn erbyn daioni.

21. Canys o Dduw ag ynddo fo mae pob peth, Tywyllwch a goleuni, cariad a digofaint, Tân a golau: ond mae fo yn i'alw ei hunan yn Dduw, yn vnig, fel y mae fo yn oleuni yn ei gariad.

Pennod. 6.

1. MAe croeſineb tragwyddol rhwng goleuni a thywyllwch, nid y naill yw'r llall, ag nid iw 'r naill yn cynwys y llall. Er hyny nid oes ond yn vnig ſylwedd a Bod, yn yr hwn y maent yn cydſefyll, ond mae rhagoriaeth yn yr anian ar ewyllys; etto ni rannwyd mor ſylwedd ar Bod, ond mae gagendor yn gwneuthur y gwahaniaeth, yn gimaint ag mai dim iw 'r naill yn y

llall, er hyny yno i mae, ond nid wedi i egluro ynghyneddfau y peth yn yr hwn i mae.

2. Canys fe arhoſodd Diafol yn ei Arglwyddiaeth ei hun, nid yn yr hon y creawdd Duw ef, ond yn nolurus boenus eſcorfa tragwyddoldeb, ynghanol naturiaeth, ynghyneddf y digofaint, yn y gyneddf ſydd yn cenhedlu tywyllwch gwewyr a phoen.

3. Gwir iw mai tywyſog iw ef ynghyfle 'r byd yma, ond yn y rhanle gyntaf, yn nheyrnas y tywyllwch yn y dyfnder. Ond nid ynheyrnas yr haul ar lleuad ar defnyddiau, Nid iw ef nag Arglwydd na thywyſog yno, ond yn y rhan ofidus, ſef yngwreiddyn dryganiaeth pob peth, ag er hyny nid oes mor gallu ganddo i wneuthur a ſynno.

4. Canys mae rhyw ddaioni ymhob peth, yr hwn ſydd yn carcharu y drwg yn y peth, ag yn i gau

i fynu; yno y gall ef rodio a rheoli yn vnig yn y drwg pan i cynhyrfo ynddo ei hunan chwant drygionus, gan ddwyn ei ewyllys i mewn ir drwg, yr hyn ni all y creaduriaid direſwm moi wneuthur, Ond fe all dyn i wneuthur drwyddynt hwy, os dwg ef nerth ei ewyllys ai gryf-feddwl iddo ef allan or lle canol tragwyddol, yr hyn iw ſwyn a gau-ddewniaeth.

5. Hefyd, fe ddichon ewyllys diafol fyned i mewn ir peth y dycco dyn ddymuniad ei enaid iddo (yr hyn hefyd ſydd oddiwrth y tragwyddol) mewn drygioni, canys yr vn iw cychwyniad yr enaid ar angelion allan or tragwyddol, Ond nid oes awdurdod mwy gan ddiafol ar amſer y byd yma, ond yn y cynwr mawr ar gythryblaeth.

6. Pa le bynnag yr ennynno hwnw yn y dig tragwyddol a naturiol, yno i mae ef yn bryſſur, fel mewn rhyfeloedd ymladd ag ym-

ryſſon

ryffon, ag hefyd mewn mawr dymheſtloedd diddwfr. Mae fo yn y tân yn mynd cym helled ag yr el y niwed, mewn cawodydd trymion a thymheſtloedd o daranau mellt a chenllyſg, Ond ni ddichon ef moi cyfarwyddo hwynt, canys nid iw ef ynddynt hwy, nag arglwydd, na meiſtr, ond gwas.

7. Fel hyn y mae 'r creadur drwy ei ewyllys chwant yn cyffroi da a drwg, bywyd ag angau ; mae 'r chwant dynol angelaidd yn ſefyll ynghanol y naturiaeth dragwyddol (yr hon ſydd heb ddechreuad) yn yr hon y mae ef yn ei ennyn ei hun, pa vn bynnag ai mewn da neu ddrwg, yn hynny i mae yn cyflawni ei weithred.

8. Wele, fe greawdd Duw bob peth er ag yn yr hyn y dyle fo fod ynddo, yr angelion yn y nef ag erddi, a dyn ymharadwys ag erddi, Gan hyny es eiff chwant y creadur

allan oddiwrth ei fam ai wreiddyn ei hun, yna mae fo 'n mynd i mewn ir croeſewyllys, ag ir elyniaeth, ag yno fe gaiff boeni gan y croeſineb, ag felly mae yn y gwir ewyllys 'vn ffals yn codi.

9. Ag yna mae 'r ewyllys da yn mynd i mewn iw ddiin eilwaith, ſef i derfyn natur a chreadur, ag felly mae yn gadel y creadur yn ei ddrygioni, fel y mae yn eglur yn Luciffer, ag yn Adda hefyd. Ag oni bai i ewyllys cariad Duw gyfarfod ag ef, a mynd i mewn eilwaith ir dyndod mewn gwir drugaredd, ni allaſe byth fod ewyllys da mewn dyn.

10. Am hyny peth ofer iw 'r holl edrych a chwilio ynghylch ewyllys Duw, oni bydd y meddwl wedi i droi: canys pan fo 'r meddwl fel caethgarcharwr yn ſefyll yn yr Hunan-chwant ir bywyd dayarol, ni ddichon ef ganfod beth iw ewyllys *Duw*, ond rhedeg ymlaen

a wna ef yn Hunan or naill ffordd ir llall, heb gael dim gorphwys. Canys mae 'r Hunanchwant yn waſtadol yn magu aflonyddwch.

11. Ond pan i ſuddo ei hunan yn hollhawl i drugaredd Duw, gan chwennych marw oddiwrtho ei Hunan, a chael ewyllys Duw yn arweinydd ir deall, mae ef felly yn i gydnabod ag yn i gyfrif ei hunan megis Dim, heb chwennych dim ond yr hyn y mae Duw yn ei ewyllyſio.

12. Ag yno os daw gwyn yn digofaint yn y cnawd dayarol, a chytuno gida dychymygion diafol, a goſod ar ewyllys yr enaid, yna mae 'r bryd feddwl a ymrôdd i Dduw yn gweiddi arno ag yn-llefain, Abba, y Tad cariadus, Gwared fi rhag drwg.

13. Ar pryd hwnw (er ir ewyllys dayarol fynd yn rhy gryf yn nigofaint Duw drwy wenwyndra diafol) nid iw gwyn y digofaint yn

gweithio ond ynddo ag arno ei hunan, fel y dywaid St. *Paul.* Os gan hyny pechu yr wyf, nid myfi ſydd yn pechu, ond y pechod ſydd yn aros yn fynghnawd i; Ag hefyd Rwi yn fy meddwl yn gwaſnaethu cyfraith Duw, ond yn y cnawd cyfraith y pechod.

14. Nid meddwl *Paul* iw, y dylai yr ewyllys gydſynio yn chwant y cnawd, Ond fod pechod mor rymmus yn y cnawd, ſef yn nigofaint cyffrous Duw mewn Hunan, ag y cippir ef ir chwant wrth annogaeth y rhai drygionus, neu wrth edrych ar wchder a gogoniant bydol, ag felly mae fo yn llwyrfyddaru yr ewyllys ymroddgar ag yn rheoli drwy drais.

15. Yr awron, Pan weithreder pechod yn y cnawd mae 'r digofaint yn ymddifyrru ynddo, ag yn ymgippio am yr ewyllys ymroddgar, yr hwn ſydd yn gweiddi ar Dduw am waredigaeth oddiwrth

y drwg, ag yn gweddio ar i Dduw ſymud y pechod ymaith oddiwrtho, a dwyn pechod ir canol, ſef ir angau fel y gallo farw.

16. Ag mae St. Paul yn dywedyd ymhellach. Nid oes gan hynny ddim damnedigaeth ir rhai ſydd ynghriſt Jeſu, y rhai a alwyd yn ol bwriad Duw, hyny iw y rhai yn y bwriad hwnw yn Nuw (yn yr hwn y galwodd Duw ddyn) a elwir eilwaith yn yr vn galwad, i ſefyll eilwaith yn y bwriad hwnw o Dduw yn yr hwn y creawdd ef ddyn i fod yn llun ag yn ddelw iddo ef.

17. Cyhyd ag y bo ewyllys dyn yn ſefyll yn Hunan, cyhyd a hynny y mae fo allan o fwriad a galwad Duw, Ni alwyd mono, canys mae fo wedi mynd allan oi le ei hun, Ond pan ymdrotho 'r meddwl eilwaith ir galwad ſef ir ymroddiad, yna i mae'rewyllys yngalwedigaeth Duw, ſef, yn y lle yn yr

hwn a thros yr hwn y creawdd *D*uw ef ; ag yno mae gallu ganddo i fod yn blentyn i *D*duw , fel y mae yn ſcrifenedig, fe roddes ef i ni allu i fod yn blant i *D*duw.

18. Y Gallu yr hwn a roddes ef i ni iw ei fwriad , er mwyn yr hwn ag yn yr hwn y creawdd ef ddyn yn ei lun ei hun. A hyn a ddygodd Duw eilwaith ir dyndod, ag ef a roddes allu ir gallu hwnw i dorri pen pechod yn y cnawd , ſef ewyllys a dymuniad y Sarph. hyny iw yr ewyllys ymroddgar ynghriſt ſydd yn ſathru ar ben chwant ewyllys pechadurus y Sarph ag yn lladd eilwaith y pechodau y rhai a wneuthurwyd. Ar gallu yma yr hwn a roddir ſydd yn angau i angau ag yn nerth bywyd i fywyd.

19. Am hyny ni all vn dyn wneuthur eſcus fel ped fai ef heb allel ewyllyſio. Gwir iw, mai tra fo yn dygnlynu ynddo ei Hunan

yn ei ewyllys ei hunan ag yn gweini yn vnig i gyfraith pechod yn y cnawd, ni ddichon ef. Oblegid yr ydys yn i attal ef fel gwas ir pechod. Ond pan drotho fe ymaith ganol ei feddwl, ai oſod ef yn ewyllys ag ufydddod Duw, yna fe a ddichon.

20. Wele, Mae canolwreiddyn y meddwl wedi tarddu allan o dragwyddoldeb, allan o hollalluogrwydd Duw, fe all i ddwyn i hun ir peth a fynno, ag ir lle i mynno. Canys nid oes ddeddf ir hyn ſydd or vn tragwyddol.

21. Ond mae ir ewyllys ddeddf i vfyddhau i Dduw, canys yr ewyllys a anwyd or meddwl, ag nid oes iddo moi rwygo ei hun oddiwrth yr hyn or hwn y creawdd Duw ef.

Pennod

Pennod 7.

1. WEle, fe greawdd Duw ewyllys y meddwl er paradwys ag ynddi, i fod yn gyfaill iddo yn nheyrnas y llawenydd nefol, ni ddylaſe moi ſymud ei hun oddi yno, ond gan ddarfod iddo ymſymud, Duw a ddygodd ei ewyllys eilwaith ir cnawd, ag yn yr ewyllys (yr hwn a newydd ddygodd ef i mewn) fe roddes allu i ni i ddwyn yn hewyllys iddo ef, ag i ennyn goleuni newydd ynddo, ag felly i ymddyfod i fod yn blant iddo eilwaith.

2. Nid iw Duw yn caledu neb, ond ewyllys dyn ei hunan yr hwn ſydd yn mynd ymlaen ynghnawd y pechod, hwnw ſydd yu caledu 'r meddwl, ſef ewyllys Hunan ſydd y dwyn oferedd y byd ir meddwl, ag felly mae argau ar y meddwl, ag mae fo yn parhau felly.

3. Duw, Cymmhelled ag i mae fo yn Dduw, ag y gelwir ef felly, ni all ewyllyſio vn *D*rwg. Canys nid oes ond vn vnig ewyllys yn Nuw, a hwnw iw cariad tragwyddol, a chwant ir peth ſydd debig iddo, ſef, Grym Tegwch a rhinwedd.

4. Nid iw *Duw* yn *Derbyn* vn pechadur iw rym ai rinwedd onid â 'r pechadur allan oi bechodau, gan fyned i mewn yn y chwant i *D*duw, yr hwn ni fwrw allan mor rhai a ddel atto. Fe roddes ir ewyllys borth agored ynghriſt, Gan ddywedyd, *D*euwch attafi bawb ar ſydd yn llwythog o bechodau, a Myfi a eſmwythaf arnoch. Cymerwch fy iau i arnoch, honno iw Croes yr elyniaeth yn y cnawd, yr hon oedd iau Chriſt, yr hwn oedd raid iddo i dwyn dros bechodau pawb.

5. Rhaid ir ewyllys ymroddgar gymeryd y groes yma arno yn y cnawd drwg dayarol pechadurus,

ai dwyn hi ar ol Chriſt mewn dioddefgarwch mewn gobaith, o waredıad, ag yn ddibaid ſigo pen y ſarph drwy ewyllys ymroddgar yr enaid yn ewyllys Chriſt ai yſbryd, a lladd a difetha yr ewyllys dayarol yn nigofaint *D*uw, ag nid gadel iddo orphwys ar wely eſmwyth pan wneler pechod, drwy feddwl, mi edifarha ryw amſer neu i gilydd.

6. Ah. Nid felly. Mae 'r ewyllys dayarol yn mynd yn gryf, yn fras, ag yn anllad ar y gwely eſmwyth yma. Ond er cynted ag y tewynno anadl *D*uw ynot ti, a dangos pechod i ti, Rhaid i ewyllys yr enaid i ſuddo ei hun ei lawr i ddioddefaint ag angau Chriſt, ai ymddilladu ei hunan yn glyd ynddo, a chymryd dioddefaint Chriſt iw feddiant, ag arglwyddiaethu ar angau pechod ymmarwolaeth Chriſt, ai ladd ai ddifetha ef ymmarwolaeth Chriſt.

7. Rhaid iddo farw er anewyllyſgared iw, Bydded gelyniaeth rhyngoti ar cnawd dayarol nwyfwys. Na ddod iddo mor peth a fynno. Gâd iddo ymprydio a dwyn newyn nis iw oglais beidio, gan wybod mai ewyllys y cnawd iw dy elyn di, ag na wna mo ewyllys dymuniad y cnawd, ag felly di a ddygi angau i mewn at yr angau yn y cnawd.

8. Nag edrych ar watwargerdd y byd. Meddwl mai dy elyn di y maent yn i watwar, ai fod ef wedi mynd yn ffwl iddynt. Ymhellach, Cyfrif di dy Hunan mai dy ffwl di iw, yr hwn a barodd Adda ynot ti ag a ganiadhaodd i fod yn ffals etifedd i ti.

9. Tafl allan fab y gaethwas or tŷ (ſef y plentyn dieithr yr hwn ni roddodd Duw i fod yn nhŷ bywyd Adda ar y dechreuad) canys ni chaiff mab y gaethferch etifeddu gida mab y wraig rydd.

10. Nid iw 'r ewyllys dayarol ond mab y gaeth forwyn, canys fe ddylaſai y pedair elementau fod yn weiſion i ddyn, Ond fe ai dygodd Adda hwynt ir mabwyſiad. Am hyny Duw a ddywedodd wrth *Abraham* pan agorodd ef y cyfammod ar addewid ynddo ef. Taſl allan fab y gaethferch canys ni chaiff ef etifeddu gida mab y wraig rydd.

11. Mab y rydd yma iw Chriſt, yr hwn a ddygodd Duw oi ras ir cnawd eilwaith droſom ni, ſef meddwl newydd yn yr hwn y gall yr ewyllys (ſef ewyllys tragwyddol yr enaid) dynnu ag yfed dwfr y bywyd, am yr hwn y mae Chriſt yn Sôn, Pwy bynag a yfo or dwfr yma yr hwn a rydd ef i ni, fe dardda ynddo ef, ag a fydd yn ffynnon o fywyd tragwyddol.

12. Y ffynnon yma iw adnewyddiad meddwl yr enaid ſef y tragwyddol Sêr gydiad anian tragwyddol cyneddf greaduraidd yr

enaid. Am hyny yr wyf yn dywedyd, mae gwaith ofer a phethau di-fydd iw 'r holl ddychymygion ar dyfeiſiau ſydd gan ddynion i ddyfod at Dduw heb feddwl newydd.

13. Nid oes vn ffordd arall at Dduw ond meddwl newydd yr hwn ſydd yn troi oddiwrth ddrygioni ag yn myned i mewn i edifeirwch am y pechodau a wnaeth ef, ag yn myned allan oddiwrth ei anwiredd, heb i chwennych mwy, ond yn cuddio ei ewyllys yn gynnes yn angau Chriſt, ag ai holl ofal yn marw oddiwrth bechod yr enaid ym marwolaeth Chriſt, fel nad iw meddwl yr enaid yn ewyllyſio pechod mwy.

14. Ag er ir holl gythreuliaid i gynllwyn ef yn galed a goſod pigau ei chwant yn y cnawd, etto fe ddyle ewyllys yr enaid ſefyll yn llonydd ai guddio ei hunan yn angau Chriſt, heb chwenych nag ewyllyſio dim ond trugaredd Duw.

15. Ni thâl y gweiniaith rhagrithiol ddim nar ymgyſuro oddiallan; fel pan ſo rhai yn cuddio pechod a drygioni yn y cnawd a haeddedigaeth Chriſt, gan aros er hyny fyth yn yr Hunan. Fe ddwedodd Chriſt Oni ddychwelwch ach gwneuthur fel plant, ni ellwchi weled teyrnas Duw. Rhaid ir meddwl ymnewyddu mor hollawl a phlentyn na wyr ddim oddiwrth bechod.

16. Mae Chriſt hefyd yn dywedyd. Oni enir chwi eilwaith ni ellwchi weled teyrnas Duw. Rhaid iw·i ewyllys newydd yn hollhawl godi yn angau Chriſt. Rhaid iw i ddwyn ef allan o gnawdoliaeth Chriſt, ai gyfodi yn adgyfodiad Chriſt.

17. Yr awron, cyn y gallo hyn fod, Rhaid i ewyllys yr enaid farw yn angau Chriſt yn gyntaf, canys yn Adda y derbyniodd ef fab y gaethwraig ſef pechod iddo. Hwn

ſydd raid i ewyllys yr enaid i daflu allan yn gyntaf, a rhaid ir enaid truan caethiwus ymgynheſu yn angau Chriſt o ddifrif ai holl nerth ai egni, fel y bo marw mab y gaethferch, ſef pechod ynddo ei hunan yn angau Chriſt.

18. Yn wir, Rhaid i bechod farw yn ewyllys yr enaid, ag onide ni all fod vn weledigaeth o Dduw. Canys yr ewyllys dayarol mewn pechod a digofaint Duw ni chaiff weled Duw, ond Chriſt yr hwn a ddaeth yn y cnawd. Rhaid ir enaid wiſgo yſbryd a chnawd Chriſt. Ni all ef etifeddu teyrnas Dduw yn y dabernacl ddayarol hon, oblegid mae teyrnas y pechod yn crogi wrtho oddiallan ſydd i bydru yn y ddayar, ag i godi eilwaith mewn grym newydd.

19. Nid iw rhagrith a gweiniaith a thwyll maddeuant oddiallan mewn geiriau yn talu dim. Rhaid ini fod yn blant, nid drwy gyfrif

oddiallan, ond drwy yn geni o Dduw oddiſewn yn y dyn newydd yr hwn a roddwyd yn Nuw.

20. Yr holl wegi in twyllo ein hunain, wrth ddywedyd ddarfod i Ghriſt dalu y ddled, a gwneuthur iawn dros bechod, ai fod ef wedi marw dros ein pechodau ni, Onid ydym ninnau hefyd yn meirw oddiwrth bechod ynddo ef, ag yn gwiſgo ei haeddedigaeth ef mewn vfydd-dod newydd, ag yn byw ynddo. Nid iw 'r cwbl ond ffals (heb hyn) ag ofer gyſſur.

21. Y ſawl ſydd elyn chwerw ir pechod, fe all gyſſuro ei galon a dioddefaint Chriſt. Yr hwn nad iw oi fodd yn gweled yn clywed yn profi y pechod, ond yn byw mewn gelyniaeth yn i erbyn ag a ſynnai yn waſtad wneuthur y peth ſydd dda ag vniawn, bei gwydde beth a ddyle i wneuthur: Y ſawl meddaf ſydd felly, a wiſcodd am dano yſbryd ag ewyllys Chriſt.

22. Y dwyll ddiffaith fod dyn yn cael i gyfrif yn blentyn i Dduw drwy ryw gyfrifiad, neu afael oddiallan, ſydd ffals ag ofer. Nid iw y gwaith a wneler yn vnig yn y cnawd oddiallan yn gwneuthur plentyn Duw. Ond gweithrediad Chriſt yn yr yſbryd ſydd yn gwneuthur ag ſydd blentyn i Dduw, Ag mae 'r gweithrediad yma mor nerthol yn y gwaith oddiallan, ai fod yn diſcleirio fel goleuni newydd, ag yn i amlygu ei hun yngwaith y cnawd oddiallan i fod ef yn wir blentyn i Dduw.

23. Canys os llygad yr enaid ſydd olau, yna golau iw yr holl gorph yn ei holl aelodau. Yn awr os ymffroſtia neb i fod ef yn blentyn i Dduw ag er hyny yn gadel ir corph ymloſgi mewn pechodau, Nid iw ef etto gymwys i fod yn blentyn i Dduw, ond mae fo yn gorwedd yn garcharor ynghadwynau diafol mewn tywyllwch

mawr. Ag onid iw ef yn clywed ynddo ei hunan ewyllys difrif yn lloſgi ynddo tuag att wneuthur daioni mewn cariad, Nid iw ei eſcus ef ond dyfais ei reſwm, yn tarddu oddiwrth Hunan, na all weled Duw oni enir ef eilwaith i ddangos allan yn ei nerth ai rinwedd mai plentyn Duw iw.

24. Oblegid nid oes dân heb oleuni ynddo. Ag os bydd y tân nefol yn y meddwl fe ddiſcleiria allan, ag fe fyn y meddwl wneuthur y peth a fynnai Duw iddo i wneuthur.

Pennod. 8.

1 ONd fe allai y dywedi di, Mae genif ewyllys yn wir i wneuthur daioni. Mi fynnwn bei gallwn. Ond rwyfi yn cael fy rhwyſtro, ag mae yn methu genif.

2. Je (Di ddyn diffaith) Mae Duw yn dy dynnu di i fod yn

blentyn iddo ond ni ſynni di. Mae'r gluſtog eſmwyth mewn drygioni yn anwylach geniti na hyny. Gwell geniti lawenydd anwiredd, na llawenydd Duw. Rwyti yn glynu ynot dy Hunan etto ag yn byw yn ol cyfraith y pechod, a honno ſydd yn dy rwyſtro di. Rwyti yn anewyllyſgar i farw oddiwrth bleſer y cnawd, am hyny nid wyti yn y mabwyſiad, ag er hyny mae Duw yn dy dynnu di atto, ond ni ſynni di.

3. ô mor wych a fyddai gan Adda bei gallai fe gael i gymryd ir nefoedd gidag ewyllys ei gnawd trachwantus, a chael plentyn y drygioni (yr hwn ſydd yn llawn twyll) i eiſtedd i lawr yngorſedd-fainge Duw. Fe ſynnaſe Luciffer hyny hefyd, ond fe ai chwdwyd ef allan.

4. Peth gofidus, trwblaethus iw marweiddio yr ewyllys drwg. Nid oes neb a ſynnai hyny. Ni ſynnem i

gid fod yn blant i Dduw, bei gallem fod felly yn yr hen wiſg yma o chwant cnawdol, ond ni all hyny fod. Rhaid ir byd yma fyned heibio, ag ir bywyd allanog farw. Pa les a all y maboliaeth i wneuthur i mi yn y corph marwol.

5. Os mynwn ni etifeddu y mabwyſiad, rhaid i ni wiſco amdanom y dyn mewydd yr hwn a ddichon etifeddu y mabwyſiad, yr hwn ſydd debig ir Duwdod. Ni fyn Duw fod pechadur yn y nef; ond y rhai a anwyd eilwaith ag ydynt blant ag a wiſcaſont y nefoedd am danynt yn y byd yma.

6. Am hyny nid iw mor hawdd bod yn blant i Dduw ag y mae rhai yn tybied. Yn wir nid iw ef fauch a gorthrwm mawr ir hwn a wiſcodd y mabwyſiad, yr hwn y mae ei oleuni yn diſcleirio canys iddo ef hyfrydwch iw.

7. Ond i droi 'r meddwl, ag i ddiniſtrio Hunan mae 'n rhaid

wrth ddifrifwch nerthol gwaſtadol ar fath ddwysfwriad mai ped ſae 'r corph ar enaid yn ymadel ai gilydd yn y marter yma, er hyny yr ewyllys a bârhae yn ddibaid i ſyned ymlaen ag nid i ddychwelyd yn ol ir Hunan eilwaith.

8. Rhaid iw i ddyn ymdrech yn hir, ſef, nes ir ganolfa dywyll ſydd mor gyfyng-gauad agoryd, ag ir wreichionen yn y ganolfa honno ennyn, Ag oddiwrth hyny yn ddiattreg y mae cangen y lili ardderchawg yn glaſu, fel oddiwrth yr hedyn mwſtard (megis y dywedodd Chriſt.)

9. Rhaid i ddyn weddio o ddifrif, mewn goſtyngeiddrwydd mawr, a thros amſer fod yn ffwl yn ei reſwm ei hunan, ai weled ei hun yn wag o ddealldwriaeth yn hyn, nes llunio Chriſt yn y gnawdoliaeth newydd yma.

10. Ag yno pan aner Chriſt, mae Herod yn barod i ladd y plentyn,

yr hyn y mae fo yn ceiſio i gwplhau oddiallan drwy erlidigaethau, ag oddifewn drwy brofedigaethau, i edrych a fydd y gangen-lili yma yn ddigon cref i ddiniſtrio teyrnas y diafol, yr hon a eglurwyd yn y cnawd.

11. Yna mae diniſtriwr y ſarph yn cael i ddwyn ir anialwch, ar ol i fedyddio drwy 'r yſbryd glan, ai brofi pa vn a wna ef ai parhau yn yr ymroddiad i ewyllys Duw. Rhaid iddo ſefyll mor ddiſigl,fel (os bydd rhaid) ewyllyſgar iw i adel pob peth dayarol,ie ar bywyd oddiallan i fod yn blentyn i Dduw.

12. Nid oes dim priſio anrhydedd dayarol yn y byd oflaen y mabwyſiad, ond rhaid iddo ai ewyllys i adel ai wrthod ef i gid,ag nid i gyfrif yn eiddo, ond edrych arno ei hunan yn vnig fel gwas mewn vfydddod iw feiſtr. Rhaid iddo adel pob perchenogaeth fydol. Nid ein meddwl ni iw na all ef

ſwynhau neu feddiannu dim. Ond rhaid iw galon ef i wrthod fel na bo ef yn dwyn ei ewyllys iddo, nag yn i gyfrif yn ei eiddo. Os geſyd ef i galon arno, nid oes ganddo allu i waſnaethu yr anghenus ar hyn ſydd ganddo.

13. Nid iw Hunan yn gwaſnaethu ond yr hyn ſydd amſerol yn vnig, ond mae gan yr ymroddiad awdurdod ar bob peth ſydd dano, Rhaid iw i Hunan wneuthur beth bynnag a baro diafol iddo i wneuthur drwy chwantau 'r cnawd a balchder bywyd. Ond mae 'r ymroddiad yn i ſathru fo dan draed meddwl.

14. Mae Hunan yn dirmygu yr hyn ſydd iſel a gwirion; Ond mae 'r ymroddiad yn eiſtedd i lawr yn y llwch gida 'r goſtyngedig, ag yn dywedyd, Mi fyddaf wirion ynof fy hun, heb graffu ar ddim, rhag im deall i dderchafu ei hunan a phechu. Mi orweddaf i lawr ynghynte-

ghynteddoedd fy Nuw wrth ei draed ef, fel y gallwyf waſnaethu fy Arglwydd yn yr hyn a orchmynno. Ni fynnafi wybod dim fy hunan, ond gadel i orchymyn fy Arglwydd fy arwain i, ag i minnau wneuthur yn vnig y peth a wnelo Duw drwofi, ag a fynnai ef i mi i wneuthur. Mi gyſcaf ynof fy hunan nis ir Arglwydd fy neffro i drwy ei yſbryd, ag onis gwna ef, Mi a waeddaf byth ag yn dragywydd ynddo ef, mewn diſtawrwydd, ag a ddiſgwiliaf am ei orchmynion.

14. Fymrodyr anwyl, mae dynion yn y dyddiau yma yn ymffroſtio llawer ynghylch ffydd. Ond pa le i mae y ffydd honno? nid iw 'r ffydd gyffredinol ond hiſtori, Ond pa le mae 'r plentyn hwnnw ſyn credu fod yr Jeſu wedi i eni? Ped fai 'r plentyn hwnw yn Bôd, ag yn credu eni 'r Jeſu, fe neſhae at y plentyn tirion Jeſu ac ai derby-

nnie, ag ai mamhaethai.

15. ôch. Nid iw 'r ffydd yr awron ond Hiſtoriâol, nid iw hi ond yn vnig wybodaeth or Hiſtori, ddarfod ir Iddewon i ladd ef, ag iddo yntau adel y byd, ag nad iw fo, yr awron yn frenin ar yddayar yn y dyn naturiol, Ond y gall dynion wneuthur a fynnont, ag nad rhaid iddynt hwy farw oddiwrth bechod a chwantau drwg. A hyn i gid y mae 'r Plentyn drwg Hunan yn ymddifyrru ynddo i lawnborthi diafol wrth fyw yn foethus.

16. Mae hyn yn dangos yn eglur, na bu wir ffydd wannach nag eiddilach er amſer Chriſt nag ydiw hi yr awron. Ag er hyny, mae 'r byd yn gweiddi yn vchel ag yn dywedyd. Ni a gawſom y wir ffydd. Ag yn ymryſſon am blentyn, fel na bu waeth ymryſonau er pan iw dynion ar y ddayar.

17. Os Sion wyti, a chenyt y plentyn newydd hwnnw eni, yr

hwn a gollaſid ond a gafwyd eilwaith, yna gâd i weled ef mewn nerth a rhinwedd, a gâd i ni gael golwg amlwg ar y plentyn prydferth Jeſu wedi i eſcor genit ti, fel y gallom weled mai dydi iw i famfaeth. Onide, yna y plant ynghriſt a ddywedant, ni chefaiſt ti ddim ond yr Hiſtori, ſef cryd y plentyn.

18. Pa le mae genit ti yr hyfryd faban Jeſu? Dydi yr hwn wyt yn ymchwyddo yn yr Hiſtori, ath ffydd ffals dwyllodrus. ôh, fel y daw plentyn Jeſu (ar amſer) attati yn naturiaeth ddigllon-gyneddf y Tâd yn dy wreiddyn cyffrous di dy hunan, yr hwn a fegaiſt ag a borthaiſt ynot. Mae fo yn galw arnat ti yr awron, ond ni fynni di wrando, am fod dy gluſtiau di wedi i cau yn chwant a phleſer y cnawd: Am hyny Rhaid i lais yr udcorn vnwaith dy yſcwyd di ath gyffroi drwy erchyll garreg daran dy

dymheſtl dy hun, ath ddeffro di, yſgatfydd di geiſi ag a gei etto yr hyfryd faban Jeſu.

19. Fy mrodyr anwyl. Amſer iw hwn i geiſio, i geiſio ag i gael. Amſer difrif rhyfedd iw, A gyffyrddo a gyffyrdd hyd adref. Y Sawl ſydd yn gwilio, ai gwel ag ai clyw. Ond yr hwn ſydd yn cyſgu yn y pechod ag ymras-ddyddiau ei fôl ei hun yn dwedyd, mae pob peth yn llonydd ag yn heddychlon, ni chlywn ni ddim ſwn oddiwrth Dduw, hwn a gaiff i ddallu.

20. Ond mae llais yr Arglwydd wedi dechrau ſwnio yn holl eithafoedd y ddayar, ag mae mwg yn codi, ag ynghanol y mwg y mae gloywder a diſcleirdeb mawr.

Ha-le-lu-jah. Amen.

Gwaeddwch ir Arglwydd yn Sion. Canys mae 'r holl fynyddoedd ar brynniau yn llawn oi ogôniant, mae fo yn tarddu, ag yn torri allan fel cangen laſwyrdd. A phwy a âll i rwyſtro?

Ha-le-lu-jah.

Y
Diſcybl ai Athraw
O newydd.

Nid y llyfr oeddgynt or un henw, neur hen Lucidarius, ond yr egluryn newydd.

Neu y bywyd nefol, rhyfeddol goruwchanianol.

Neu y Diſcybl ai Athraw yn Gymraeg.

[illegible]ai cyfieithwyd yn y flwyddyn 1655. ag ai printiwyd 1657.

D. Y *Diſcybl a ddywedodd wrth ei Athro. Pa fodd y deuaf fi ir bywyd ſydd uwchlaw naturiaeth fel y gallwyf* *weled Duw ai glywed ef yn lleſaru?*

A. Ei Athraw a ddywedodd. Pan allech dy daflu dy hun (ped fai ond dros vn munud) ir hyn, lle nid oes vn creadur yn aros, yna y clywi beth y mae Duw yn i leſaru.

Diſcybl. *A ydiw hyny yn agos neu ymmhell?*

Athro. Ynot ti i mae, Ag os gelli di dros amſer beidio ath holl feddyliau ath ewyllyſiadau dy hun di gei glywed anrhaethadwy eiriau Duw.

Diſcybl. *Pa fodd y cai glywed pan ſafwyf yn llonydd oddiwrth feddylio ag ewyllyſio?*

Athro. Pan ſafech di yn llonydd oddiwrth feddylio ag ewyllyſio yr Hunan, yna y clywi, ar golwg [illegible] lleferydd tragwyddol a ddatcuddir ynot ti, ag felly Duw ſyn gweled ag yn clywed drwot ti, Dy glyw ath ewyllys ath olwg dy hun ynt yn dy rwyſtro di, fel nad wyti nag yn gweled nag yn clywed Duw.

D. *A phu beth y clywai neu y gwelai Dduw, gan i fod ef uwchlaw 'r natur ar creadur?*

A. Pan fych di yn llonydd ag yn ddiſtaw yna yr wyti yn yr hyn yr oedd Duw cyn bod natur a chreadur. yna y clywi drwy 'r hyn y clywodd ag y gwelodd Duw ynot ti cyn dechrau oth ewyllys ath weled ath glywed di dy hunan.

D. *Beth ſydd yn fy rhwyſtro i ag yn fynghadw i yn ol na allafi ddyfod at hyny?*

A. Dy ewyllyſiau ath glyw ath olwg dy hunan: ag am dy fod ti yn ymryſon yn erbyn yr hyn or hwn y daethoſt di allan, Rwyti yn dy dorri dy hun ymaith drwy dy ewyllyſio dy hun oddiwrth ewyllyſio Duw, a thrwy dy hunan olwg rwyti yn gweled yn vnig yn dy ewyllys dy hunan. Ath ewyllyſio di ſydd yn cau cluſt dy glywed drwy dy hunan feddyliau am bethau dayarol naturiol, ag yn dy ddwyn i ryw lawr,ag yn dy orchguddio di ar hyn a ewyllyſiaiſt, ag felly ni elli di gyrhaedd mor hyn ſydd vwchlaw naturiaeth a goruwchanianol.

D. *Gan fy mod i mewn naturiaeth, pa fodd y gallai ddyfod drwy naturiaeth ir gwaelod ysbrydol heb ddiniſtrio naturiaeth?*

A. Yma mae yn rhaid wrth dri pheth y cyntaf iw, Rhaid i ti roddi i fynu dy ewyllys i Dduw, ath ſuddo dy hun ir llawr yn ei drugaredd ef. yr ail iw, Rhaid i ti ffieiddio dy ewyllys dy hunan, ag nid gwneuthur y peth y mae dy ewyllys yn dy yrru di atto. y trydydd iw. Rhaid i ti dy lwyr oſtwng dy hun dan y groes fel y gellych fod yn abl i ddwyn profedigaethau natur ar creadur. Ag os wyti yn gwneuthur fel hyn, Duw a leſara i mewn i ti ag a ddwg dy ewyllys ymroddgar di i mewn iddo ei hunan ir llawr goruwchanianol, ag yno cei glywed beth a ddywaid yr Arglwydd ynot ti.

D. *Rhaid fyddai i mi adel y byd am bywyd hefyd os gwnawn i fel hyn?*

A. Os gwrthodi di 'r byd, di ddoi i mewn ir peth or hwn y gwnaed y byd. Ag os colli di dy fywyd (drwy fod dy rym dy hunan mewn llewyg) yna mae dy fywyd ynddo fo er mwyn yr hwn y gwrthodaiſt y byd, ſef yn Nuw, or hwn y daeth ef ar y cyntaf ith gorph di.

D. *Fe greawdd Duw ddyn yn y bywyd naturiol ag erddo, i reoli'r holl greaduriaid ar y ddayar, ag i fod yn Arglwydd ar bob peth yn y byd yma, Am hyny rheſwm iw iddo fwynhau 'r byd fel ei eiddo ei hun.*

A. Os llywodraethi ar yr holl greaduriaid mewn ffordd oddiallan yn vnig, yna anifeiliaidd iw dy ewyllys ath lywodraeth di, ag nid iw ond rhyw ddelw ddarfodedig o reolaeth, a chida hyny rwyti yn gyrru dy ddymuniad ir hanffod anifeiliaidd, a thrwy hyny rwyti yn cael dy ddifwyno ath gaethiwo oddifewn, ag yn gwiſco am danat y cyflwr anifeilig. Ond os ymadewaiſt di a chyflwr y dychymugiadau yna yr wyti vwchlaw 'r holl ddelwau, oddifewn ag oddiallan, yn rheoli ar yr holl greaduriaid yn y Gwreiddyn hwnw or hwn y crewyd hwynt, ag ni all dim ar y ddayar wneuthur niwed iti, am dy fod ti yn debig ir oll, heb ddim yn anhebig i ti.

D. *ô feiſtr cariadus, Adolwg dyſg fi pa fodd y mae i mi ddyfod y ffordd neſaf i fod yn debig ir oll?*

A. ô holl ewyllys fynghalon. Gwna gimaint a meddwl am eiriau ein harglwydd ni Jeſu Ghriſt pan ddywedodd ef. *Oni throwch chwi a bod fel plant bychain ni chewch chwi gimaint a gweled teyrnas Duw,* yn awr os mynni di fod yn debig ir oll, rhaid i ti wrthod pob peth, a throi dy ddymuniad oddiwrthynt, ag nid i chwennych, nag ymhelaethu i feddiannu i ti dy hunan rywbeth. Canys er cynted ag y cymerych ryw beth ith ddeiſyfiad, gan i dderbyn i mewn i ti fel dy eiddo di, yna mae y rhywbeth hwnw yn vn ath di dy hun, ag mae fo yn gweithio gidath di yn dy ewyllys, ag yno rwyti yn rhwymedig iw ymddiffyn ef, ag i ofalu am dano fel am dy anian dy hun. Ond onis derbyni di ddim ith ewyllys yna yr wyti yn rhydd oddiwrth bob peth, ag yn rheoli ar y cyfan ar vnwaith, am na dderbyniaiſt di ddim fel dy eiddo dy hun, ag yr wyti fel Dim i bob peth, a phob peth fel dim i tithau, Rwyti fel plentyn na wyr beth iw Dim, ag er dy fod ti yn i ddeall, rwyti yn i ddirnad heb iddo gyffwrdd ath feddwl di, yn yr vn wedd ag y mae Duw yn rheoli ag yn gweled pob peth, ag er hyny nid iw Dim yn gallu i amgyffred ef. Di ddymunaiſt hefyd ari mi ddyſgu i ti pa fodd y mae i ti gyrhaeddyd hyn. Am hyny yſtria eiriau Chriſt, yr hwn a ddywedodd. Hebof fi ni ellwch chwi wneuthur Dim; yn dy nerth dy hun ni elli ddyfod ir fath orphwyſfa na allvn creadur gyffwrdd ath di oni roddi di dy hunan yn hollhawl i fynu i fywyd ein Harglwydd Jeſu Ghriſt, a chwbl dalu adref iddo fo dy ewyllys ath ddeyſyfiad, heb chwennych dim ond efo, yna rwyti ath gorph yn y byd (yn y cyneddfau) ag ath reſwm dan groes Chriſt ein Harglwydd, Ond ath ewyllys rwyti yn rhodio yn y nef, ag wyt ar y terfyn or hwn y daeth yr holl greaduriaid allan, ag at yr hwn y dychwelant; Ag yno di elli ganfod pob peth oddiallan ath reſwm, ag oddifewn ath feddwl, a rheoli ymhob peth ag ar bob peth gida Chriſt, ir hwn y rhoddwyd pob gallu yn y nefoedd ar ddayar.

D. ô *Athro. y creaduriaid y rhai*

ſydd yn byw ynof ynt yn fy attal i, na allai mom rhoi fy hunan i fynu yn fel y mynnwn i yn hollawl?

A. Os dy ewyllys a ddiangc allan oddiwrth y creaduriaid, yna mae 'r creaduriaid wedi i gwrthod ynot ti. Mae nhw yn y byd, ag nid oes ond dy gorph di yn vnig gida 'r creaduriaid ond yn yſbrydol rwyti yn rhodio gida Duw. Ag os gâd dy ewyllys di y creaduriaid, yna meirw ydynt ynddo, a byw y maent yn vnig yn y corph yn y byd. ag oni ddwg dy ewyllys di ei hunan i mewn iddynt, ni allant gyffwrdd ar enaid. Canys S. *Paul* a ddywedodd *Ein hymwareddiad ni ſydd yn y neſoedd. ag heſyd, chwi iw teml yr ysbryd Glan yr hwn ſydd yn aros ynochi.* felly yr yſbryd glan ſydd yn aros yn yr ewyllys ar creaduriaid yn y corph.

D. *Os iw 'r ysbryd glan yn aros yn ewyllys y meddwl, Pa ſodd y cadwai fy hunan fel nad ymadawo ef am fi?*

A. Dal ſulw ar eiriau ein Harglwydd Jeſu Ghriſt: *Os arhoſwch yn fyngeiriau yna fyngeiriau i a arhoſant ynoch chwithau.* Os arhoſi di ath ewyllys yngeiriau Chriſt yna ei air ai yſbryd yntau ynt yn aros ynot tithau Ond os â dy ewyllys di i mewn ir creuduriaid, yna di ath dorraiſt dy hun oddiwrtho ef, ag yno ni elli di mewn vn ffordd yn y byd dy gadw dy hunan ond drwy aros yn ddibaid yn yr ymroddiad goſtyngedig, gan fyned i mewn in edifeirwch waſtadol; wrth fod yn drwm genit bob amſer fod creaduriaid yn byw ynot ti. Os gwnei fel hyn, Rwyti beynydd yn marw oddiwrth y creaduriaid, a phob dydd yn eſcyn i fynu ir nefoedd yn dy ewyllys.

D. *ô fy Athro mwyn, er dolwg Dyſg-i mi, pa fodd y mae i mi ddyfod ir fath edifeirwch ddibaid?*

A. Pan adawech yr hyn ath gâr, a phan garech yr hyn ath gaſba, yna y gelſi aros yn waſtad mewn edifeirwch.

D. *Beth iw hwnw ſydd raid i mi i adel felly?*

A. Y creaduriaid mewn cnawd a gwaed, a phob peth arall ath gâr (ath gâr am fod dy ewyllys di yn i mamhaethu hwynt) Rhaid ir ewyllys i gwrthod ai cyfrif yn elynion. A chroes ein Harglwydd Jeſu Ghriſt gida dirmyg y byd ath gaſhâ di, y rhain ſydd raid i ti ddyſgu i caru ai cymryd beynydd fel rhyw ymarfer ith edifeirwch, ag yno di gei achos gwaſtadol ith gaſhau dy hunan yn y creadur, ag i geiſio yr orphwyſfa dragwyddol, yn yr hon y caiff dy ewyllys waſtadrwydd fel y dywedodd Chriſt. *Ynoſi y cewch orphwyſder, ond yn y byd y cewch flinder.*

D. *Pa ſodd y gorfyddaf ſi yn y ſath brofedigaeth a hon?*

A. Os teſli di dy hunan vnwaith bob awr tu hwnt ir holl greduriaid, vwchlaw pob rheſwm anianol, i drugaredd dyneraf Duw, i ddioddefaint ein Harglwydd ni, ath ymroddi dy hunan i hyn, yna di gei dderbyn awdurdod i reoli ar y pechod ar angau ar cythrael ag ar vffern ar byd, ag yno di elli ſeſyll ymhob profedigaeth.

D. *Ys truan o ddyn ydwyf. Beth a ddenai o honoſi, ped fawn i yn cyrhaedd am meddwl ir peth lle nid oes vn creadur?*

*A.*Ei feiſtr a ddywedodd wrtho yn fwyn dros ben. fy yſcolhaig tirion hawddgarPed fai dy ewyllys di yn gallel ymdorri oddiwrtho ei hunan dros vn awr oddiwrth bob peth ar a wnaeth Duw, ai daflu ei hunan lle nid oes vn creadur, yno fe wiſgid dy ewyllys di i gid droſto a diſcleirdeb gogoniant Duw, ag fe gai brofi ynddo ei hunan gariad melyſaf ein Harglwydd Jeſu Ghriſt, yr hwn ni ddichon vn dyn moi draethu. Ag fe gai glywed ynddo ei hunan anrhaethadwy eiriau ein Harglwydd ynghylch ei fawr drugaredd. fe gai glywed a theimlo ynddo ei hunan, y byddai groes ein Harglwydd Chriſt yn dirion hyfryd iddo, ag fe ai care hi yn fwy na holl anrhydedd a da 'r byd hwn.

D. *Ond beth a ddeuai or corph, gan fod yn rhaid i hwnnw fyw yn y creadur?*

A. Y corph a draddodid i wyddor ein Harglwydd Chriſt yr hwn a ddywedodd, nad oedd moi deyrnas ef or byd yma, fe ddechreue 'r corph farweiddio oddiallan ag oddifewn, oddiallan oddiwrth oferedd a drwgweithredoedd y byd, fe fyddai elyn glas i bob balchder a gorwagedd, oddifewn marw fyddai oddiwrth yr holl chwantau drwg ar genfigen, ag felly fe gai feddwl ag ewyllys hollawl newydd, yr hwn a dueddai yn waſtad tuag at Dduw a daioni.

D. *Ond y byd ai caſbae, ag ai dirmyge am wneuthur felly, gan fod yn rhaid iddo ddywedyd yn erbyn y byd, a byw a gwneuthur yn groes ir byd?*

A. Ni chyfriſe ef mo hyny yn niwed yn y byd, ond fe a lawenychai i fod ef yr awron yn cael i gyfrif yn deilwng i fod yn debig i ddelw ein Harglwydd Jeſu Ghriſt, gan ddwyn y groes honno yn ewyllyſgar iawn ar ol ein Harglwydd, yn vnig er mwyn ir Arglwydd roddi gwlith ei felys gariad arno ef.

D. *Beth a ddeuai o hono pan oſodai digofaint Duw oddifewn, ar byd maleiſus oddiallan ar unwaith arno ef, fel y digwyddodd i Ghriſt ein Harglwydd?*

A. Bydded felly iddo ef, fel y bu i Ghriſt ein Harglwydd pan gywilyddiwyd, pan ddihirwyd, a phan groeſhoeliwyd ef drwy greulondeb y byd ar offeiriaid, efe a orchmynnodd ei enaid i ddwylaw ei Dad, ag felly fe ymadawodd oddiwrth drallod y byd hwn ir llawenydd diddiwedd. Felly hefyd y diangai 'r enaid oddiwrth ddirmyg a thrallod yr holl fyd, gan dreiddio iddo ei hunan i fawr gariad Duw, drwy gael i gynnal ai adfywio gan yr henw melyſaf Jeſu, a gweled a chael ynddo ei hunan fyd newydd yn tarddu allan drwy ddigofaint Duw. Yna y dyle ddyn yn hyny wiſgo ei enaid yn glyd, a chyfrif pob peth yr unfath, a pha vn bynag ai yn y bedd, ai ar y ddayar y bo 'r corph, er hyny mae ei feddwl ef yn aros ynghariad cynheſaf Duw.

D. *Ond pa fodd y mantumid ei gorph ef yn y byd, a pha fodd y cynhaliai ef ei deulu ai eiddo, os rhydd ef achos ir holl fyd i ddigio wrtho ef?*

A. Mae fo yn cael ffafr fwy nag a all yr holl fyd i ddangos iddo, canys mae ganddo *D*duw ai holl angelion yn gyfellion iddo, maent yn i achub ynghanol yr holl beryglon ar anghenrheidiau. Hefyd *Duw* iw ei fendith ef ymhob peth. Ag weithiau er bod *Duw* megis heb fynnu i fendithio (fel y tybygai ef) Nid iw hyny ond iw brofi, ag i dynnu cariad *Duw*, fel y bo iddo weddio mwy ar *Dduw* a gorchymyn ei holl ffyrdd iddo ef.

D. *Ond mae fo yn colli ei holl gymdeithion da, ag ni bydd neb iw helpu fo yn ei angen.*

A. Nage, ond mae fo yn cael iw feddiant galonnau ei holl gymdeithion da, ag nid iw fo yn colli neb ond ei elynion, y rhai or blaen a garent ei oferedd ai ddrygioni ef.

D. Pa fodd y mae fo yn cael iw feddiant ei holl gymdeithion da?

A. Mae fo yn cael yr holl eneidiau ſy 'n perthyn in Harglwydd Jeſu i fod yn frodyr iddo ef, ag yn aelodau oi fywyd ef ei hunan. Canys nid iw holl blant Duw ond vn ynghriſt, *ar vn yma iw Chriſt yn y cwbl.* Am hyny mae fo yn i cael nhw i gid i fod yn gyd-aelodau iddo ef ynghorph Chriſt Am yn ei myſg hwynt y mae 'r da nefol yn gyffredin, a byw y maent yn vn vnig gariad Duw, fel y tyf canghennau pren oddiwrth yr vn ſugn yn y gwreiddyn. Hefyd ni all fod arno chwaith eiſiau cyfeillion naturiol oddiallan, fel nad oedd ar Ghriſt ein Harglwydd eiſiau 'r cyfryw. Canys er nad oedd yr Archoffeiriaid a galluogion y byd yn i garu ef (am nad oeddynt yn perthyn iddo nag yn aelodau nag yn frodyr iddo) er hyny y rhai a allent gynwys ei eiriau ai hoffent ef. Felly hefyd y rhai a garant wirionedd a chyfiawnder a ymgleddant y cyfryw ddyn, ag a ymgaredigant ag efo, fel Nicodemus a Chriſt yr hwn a ddaeth atto liw nos, gan garu 'r Jeſu yn ei galon er mwyn y gwirionedd, ag efe etto oddiallan yn ofni 'r byd. Ag fel hyn y caiff hwnw lawer o garedigion, er nad edwyn hwynt.

D. Ond peth blin tragofidus iw i ddyn gael i ddirmygu gan yr holl fyd.

A. Er dy fod ti yr awron yn cofleidio y ſynwyr ddayarol, etto pan wiſger di ar ddoethineb nefol, di gai weled yn eglur nad iw holl ddoethineb y byd ond ffolineb, ag nad iw 'r byd yn caſhau ond dy elyn di, ſef y bywyd marwol; a phan ddelych di dy hun i gaſhau ei ewyllys ef, yna di ddechreui garu cael y dirmyg ar y bywyd marwol.

D. *Ond pa fodd y ſaif y ddau yma ynghyd, ſef i ddyn i garu ai gaſhau ei hunan?*

A. Wrth dy garu dy hun nid wyti yn dy garu dy hun fel dy eiddo, ond fel peth wedi i roddi o gariad Duw. Di geri y duwiolwreiddyn ynot drwy 'r hwn yr wyt *yn hoffi y dduwiol ddoethineb, a rhyfeddodau Duw ath frodyr.* Ond wrth dy gaſhau dy hun rwyti yn caſhau yn vnig yr hyn ſydd eiddot dy hunan yn yr hwn y mae 'r drwg yn tâer lynu wrthyt. A hyn a wnei fel y gellych gwbl ddiniſtrio ynot yr hyn a elwi dy eiddo dy hun (wrth ddywedyd Myfi, neu Myfi fy hun ſy 'n gwneuthur hyn neu hyn accw) Hwn a fynnit i lwyrddifetha ynot fel y gellych ymfod yn hollhawl yn ſylwedd nefol. Cariad a gaſha 'r Hunan, neu yr hyn a alwn ni Myfi. O achos mai peth enbyd marwol iw, ag ni all y ddau hyn gydtuno yn iawn. Canys cariad ſydd yn mwynhau 'r nefoedd ag yn aros ynddo ei hunan. Ond yr hyn yr wyf yn i alw Myfi a fwynha 'r byd ar pethau bydol, ag hefyd a drig ynddo ei hun. Ag fel y mae 'r nefoedd yn rheoli 'r byd, a thragwyddoldeb, yn rheoli amſer, felly mae 'r cariad yn rheoli ar y bywyd naturiol.

D. *Fy anwyl Athro. Dywaid i mi (Adolwg) Pam y mae yn rhaid i gariad ag i gyſtudd, i gyfaill ag i elyn, fod ynghyd? Onid gwell fyddai cariad ei hun?*

A. Oni bai fod cariad yn aros mewn cyſtudd ni allai gael dim iw garu. Ond gan fod ei ſylwedd ef (yr hwn a gâr) ſef yr enaid truan, mewn gofid a phoen, mae achos iddo i garu i ſylwedd ei hun, ag iw waredu oddiwrth y boen fel y carer yntau ei hunan eilwaith. Ie ni ellid gwybod beth iw cariad, oni bai fod ganddo rywbeth iw garu.

D. *Pa beth iw rhinwedd, nerth, vwchder a maintiolaeth cariad?*

A. Ei rinwedd iw 'r Dim or hwn yr hanoedd pob peth. Ai nerth ſydd ymhob peth, athrwy bob peth. Ei hvwchder ſydd cyfywch a Duw, ai maintiolaeth ſydd fwy nar mwyaf. Pwy bynag ai caffo ſydd yn cael dim ar cwbl oll.

D. *Fy Athro cariadus Rwyf yn dymuno arnat ddangos pa fodd y mae i mi ddeall hyn.*

A. Pan wyf yn dywedyd, mai 'r Dim hwnw iw ei rhinwedd, di elli i ddeall fel hyn ; Pan elych di yn gwbl allan or creadur, drwy ddyfod i fod yn ddim, ir hyn oll ſydd natur neu greadur, yna yr wyti yn yr vn tragwyddol hwnnw, yr hwn iw Duw ei hunan, ag ynoycai ganfod ag ymglywed a rhinwedd vchaf y cariad. Ond pan ddwedwyf fod grym y cariad ymhob peth a thrwy bob peth, di ganfyddi ag a ddeelli yn dy enaid ath gorph dy hunan, pan ennynno y cariad mawr yma ynoti fe lyſg yn wreſoccach nag vn tân. Di weli hefyd yn holl weithredoedd Duw ddarfod ir cariad i thywallt ei hunan i bob peth, *ag hi iw y ſylwedd pellaf oddifewn ag oddiallan ymhobpeth.* Oddifewn yn y rhinwedd ar nerth, ag oddiallan yn ffigur ffurf a llûn pob peth.

A lle y dywedais i, fod ei huwchder hi yn ogyfuwch a Duw, di elli ddirnad hyn ynot dy hun, yn gimaint a bod y cariad yn dy ddwyn di i fynu i vchelder Duw ei hun, fel y gellir gweled yn ein hanwyl Arglwydd Jeſu Ghriſt (yn ein dynol anian ni) yr hon anian a ddarfu ir cariad i dwyn i fynu ir orſeddfaingc vchaf, i awdurdod y Duwdod. Ond lle y dywedais i fod ei maintiolaeth hi yn fwy nar mwyaf; Hyn ſydd wir hefyd. Canys fe ddichon y cariad fynd i mewn ir hyn lle nid iw Duw yn aros, fel pan oedd Chriſt ein hanwyl Arglwydd ni yn vffern, Nid Duw oedd vffern, Er hyny yr oedd y cariad yno yn difetha angau. Hefyd pan fych di mewn trallod a chyfyngder, nid Duw iw 'r drallod ar cyfyngder, ond mae ei gariad ef yno yn dy ddwyn di allan or cyfyngder i Dduw. Pan guddio Duw ei hunan ynot ti mae y cariad yno, ag yn i amlygu ef ynot ti. Gida hyny, mi ddywedais. Pwy bynag ai caffo ſydd yn cael *dim a phob peth.* Gwirionedd iw hyn hefyd, am i fod ef yn cael y goruwch naturiol, goruwchanianol waelod, diwaelod, diſylwedd, am nad oes lle i aros ynddo. Ag hefyd nid iw ef yn cael dim ſydd debig iddi, Am hyny y gellir i chyffelybu i ddim, am mai dyfnach iw na phob peth, ag megis dim i bob peth, am na ellir i hamgyffred, Ag am mai Dim iw, mae hi yn rhydd oddiwrth bob peth, yr vnig Ddaioni'ydiw yr hwn ni ddichon dyn na thraethu na dywedyd Beth iw. Ond yn olaf mi ddywedais. Yr hwn ai caffo ſydd yn cael pob peth. Hyn ſydd wir hefyd. Mae ganddi ddechreuad pob peth, ag mae hi yn rheoli pob peth. Os cai di hyn, rwyti yn dyfod ir gwreiddyn or hwn y tarddodd pob peth allan, ag yn yr hwn y maent yn bôd, ag yn hyny yr wyti yn frenin ar holl weithredoedd Duw.

D. *Fy anwyl Athro. Er dolwg Dangos i mi ymha le mewn dyn y mae hi yn aros?*

A. Mae ganddi hiei gorſeddfaingc mewn dyn yn y fann lle nid iw 'r dyn ei hun yn aros ynddo ei hun.

D. *Pa le y mae 'r lle hwnnw mewn dyn lle nid iw 'r dyn ei hun yn trigo ynddo.*

A. Mae hyn yn yr enaid a ymroddodd iw wreiddyn, lle mae 'r enaid yn marw iw ewyllys ei hunan, heb chwennych mwy ei hunan ond yn vnig yr hyn a chwenycho *Duw* ynddo, ag yno y mae fo yn preſwylio. Canys cimaint or enaid ag y mae 'r hunan ewyllys yn farw iddo ei hunan ynddo, cimaint a hyny o le y mae 'r cariad wedi i ynill ynddo. Am mai lle yr eiſteddodd ei ewyllys ei hunan or blaen yr awron nid oes yno ddim.

Ag lle i mae dim yno y mae cariad Duw yn vnig yn gweithio.

D. *Ond pa fodd y cynhwyſaf fi y cariad yma heb wneuthur fy ewyllys fy hun?*

A. Os ceiſi i oddiwedd yn dy ewyllys dy hun mae yn diangc ymaith oddiwrthyti, Ond os ymroddi di dy hunan yn hollawl iddo, yna marw wyt it dyhunan yn dy ewyllys, ag yno cariad a fydd bywyd dy naturiaeth di; ni lâdd ef monot ond fe ath fywhâ yn ol ei fywyd ei hun, ag yno byw wyt, nid ith ewyllys dy hun ond iw ewyllys ef, am fod dy ewyllys di yn awr yn ei ewyllys ef, felly yr wyti wedi marw i ti dy hun ond yn byw i Dduw.

D. *Beth iw 'r achos fod cyn lleied yn i gael, pan fynnai pawb i fwynhau?*

A. Maent oll yn i geiſio yn y Rhywbeth, ſef yn y dychmygion opiniwnol, yn yr hunan-chwant, ir hwn mae gan bawb agos feddwl naturiol priodol. Ag er ir cariad i gynnig ei hun iddynt, ni chaiff ddim lle ynddynt, o achos fod y dychymygiad (yr hwn ſydd yn ei hewyllys hwynt ei hunain) wedi i oſod ei hun yn ei le ef, Ag felly, y meddwl bywiog at y chwant ir hunan a fynnai gael cariad Duw iddo ei hun, ond mae'r cariad yn ehedeg ymaith. Canys mae fo yn aros yn unig yn y Dim, am hyny ni fedrant mor dyfod atto.

D. *Beth iw ei ſwydd ef yn y Dim?*

A. Ei ſwydd ef iw treiddio i rywbeth yn ddibaid. Ag os cyferfydd ef a lle mewn rhywbeth yn ſefyll yn llonydd, yno ei ſwydd iw cymeryd meddiant yno, ag ymlawenychu ynddo, drwy ddiſglair dân y cariad (yn fwy nag y mae'r haul yn gwneuthur yn y byd yma) ag felly ennyn yn ddibaid y tân yn y Rhywbeth, gan i wiſgo allan, ai orchguddio ei hunan ai wres ef.

D. *Fy anwyl Athro. Pa fodd y deallaf hyn?*

A. Os caiff ef gennad i gynneu ynot ti, di gei wybod ynot dy hun pa fodd yr yſſa fo yr hen hunan (yr hwn yr wyti yn i alw Myſſ) gan lawenychu mor anfeidrol yn dy dan di, fel y byddai well genit oddef cael dy ladd, na myned yn ôl eilwaith at y rhywbeth. Mor fawr hefyd iw ei fflam ef, na âd ef monot er coſtio i ti dy fywyd amſerol, fe âe gidath di drwy ei wres i mewn i angau. A phed ait ti i vffern, fe dorrai hwn vffern yn gandryll er dy fwyn di.

D. *Fy Meiſtr caredig. Ni ddioddefaf fi i ddim mom rhwyſtro i ond hyny. Pa fodd y cai gyfarfod ar ffordd neſaf at y mawrbeth yma?*

A. Rhodia di llei mae 'r ffordd yn galettaf, a chymer attat yr hyn a wrthyd y byd. Ar peth a wnelo 'r byd na wna di mo hyny. Rhodia di yn groes ir byd ymhob peth ag yno rwyti ar y ffordd neſaf atto.

D. *Ped fawn i yn myndyn groes i bob peth, Rhaid fyddai i mi fod mewn tru[illegible] mawr ag aflonyddwch, ag fo am cyfrifid i hefyd yn ddyn ynfyd?*

A. Nid wyfi yn peri i ti wneuthur niwed i neb, Ond o achos na char y byd ddim ond twyll ag oferedd gan rodio mewn gau lwybrau drygioni. Am hyny os dydi a wnei ymhob peth yn groes ag yn wrthwyneb i ffyrdd y byd, Rhodia yn vnig yn yr iawn ffordd. Am fod y ffordd vnion yn wrthwyneb i holl ffyrdd y byd. Ond lle yr wyti yn dywedyd y byddit ti felly mewn cur fawr a gofid. Yn ddiwad felly y bydd i ti yn ol y cnawd, a hyn a rydd achlyſur i ti o waſtadol edifeirwch, ag yn y gofid hwnw, rhaid ir cariad ennyn ei dân yn ewyllyſgar. Ag llei rwyti yn ammau y cyfrifir di *yn rhyw ledfen o* ddyn ynfyd, Gwir fydd. Canys ffolineb ir byd iw 'r ffordd i gariad Duw, ond doethineb iw i blant

Duw. Er cynted y canfyddo y byd y tan yma o gariad ymlhant Duw, fe ddywaid mai ffyliaid ydynt allan oi cof. Ond i blant Duw hwn iw 'r tryſſor mwyaf. Mor fawr iw na all vn bywyd i ddatgan, nag vn tafod gimaint a henwi beth iw tân eirias cariad Duw. Diſcleiriach iw nar haul,a melyſach na dim ar awnaed, Magwriaetholach iw nag vn bwyd neu ddiod, a phereiddiach na holl lawenydd y byd yma: Pwy bynnag ai caffo ſydd gyfoethoccath nag vn brenin ar y ddayar, a boneddiach nag y gall vn emerodr fod, a grymuſach a chryſach nar holl awdurdodau ar nerthoedd.

D. *Yna y diſcybl a ofynnodd iw Athro ymhellach gan ddywedyd. I ba le y mae'r enaid yn myned pan fo'r corph yn marw, pa vn bynnag fo ai cadwedig ar colledig?*

A. Ei Athro a atebodd idd Nido, rhaid ir enaid ſyned allan: yn vnig y bywyd marwol ar corph oddi allan ydynt yn i didoli ei hunain oddiwrth yr enaid. Mae 'r nefoedd ag vffern yn yr enaid or blaen. Fel y mae yn ſcrifenedig. Nid iw teyrnas Duw yn dyfod wrth ddiſgwiliad oddiallan, ag ni ddywedant wele yma, neu wele accw, canys wele, mae teyrnas Duw or tu fewn i chwi. A pha 'r vn bynnag ai 'r nef, ai vffern a amlygir yn yr enaid, yn hwnnw y mae fo yn ſefyll.

D. *Onid iw 'r enaid yn myned i mewn ir nef neu i vffern fel yr â gwr i mewn i dy, neu fel yr â dyn drwy ryw dwll neu ddrws i ryw fyd arall?*

A. Nag ydiw, Nid oes dim or fath beth. Canys mae 'r nef ag vffern ymhob mann yn breſenol. Ag nid iw ddim ond troead yr ewyllys, naill ai i gariad Duw ai iw ddigofaint, A hyn ſydd yn bod yn y bywyd yma, yn ôl yr hyn a ddywaid St. *Paul*. *Ein hymwareddiad ni ſydd yn y nefoedd. A Chriſt* *hefyd a ddywedodd, fy nefaid i a wrandawant fy llais, ag mi ai hadwen a nhwy am canlynant, ag yr wyf yn rhoi iddynt fywyd tragwyddol, ag ni chaiff neb ei tynnu hwynt allan om llaw i.*

D. *Pa fodd y mae mynediad yr ewyllys ir nef neu vffern yn dyfod fel hyn i ben?*

A. Pan fo gwreiddyn yr ewyllys yn i roddi ei hun i fynu i Dduw, yna mae fo yn ſuddo i lawr oddiwrtho ei hunan tu hwnt i bob lle a gwaelod; yna mae Duw yn vnig yn ymddangos yn gweithio ag yn ewyllyſio ynddo, ag yno mae 'r dyn yn ddiddim iddo ei hun, ſef iw ewyllys ei hunan, ag felly mae *D*uw yn gweithio, ag yn ewyllyſio ynddo ef; A *D*uw ſydd yn aros yn yr ewyllys ymroddgar yma, a thrwy hyn y mae 'r enaid yn cael i ſancteiddio, ag felly yn dyfod ir orphwysfa baradwyſaidd. Heblaw hyn, pan fo 'r corph yn farw,

mae

mae 'r enaid wedi i dreiddio drwyddo droſto oll a chariad Duw, ag wedi i gwbl oleuo a goleuni Duw, fel y mae 'r Tân yn purboethi yr hayarn, ag megis yn i ennyn i ddiſgleirio, a thrwy hyn mae yn colli ei dywyllwch. Ag dyma law Chriſt llei mae cariad Duw yn cwblbreſwylio yr enaid troſto, drwy fod yn olauddiſclair ag yn fywyd newydd ynddo. Ag yno mae fo yn y nef yn Deml ir ysbryd glan, *ie efe iw 'r nef yn yr hon y mae Duw ei hun yn aros.* Ond am yr enaid drwg, Ni fyn ef yn amſer y bywd yma mor myned i mewn ir ymroddiad nefol allan oi ewyllys ei hun, ond ymlaen yr â fo yn ddibaid yn ei chwant ai ddichell ei hun yn ewyllys y diafol. Nid iw yn derbyn iddo ei hun ddim ond drygioni celwyddau balchder cybydddod. cenfigen a digter, gan ganiadhau ei ewyllys iddynt, ag felly yr oferedd yma hefyd ſydd yn amlwg-ymddangos ag yn gweithio yn yr enaid, ag yn i drywanu, ag yn myned drwyddo fel y treiddia 'r tân drwy'r hayarn poeth, ag ni ddichon yr enaid yma mewn vn modd ddyfod ir orphwysfa nefol, am fod digllonedd Duw yn amlwg ynddo. Gida hyn. Pan ymadawo y corph ar enaid yma, yna y mae triſtwch tragwyddol ag anobaith yn dechrau, canys dirnad i mae a gwybod nad iw ond rhyw ffieidd-drapoenus, ag mae arno gywilydd ymdrech i fyned i mewn i Dduw yn ei frwnt-ewyllys, Ag ni ddichon ef. Canys fe ai caethiwyd yn y digofaint, ie llid chwerw iw efei hunan, ag a hwn fe a ymgaeodd i fynu, drwy ei ddiffaith ewyllys yr hwn a genhedlodd ef ynddo ei hun. A chan nad iw goleuni Duw yn tewynnu ynddo, nai gariad yn i gyffwrdd ef, tywyllwch mawr iw 'r enaid ei hun, a gofidus drallodus anian danllyd, yn dwyn vffern ynddo ei hun, heb allel gweled goleuni Duw. Fel hyn y mae fo yn aros ynddo ei hun yn vffern, ag nid rhaid iddo ſyned i mewn iddi, am mai pa le bynag y bo mae fo yn vffern. Ag er iddo i daflu ei hun lawer can mil o filldyroedd or fan lle i mae, etto mae fo yno yn yr vn anian (tywyllwch natur) ag yr oedd ef or blaen.

D. *Pa fodd gan hyny y mae 'r enaid ſanctaidd yn y bywyd hwn heb weled yn eglur mor goleuni hwnw ar mawr lawenydd, ar enaid anuwiol hefyd heb ymglywed ar vffern, pam iw 'r ddau mewn dyn, ag vn or ddau yn rhaid iddo weithio ynddo yn amlwg yn y byd yma?*

A. Mae teyrnas nefoedd yn y Seinctiau yn gweithio, ag yn amlwg iw ffydd hwynt, mae nhw yn ymglywed a chariad Duw yn ei ffydd, drwy 'r hwn y mae 'r ewyllys yn i roddi i hun i ſynu i Dduw. ond mae 'r bywyd naturiol wedi i amgylchu a chig a gwaed, ag yngroeſineb digofaint *D*uw wedi i gylchynu ag oferchwant y byd yma, yr hwn yn waſtadol ſy 'n treiddio drwy 'r bywyd marwol oddiallan, lle i mae 'r byd or naill dû, ar cythrael or tu arall, ag ar y trydydd melldith anfodlonrwydd *D*uw yn y cnawd ar gwaed yn cwbldrywanu, yn nithio ag yn chwalu 'r bywyd. Ag wrth hyn mae 'r enaid mewn poen a thrallod yn fynych pan fo vffern felly yn goſod arno, ac yn ceiſio ymddangos ynddo. Ond mae 'r enaid mewn gobaith or gras nefol yn ſuddo i lawr, ag yn ſefyll fel rhoſſyn teg ynghanol drain, nes i deyrnas y byd yma gwympo oddiwrtho fo ym marwolaeth y corph. Ag yno yn gyntaf y mae 'r enaid yn wir-ddigon-amlwg yngariad *D*uw, heb ddim iw rwyſtro mwy. Ond tra parhatho r bywyd hwn rhaid ir enaid yn y byd rodio gida Chriſt, ag yno Chriſt ai gwared allan oi vffern ei hun, drwy i gwbldreiddio ai ſerch, a ſefyll gidag ef yn vffern a newid ei vffern yn nefoedd iddo.

Ond lle yr wyti yn gofyn. Pam nad iw 'r drygionus yn ymglywed ag vffern yn y bywyd hwn. Dyma 'r atteb. Mae fo yn ymglywed a hi yn ei ffals gydwybod ddrwg, ond nid iw yn yſtyried nag yn deall, Am i fod etto yn mwynhau rhyw wagedd daiarol gida 'r hwn y mae yn ymſerchu, ag yn yr hwn i mae fo yn cymeryd pleſer a difyrrwch. Hefyd mae 'r bywyd naturiol yn cael etto oleuni y natur oddiallan, ag felly ni ellir gweled y boen ar gnofa. Ond pan fo marw, 'r corph, ni all yr enaid fwynhau yn hwy mor fath bleſer amſerol, a goleuni 'r byd oddiallan hefyd a ddiffoddwyd iddo. Ag yno ſefyll i mae mewn tragwyddol newyn a ſyched am yr oferedd yr oedd ef yn i hoffi yn y byd yma, er hyny ni ddichon ef gyrhaeddyd dim, ond yr ewyllys ffals yr hwn a brintiodd ef ynddo ei hun, or hwn y cafodd ef ormod yn y bywyd yma, ag er hyny nid oedd fodlon, Ond y pryd hwnw fe gaiff cyn lleied, yr hyn a wna iddo fod mewn tragwyddol newyn a ſyched am oferedd, drygioni, a chognegni brwnt, fe fynnai wneuthur ychwaneg o ddrwg bes galle, ond nid oes ganddo ddim drwy 'r hwn y dichon i gyflawni, am hyny mae fo yn i weithredu fo yn vnig arno ei hun. Ag ni ellir llawn-amlygu ynddo mor newyn ar ſyched vffernol yma, nes marw or corph, gida 'r hwn y bu 'r enaid yn chwarae 'r anllad mewn trythyllwch, yr hwn gorph hefyd a fu yn gweini ir enaid yr hyn yr oedd yn i chwantu

D. *Gan fod y nefoedd ag vffern yn ymryſon ynom ni yn y bywyd hwn, a Duw hefyd mor agos a hyn attom ni. Pa le y mae 'r Angelion ar cy-*

threuliaid yn aros ?

A. Lle nid wyti dy hun ath ewyllys dy hunan yn aros, yno y mae yr angelion yn aros gidath di ymhob man droſodd oll. Ond lle yr wyti dy hunan yn dy ewyllys dy hunan yn aros, yno y mae 'r cythreuliaid yn aros gidath di ymhob lle droſodd oll.

D. *Nid wyſi yn deall mo hyn ?*

A. Llei bo ewyllys Duw yn ymewyllyſio mewn creadur yno y mae Duw yn amlwg, ag yn yr amlygiad hwnw y mae 'r Angylion yn aros. Ond llei bo Duw heb ewyllyſio mewn peth gidag ewyllys y peth ei hunan, nid iw Duw yn ymddangos yno, ond yn aros ynddo ei hun heb gydweithiad y peth. Yn y peth hwnnw mae ei ewyllys ei hun heb ewyllys Duw, ag yno yr erys y cythrael a phob peth ar ſydd heb Dduw.

D. *Par y bellder gan hyny ſydd rhwng y nef ag vffern ?*

A. Maent cyn belled ag ydiw 'r dydd oddiwrth y nos, neu rywbeth oddiwrth ddim. Mae 'r naill yn y llall. Ag maent yn peri llawenydd a thriſtwch y naill iw gilydd. Mae 'r nefoedd drwy 'r holl fyd ag allan or byd dros y cyfan, heb i rhannu nai chynnwys mewn lle, yn gweithio drwy 'r amlygiad nefol. Ond yn vnig ynddi ei hun, ag yn yr hyn ſydd yn dyfod i mewn iddi, neu yn yr hyn y mae hi yn cael ymddangos, ag yno y datcuddir Duw. Canys nid iw 'r nefoedd ddim ond amlygiad yr vn tragwyddol; yn yr hwn y mae pob peth yn gweithio, ag yn ewyllyſio mewn llonyddwch cariad. Ag hefyd mae vffern drwy 'r holl fyd yn aros ag yn gweithio hefyd, ond ynddi ei hunan, ag yn yr hyn y mae yn amlwg ſylfaen vffern, ſef yn yr hunan, ag yn yr ewyllys ffals drygionus. Yn y byd gweledig yma, mae 'r ddau, ſef nef ag vffern.

Dyn yn ol ei ſywyd amſerol ſydd yn vnig or byd gweledig, Ag am hyny tra parhatho amſer y bywyd yma nid iw ef yn canfod mor byd ysbrydol. Am fod y byd oddiallan ai ſylwedd dywyll, fel cauad ar y byd ysbrydol, fel y mae 'r enaid wedi i guddio yn y corph. Ond pan fo marw y dyn oddiallan yno y byd ysbrydol a amlygir ir enaid naill ai yn y goleuni tragwyddol gida'r angylion ſanctaidd, neu yn y tywyllwch tragwyddol gida 'r cythreuliaid.

D. *Beth iw Angel, neu enaid dyn, fel yr amlygid hwynt fel hyn, naill ai yngghariad Duw ai yn ei ddigter?*

A. Nhw ddaethant oll or vngwreiddyn, fel planhigyn ar y bôn ardderchog or ewyllys nefol, wedi tarddu allan or Gair Duwiol, megis drych-olygiad ir cariad nefol i edrych ynddo, Nhwy a ddaethant ollan o lawr tragwyddoldeb, or fan y mae goleuni a thywyllwch yn ffrydio allan, ſef tywyllwch yr hwn iw croeſawiad yr Hunan-chwant, a Goleuni yr hwn iw ewyllyſio yr vn peth gida Duw, ag yno y mae cariad Duw yn gweithio. Ond wrth dderbyn yr Hunan yn ewyllys yr enaid, mae ewyllys Duw yn gweithio mewn poen, ag yn dywyllwch fel yr adnabydder y goleuni. Nid iw 'r nef ag vffern ddim ond amlygiad yr ewyllys nefol, naill ai yn y goleuni ai yn y tywyllwch, yn ol cyneddfau y byd ysbrydol.

D. *Beth wrth hyny ydiw corph dyn?*

A. Y byd gweledig iw. Delw a ſylwedd o bob peth or byd. Ag ymddangoſiad iw 'r byd gweledig or byd ysbrydol oddifewn, allan or goleuni tragwyddol, ag allan or tywyllwch tragwyddol, allan or gweuad ar crydeddiad ysbrydol, a golygyn a chyffelybiaeth tragwyddoldeb iw, drwy 'r hwn y mae tragwyddoldeb wedi i dangos ei hun, llei mae 'r hunan ewyllys, ar ymroddgar ewyllys (drwg a da) y naill yn gweithio wrth y llall. Ar fath ſylwedd a hwnw hefyd iw Dyn oddiallan. Canys ſe greawdd Duw ddyn or byd oddiallan, ag a anadlodd i mewn iddo fo y byd ysbrydol oddiſewn, er mwyn iddo gael enaid a bywyd deallus. Ag am hyny ymmhethau 'r byd oddiallan fe all dyn dderbyn a gwneuthur drwg a da.

D. *Beth a fydd ar ol y byd yma, pan ddarfyddo am bob peth?*

A. Fe dderfydd yn vnig am y ſylwedd ddefnyddiol, ſef y pedair element, yr haul ar lloer ar Ser, Ag yna y byd oddiſewn a ymddengys yn dra amlwg, yn weledig. Ond beth bynag ar a wnaed drwy ysbryd dyn yn yr amſerodfa yma, pa vn bynag ai da ai drwg (meddaf) yno pob gwaith ai didola ei hunan mewn modd ysbrydol, naill ai ir golau,ai ir tywyll tragwyddol. Canys yr hyn a anwyd o bob vn or ddau ewyllys ſydd eilwaith yn trywanu, ag yn mynd i mewn ir hyn ſydd debig iddo ei hunan. Ag yno y tywyllwch a elwir vffern (Inffern ; ſef tragwyddol anghofio pob daioni. Ar goleuni a elwir teyrnas Dduw, a hon iw'r hyfrydwch tragwyddol, ar moliant diddiwedd yn y Seinctiau, i bod nhw wedi cael i gwared oddiwrth y boen erchyll. Hefyd y farn olaf iw cynneuad tân cariad a digofaint Duw, yn y rhain y derfydd am ddefnydd pob ſylwedd, A pob vn or ddau dan a dynn atto ei hunan ei eiddo, ſef y ſylwedd ſydd debig iddo : hyny iw, Tân cariad *Duw* a dynn iddo bob peth ar a anwyd ynghariad *Duw*, yn yr hwn hefyd fe ennyn fel y llyſg cariad, ag fe ai hymrydd ei hun ir ſylwedd yma. Ond y boen a dynn iddo ei hun bob peth ar a wnaed yn nigofaint *Duw*, yn y tywyllſwch, gan ddifa y ffals-ſylwedd, ag yno ni bydd dim ar yr ewyllys gofidus yn ei ffurf ai ffigur ai ddelw ei hun.

D. *Ym mha ſylwedd, ag ar ba ddelw y cyfyd ein cyrph ni i fynu?*

A. Fe ai heuir yn gorph naturiol, trwſgl, elementaidd, yr hwn yn y bywyd yma ſydd debig ir elementau. Ag yn y corph ſwbachlyd yma mae 'r grym ar rhinwedd guddiedig. Fel yn y ddayar mae rhinwedd buredig ddaionus, yr hon ſydd debig ir haul, *ar un iw ar haul*, yr hon hefyd yn nechreuad amſer a darddodd ag a ddaeth allan or grym ar nefol rinwedd, or hon y derbyniwyd holl rinwedd dda 'r corph. Y rhinwedd dda yma yn y corph marwol a ddaw eilwaith, ag a fydd byw byth mewn math ar gyneddf ſylweddol ddiſclair fel griſial, mewn cnawd a gwaed ysbrydol. Fel y ceiff hefyd rinwedd y ddayar, pan wneler y ddayar hefyd fel griſial, drwy ddiſgleirio or golau nefol ymhob peth ſydd a bod ganddo. Ag fel y difethir y ddayaren dewlyd, ag ni ddychwel hi, felly y difeir corph tewlyd dyn, ag ni chaiff hwnw ſyw byth. Ond rhaid ĩ bob peth ymddangos o flaen y farn, ag yn y farn gymryd i didoli drwy dan, ie y ddau meddaf, ſef y ddayaren, ag hefyd llwch a lludw cyrph dynion. Canys pan gynhyrfo Duw vnwaith y byd ysbrydol, pob ysbryd a dynn ei ſylwedd ysbrydol eihun atto ei hunan. Ysbryd neu enaid da a dynn atto ei ſylwedd dda, ar vn drwg, ſylwedd ddrwg. Ond rhaid i ni yma ddeall wrth hyn, y fath rym a rhinwedd ſylweddol ddefnyddiol, ſylwedd yr hwn nid iw ond vnig rinwedd, tebig ir defnyddiol liwiad, yr hwn y mae ynddo yr holl luniau lliwiau a rhinweddau, ag er hyny yn ddiſclair. Tewychiad yr hwn a ddifethwyd ymhob peth.

D. Oni chawn ni adgyfodi gida'n cyrph gweledig, a byw ynddynt yn dragwyddol?

A. Pan ddarffo am y byd gweledig, yna pob peth ar a ddaeth o hono, ag oeddynt bethau oddiallan a fethant hefyd gidag ef. Ni adewir or byd ddim ar yr ol, ond y natur ar ffurf nefol riſialaidd, ag felly, o gorph dyn hefyd ni adewir dim ond y ddayar ysbrydol, canys fe fydd dyn y pryd hwnnw yn gwbl-debig ir byd ysbrydol yrhwn ſydd guddiedig etto.

D. A fydd hefyd, wr a gwraig, a phlant a cheraint yn y bywyd ysbrydol, neu a ymgymdeithiant y naill ar llall fel y maent yn y bywyd yma?

A. Pam yr wyti mor gnawdol dy feddwl? Ni bydd na gwr na gwraig, ond nhw fyddant oll fel angylion Duw, ſef gwyryfiaid gwrawl, Ni bydd yno na mab ná merch, na brawd na chwaer. Ond y cwbl or vn rhyw, nid ynt oll ond vn ynghriſt (fel mai vn iw 'r pren ai ganghennau:)ag er hyny amryw greaduriaid fydd, ond Duw oll yn oll. Fe fydd yn ſicr bob vn yno yn gwybod yn ysbrydol beth a fu, a beth a wnaeth ef, ond ni bydd dim meddiannu, nag ewyllys i fwynhau y fath bethau ond hyny.

D. *A gant hwy i gid y llawenydd tragwyddol ar gogoniant yn yr vn modd, ar meſur?*

A. Mae 'r ſcythur yn dywedyd. Fel y mae 'r bobl felly y mae ei Duw hwynt. Hefyd hi a ddywed. *Ar glan y gwnei lendid, ag ar cyndyn yr ymgyndynni.* Ag mae St. *Paul* yn dywedyd, *Yn yr adgyfodiad nhwy a ragorant ar i gilydd*, Fel yr haul ar lleuad ar Ser. Am hyny Gwybydd y caiff yr holl rai gwynfydedig ſicr fwynhau y nefol weithrediad, ond fe fydd llawer o ragor yn ei rhinwedd ai diſgleirdeb, pob vn yn ol yr hyn a gyrhaeddodd yn y byd yma drwy rym a rhinwedd yn ei boenus lafur. Canys llafurus weithrediad y creadur yn y bywyd hwn iw agoriad a chenhedliad y duwiol rym, drwy 'r hwn y mae nerth Duw yn ymyſgog ag yn gweithio. Yr awron y rhai a weithiaſont gida Chriſt yn y bywyd yma ag nid yn chwant y cnawd a gant awdurdod fawr a gogoniant rhagorol ynddynt ag arnynt. Ond am eraill, y rhai yn vnig addiſgwiliaſont ag a bwyſaſont ar gyfryngdod a haeddedigaeth Chriſt oddiallan, ag yn y cyfamſer a waſanaethaſont ei bol yn lle Duw, ag er hyny a ddychwelant ont ag a fwynhant ras, ni chaiff y rhain (meddaf) gimaint o rinwedd ag enwogrwydd, Eglur iw y bydd cimaint o ragoriaeth rhyngddynt ag y ſydd rhwng yr haul ar lleuad ar ſer, neu ſydd rhwng blodau 'r maes yn ei tegwch ai rhinwedd ai gallu.

D. *Pa fodd y bernir y byd, a thrwy bwy?*

A. Drwy yſgogiad a chynhyrfiad y Duwdod yn Mherſon ag yn ysbryd Chriſt; Chriſt drwy Air Duw yr hwn a wnaed yn ddyn, a ddidola oddiwrtho ei hun bob peth ar nad iw yn perthyn i Ghriſt; Ag efe a gwbl amlyga ei deyrnas ei hun yn y fan ar lle y mae 'r byd yma yr awron ynddo. Canys y cynhyrfiad gwahanus a weithia dros y cyfan drwy bob peth ar unwaith.

D. *Pan wneler y lle y mae 'r byd yma ynddo yn deyrnas i Ghriſt, a phan dderchafer hi, i ba le y teſlir y cythreuliaid ar holl eneidiau damnedig? A deſlir hwynt allan o le 'r byd yma? Neu ai or tu allan i le 'r byd yma y dengys Chriſt ei Arglwyddiaeth?*

A. Fe fydd uffern yn lle 'r byd yma ymhob man, ond ar gûdd i deyrnas nefoedd, fel y mae 'r nos yn guddiedig yn y dydd, y goleuni a dywynna yn dragywydd yn y tywyllwch, ond ni all y tywyllwch moi gynnwys ef. Ag fel hyn y goleuni

leuni iw teyrnas Chriſt, ar tywyllwch iw vffern, lle yr erys y cythreuliaid ar anuwioliaid, ag felly cant i gwasgu i lawr gan deyrnas Chriſt, ai gweuthur yn droedfaingc ag yn ddirmyg.

D. *Pa fodd y dygir yr holl bobloedd ar minteioedd ynghyd iw barnu?*

A. Gair tragwyddol Dvw (allan or hwn y daeth pob bywyd ysbrydol creaduraidd) ai cynhyrfa ei hunan yr awr honno yn ol y cariad ar digofaint ymhob bywyd ar a ddaeth allan o dragwyddoldeb, ag a dynn bob creadur o flaen maingc Chriſt iw farnu drwy'r cynhyrfiad yma or Gair. Y bywyd a ddatcuddir yn ei holl weithredoedd, a phob vn a gais ag a gaiff ei farn ai ſentens ynddo ei hunan. Obledig wrth ymadawiad y corph fe gyhoeddir y farn yn ddiattreg yn yr enaid. Nid iw'r farn olaf ddim ond dymchweliad y corph ysbrydol yn ol, a gwahaniad y byd, pan ddidoler y drwg oddiwrth [illegible] yn ſylwedd y byd ag yn y corph, a phan elo pob peth i mewn iw drigle neillduol dragwyddol ei hun, Ag amlygiad iw o ddirgelwch Duw ymhob ſylwedd ag ymhob bywyd.

D. *Pa fodd y rhoir y farn?*

A. Yſtyria eiriau Chriſt yma. Efe a ddywed wrth y rhai ar ei ddeheulaw. Deuwch chwi fendigedigion fy nhad, etifeddwch y deyrnas a baratowyd i chwi er ſeliad y byd. Canys bum newynog a chwi a roeſoch i mi fwyd. Bu arnaf ſyched a rhoeſoch i mi ddiod. Bum ddieithr a dygaſoch fi gida chwi, Noeth a dilladaſoch fi. Bum glaf ag ymwelſoch a mi. Bum yngharchar a daethoch attaf. Yna yr ettyb y rhai cyfiawn iddo, gan ddywedyd. Arglwydd Pa bryd ith welſom yn newynog ag ith borthaſom? Neu yn ſychedig ag y rhoeſom i ti ddiod? a pha bryd ith welſom yn ddieithr ag ith ddygaſom gida ni? neu yn noeth ag ith ddilladaſom? a pha bryd ith welſom yn glaf neu 'yngharchar ag y daethom attat? Ar Brenin a ettyb ag a ddywaid wrthynt, yn gimaint ai wneuthur o honoch i vn or rhai hyn fy mrodyr lleiaf, i mi y gwnaethoch. Ag wrth yr anuwiol ar ei law aſſwy y dywed ef. Ewch oddiwrthyf rai melldigedig ir tan tragwyddol, yr hwn a baratowyd i ddiafol ag iw angelion. Canys bum newynog a ſychedig, bum ddieithr a noeth a chlaf ag yngharchar, ag ni weinaſoch i mi. Yna yr attebant hwythau iddo ef, gan ddywedyd. Pa bryd y gwelſom di fel hyn ag ni weinaſom i ti? yna 'r ettyb ef iddynt. Yn wir meddaf i chwi. Yn gimaint ag nas gwnaethoch ir vn or rhai lleiaf hyn nis gwnaethoch i minneu. Ar rhai hyn a ant i goſpedigaeth dragwyddol, ond y rhai cyfiawn i fywyd tragwyddol.

D. *Fy Athro tirion. Adolwg dywaid i mi pam y mae Chriſt yn dywedyd, yr hyn a wnaethochi ir lleiaf or rhain chwi ai gwnaethoch i mi. Ar hyn ni wnaethoch iddynt hwy ni wnaethoch chwaith i minnau. a pha fodd y mae dyn yn gwneuthur hyn i Ghriſt felly, fel y gwnai ef iddo i hunan.*

A. Mae Chriſt yn gwir breſwylio yn ſylweddol yn ffydd y rhai ſydd yn i rhoi ei hunain i fynu iddo ef yn hollhawl; Ag mae ef yn rhoddi iddynt ei gnawd yn fwyd, ai waed yn ddiod, ag felly yn meddiannu gwreiddyn ei ffydd hwynt yn ol y dyn oddifewn. Ag am hyny y gelwir Chriſtion yn gangen or winwydden Chriſt, ag yn Ghriſtion, am fod Chriſt yn aros yn yſbrydol ynddo ef, A pha beth bynnag a wnelo dyn ir cyfryw Ghriſtion yn ei anghenrheidiau corphorol, mae fo yn gwneuthur hyny i Ghriſt ei hun, yr hwn ſydd yn aros ynddo ef. Oblegid nid i eiddo ei hun iw 'r fath Ghriſtion a hwnw, ond vn wedi ymroddi yn gwbl i Ghriſt (fel meddiant priodol iddo) ag am hyny i Ghriſt ei hunan y gwneir y peth. Ag hefyd, am hyny pa rai bynnag a dynnant yn ol ei dwylaw oddiwrth y cyfryw Ghriſtion gwael anghenus, gan eſceuluſo gweini iddo yn ei anghenrheidiau, maent yn gwthio Chriſt ymaith oddiwrthynt, ag yn i ddirmygu yn ei aelodau. Pan ofynno rhyw ddynan tlawd ſydd yn perthyn i Ghriſt ryw beth genit ti, a thithau yn i naccâu fo yn ei angen, dyna di wedi naccâu Chriſt ei hunan. A pha niwed bynnag a wnelo dyn ir cyfryw Ghriſtion, mae yn i wneuthur i Ghriſt ei hunan. Pan fo rhai yn gwatwar, yn dibriſio, yn cablu, yn gwrthod neu yn gwthio oddiwrthynt y cyfryw vn, maent yn gwneuthur hyn oll i Ghriſt ei hunan. Ond yr hwn ai derbynio ef,ag a rotho iddo fwyd a diod,gan i ddilladu ai helpu yn ei anghenion, mae yn i wneuthur i Ghriſt ei hunan, ag i aelodau ei gorph ef ei hun. Je ymmhellach. Mae fo (os Chriſtion iw) yn i wneuthur iddo ei hunan. Canys vn ydym ni ynghriſt,fel mai vn iw 'r pren ai ganghennau.

D. *Pa fodd wrth hyny ar ddydd y farn honno y ſaif y rheini ſydd yn arteithio ag yn poeni y tlawd ar gofidus? ag yn dwyn oddiarno chwys ei wyneb, gan i gymell a pheri drwy nerth iddo blygu iw hewyllys hwynt, gan i gyfrif yn faingc draed iddynt, yn vnig er mwyn iddynt hwy gael arglwyddiaethu a gwario chwys a llafur a phoen y tlawd ar ei trithyllwch ai balchder ai gwagogoniant ei hunain?*

A. Maent yn gwneuthur hyn i Ghriſt ei hunan, ar hyn y maent yn i weithredu a berthyn iw ſentens ai farn dôſt ef. Oblegid wrth wneuthur felly, maent yn cymryd gafael ffyrnig ar Ghriſt iw ddifetha, wrth i erlid ef yn ei aelodau. Ag heb law hyny, maent yn helpu diafol i helaethu ei deyrnas, wrth i gwaſgu ai cymmell maent yn tynnu 'r tlawd oddiwrth Ghriſt, ag yn peri iddo geiſio neu gymryd rhyw ffordd goeg anghyfreithlon i lenwi i fol. Je mae nhwy yn gwneuthur yr vn gwaith ag y mae diafol i hunan, yr hwn yn ddibaid ſydd yn gwrthwynebu teyrnas Chriſt, yr hon ſydd mewn cariad, ac am y rhain i gyd, oni thrôant at Ghriſt ai holl galonnau, a gweini iddo, rhaid iddynt fyned i dân vffern, lle nid oes dim ond y fath hunan diffaith ag a arferaſant yn erbyn yr anghenus.

D. *Ond am y rhai ſydd yn ymryſon ynghylch teyrnas Chriſt, yn erlid, yn cywilyddio, yn enllibio, ag yn cablu* *y naill llall oi phlegyd, Pa beth a ddaw o honynt hwy a pha fodd yr ymgynhaliant?*

A. Yr holl rai hyny ynt etto heb adnabod Chriſt, ag nid ydynt ond ffigur neu gyffelybiaeth or nef ag vffern yn ymladd ai gilydd am y fuddygoliaeth. Nid iw 'r holl ffrommi a chwyddo a balchder y rhai ynt yn peri ymrafael ynghylch opiniwnau ddim ond Delw yr Hunan. A phwy bynnag ſydd heb ffydd ag iſelder, ag heb fod yn yſbryd Chriſt yr hwn iw 'r cariad, fe ai harfogwyd ef yn vnig a digter Duw, a gyrru ymlaen y mae fo fuddygoliaeth yr hunan delwaidd, ſef teyrnas y tywyllywch a digofaint Duw. Canys ar ddydd y farn fe roddir pob hunan ir tywyllwch, ai holl ymryſonau difudd hwynt, yn y rhai y maent nid yn ceiſio cariad perffaith ond yn vnig yr Hunan (yr hwn iw ei delw) fel y gallont ymffroſtio yn ei hopiniwnau a chyffroi tywyſogion i ryfela dros yr opiniwnau diles gweigion rheini, ag felly er mwyn y delwau hyn maent yn anrheithio gwledydd, ag yn i difrodi. yr holl fath bethau a berthynant ir farn yr hon a ddidola y gau oddiwrth y gwir, ag yno y gwneir pen am yr holl opiniwnau a delwau 'r meddwl, a holl blant Duw a rodiant ynghariad Chriſt ag yntau ynom ni. Pawb yn amſer einioes y byd yma ar nad ydynt wreſog yn yſbryd Chriſt, ag yn chwennych yn vnig berffeithio cariad, ond yn hytrach yn ceiſio ei bûdd ei hunain drwy ymbleidio; or diafol y maent oll. ag i bwll y tywyllwch y maent yn perthyn, ag oddiwrth Ghriſt y gwahenir hwynt. Oblegid mae pawb ar ſydd yn y nefoedd yn gwaſnaethu Duw ei creawdr mewn iſeldra a chariad mawr.

1 D. *Pam gan hyny y mae Duw yn cynnwys ir fath gynnen ag ymryſon*

fod yn yr amſer yma?

A. Mae 'r bywyd ei hunan yn ſefyll mewn ymryſon fel y gwneler ef yn hysbys, yn amlwg ag yn deimladwy, ag fel y gwneler y Ddoethineb yn wahanedig ag yn adnabyddus, a hyn hefyd ſydd yn peri llawenydd tragwyddol am y fuddigoliaeth. Oblegid oddiwrth hyn fe gyfyd mawr foliant yn y ſeinctiau, ddarfod i Ghriſt ynddynt hwy orchfygu 'r tywyllwch, a holl hunan y naturiaeth, ai bod nhwy wedi cael ei gwared oddiwrth y frwydr: ag yn hyn yr ymhyfrydant byth, pan wybyddont pa fodd y telir ir Anuwiol. Ag am hyny mae Duw yn dioddef i bob peth ſefyll mewn ewyllys rhydd, fel y dangoſer yn amlwg dragwyddol Arglwyddiaeth y cariad ar digofaint (y goleuni ar tywyllwch) ag fel y cyfodo barn pob bywyd ai ſentens ynddo ei hunan. Canys yr hyn ſydd yr awron yn boen ag yn aneſmwythdra ir ſeinctiau yn ei trueni, a droir i fod yn llawenydd anfeidrol iddynt. Ar peth a fu yn llawenydd ag yn bleſer ir rhai anuwiol yn y byd yma a droir i fod yn boen ag yn gywilydd tragwyddol iddynt hwythau. Am hyny rhaid i lawenydd y ſeinctiau gyfodi idddynt allan o angau (yr vn fath ag y cyfyd y goleuni allan or ganwyll drwy i marw ai difa yn y tân) fel y rhyddhaer y bywyd oddiwrth boen naturiaeth i feddiannu byd arall. Ag fel y mae ir goleuni amgen cyneddf nag ſydd ir tân (canys mae fo yn i roddi ei hun, ond mae'r tân yn ymgymryd ag yn i ddiddymu ei hun) felly y mae ſanctaidd fywyd addfwynder yn tarddu i fynu drwy angau, pan fo marw yr Hunan ewyllys, ag yno ewyllys cariadus Duw yn vnig ſydd yn rheoli ag yn gweithio oll yn oll. Oblegid fel hyn y cyrhaeddodd yr vn tragwyddol deimlad a gwahaniad, gan ymddwyn allan eilwaith gida'r teimlad drwy angau mewn mawr lawenydd, fel y byddai hyfrydwch tragwyddol yn yr vndeb anfeidrol, ag achos diddiwedd or digriſwch. Ag am hyny rhaid iw ir boen fod yn achos neu yn wreiddyn ir yſgogiad yma, ag ir cynhyrfiad ſydd yn agoryd ffordd i ddatcuddio pob peth, Ag yn hyn (yma) y mae yn ſefyll ddirgelwch guddiedig ddoethineb Duw.

Pob un ar a ofynno, a dderbyn, Pob un ar a geiſio a gaiff. Ag i bob un ar a guro yr egorir. Gras ein Harglwydd Jeſu Ghriſt, a ſerch Duw, a chymdeithas yr ysbryd glan a fo gida chwi oll. Amen.

Moliennwch yr Arglwydd, canys chwi a ddaethoch yr awron i fynydd Sion, i ddinas Duw, ir Gaerſalem nefol, i fyſg myrddiwn o Angelion, i gymanfa a chynhulleidfa rhai cyntafanedig, y rhai a a ſcrifennwyd yn y nefoedd, ag at Dduw barnwr pawb, ag at ysbrydoedd y cyfiawn y rhai a berffeithiwyd, ag at Jeſu cyfryngwr y Teſtament newydd, a gwaed y tanelliad, yr hwn ſydd yn dywedyd pethau gwell nar eiddo Abel. *Amen.*

Moliant a Gogoniant a doethineb a diolch ag anrhydedd ag awdurdod a nerth, a fo ir hwn ſydd yn eiſtedd ar yr orſeddfaingc. Ein Duw ni ar Oen byth ag yn dragywydd. Amen.

Na chamgymer mor llyfr yma :
Ir gâu ysbryd nag ymrodda :
Maddau wendid y cyfiaithydd :
A gweddiwn dros ei gilydd.

TERFYN.

CYFARWYDDID IR CYMRU.

A yſgrifenwyd yn 1655.

Printiedig yn *Llundain*,
1657.

CYFARWYDDID
IR
CYMRU.

A yſgrifenwyd yn
1655.

Printiedig yn *Llundain*,
1657.

CYFARWYDDID IR CYMRU.

1. Y Cymru hawddgar: Mae llawer yn achwyn fod cimaint o opiniwnau a chroes ffyrdd i droi oddiar lwybrau 'r bywyd i gromlechydd angau, nad oes mo rai yn meiddio tramwy ymlaen. Ond ith gyfarwyddo di, wele Dyma air o *hanes yr Oen, a hanes yr enaid, a hanes yr Oen ar enaid ynghyd*. fe a ddangoſir i ti yn gyntaf, o bale yr wyti yn dyfod, i ba le yr wyti yn myned, Pa fodd y daeth y fath ymryſſon

ynot ti ag ymyſg dynion, a pha bryd y rhennir y cwbl yn ddau opiniwn, fel yn ddau feddwl gwreiddiol tragwyddol. Pa ffordd iw llwybr yr Ailenedigaeth ynghriſt. Mi ymreſymaf ath di er mwyn i ti ymreſymu ath di dy hunan, canys os adnabyddi dy hunan, di a gydnabyddi DDuw ar Oen hefyd ynghyd gidath di.

2. Mae genit ti etifeddiaeth o dair rhan, ſef ysbryd ag enaid a chorph. Dy ysbryd di a ddaeth or Tad fel rheſwm or meddwl, fel gair or galon, fel gwreichionen or eirias, fel ffynnon or mor, neu fel anadl or genau, yr hwn a chwythwyd i gorph dyn allan o fonwes Duw, ag ſydd i ddychwelyd eilwaith iw fonwes ef, yr hwn ſydd yn preſſwylio mewn plas a elwir tragwyddoldeb. Dy enaid hefyd iw'r ysbryd naturiol a grewyd or elementau anweledig, yn ôl natuRiaeth y telpyn pridd, yr hwn y

mae fo yn lleteua ynddo; er hyny mae 'r enaid yma yn ffurfiwr ir corph, ag yn i agweddu yn ol ei feddwl, i aros yn ei hafod-ty gorphorol dros amſer. Ag etto cwlwm iw 'r enaid yma rhwng yr ysbryd ar corph, a phan wiſger ef allan drwy glefydau, neu i dorri ffordd arall, mae 'r ysbryd yn ymollwng oddiwrth y corph i mewn, fel gwr yn myned oddicartref. Canys ysbryd y bywydau (medd Moeſen) a anadlwyd i ddyn, ag nid vn ysbryd bywyd yn vnig, fel y darllennwch chwi. Mae mewn dyn y naill beth or tu fewn ir llall, fel or vn pren y mae bywyd ſugn, corph calon y pren, ai riſglin. Am hyny meddaf nid iw 'r corph ond rhiſglin y pren, neu gruſtyn dyn, neu ddeilien i gwympo ir ddayar dan draed. Ag fel y mae 'r ddayar megis pwll yn agoryd ei cheg i lyngcu yr holl gyrph (y glandeg fel y gwrthyn) felly y mae vffern yn ymrythu am yr holl eneidiau cnawdol. Ag yma y mae dirgelwch.

3. Fe yſgrifenid hyn yn helaethach attat, ped fai gennad oddifewn, ath gluſt dithau wedi i chloddio yn ddyfnach. A ddarllenno dealled, A ddeallo dilyned yr hyn a wyr ynddo ei hun, ag fe gaiff oleuni 'r haul yn lle goleuni 'r lleuad ar ſêr yn y galon. Ond nag anghofied hyn, fod ysbryd ynddo yr hwn oedd ymmonwes Duw erioed, ag a bery cyd ag y parhatho Duw a dim, a hyny iw byth. Pa le yr oeddit ti (medd Duw) pan ſylfaenais i y byd mawr yma? Atteb os gwr o ddyſg wyt. Fe ddyſcodd yr ailenedig atteb. Yr oedd wn i yn dy lwynau Arglwydd, fel plentyn neu gangen yn y gwreiddyn. Canys *Duw* iw tâd yr ysbrydoedd, ag Arglwydd Dduw ysbryd pob cnawd.

Er bod dyn yn gwybod i fod ef yn bechadur fiſoedd cyn i ddyfod ſod ir byd, Ni wyr ym mha ſangre yr oedd ychydig flynyddoedd cyn i eni. Nid iw naturiaeth ond cyſgod y naturiaethwr. Ag ymbell a genfydd hyn drwy 'r goleuni tragwyddol, pa ſodd y lluniwyd ef ynghroth ei ſam a pha ham: Oblegid mae ysbryd Duw yn chwilio dyfnion bethau Duw a dyn, ag os hwn a ddyſg, fe all dyn drwyddo weled mwy nag a ganfyddai cerddwr Iſrael yr hwn (yn ei amſer) a ddywedodd. ô mor rhyfedd ag mor ofnadwy im gwnaed? Mae pob peth o Dduw, ag fel y daeth, felly y dychwel medd Salomon, naill ai ir llid ai ir cariad tragwyddol.

4 Ond (meddi di) A ddaeth neb allan o hono ef yn ei ddigofaint. Yr atteb yw. Er dyfod y rhan fwyaf allan or natûr dragwyddol mewn cynhyrfiad tânllyd, etto ni ddaeth neb allan o Dduw mewn digter. Canys cariad iw Duw ag

nid oes dywyllwch ynddo. Os yſtyriol wyt ag ysbrydol, deall y gwahaniaeth. Ond ni ddichon ysbryd dyn ddeall mo bethau Duw, ag nes iddo gael yspryd Duw, ni fedr ef ganfod o ba le i daeth.

5. O enaid. I ba le yr wyt ti yn myned? Ni wyddoſt di mo hyn chwaith, mwy na gwr ar ei daith, pa le y lletteua, na pha gwmnhi ai cyferfydd. Nhw ddywedant ynghymru *ſe wyr pan el ni wyr pan ddêl*. Ond am yr enaid, ni wel o ba le i daw nag i ba le ir â. Hynod iw hyn, mai ir bedd ar ddayar yr â'r cnawd, ar anadl cnawdol ir chwalfa, y corph a brofir yn ffwrn y bedd, yr enaid a ymlyn wrth yr ysbryd (yr hwn iw calon y pren) ar ysbryd a erys byth yn y naturiaeth a chwenychodd ef fwyaf. Y corph nid iw ond megis erfyn yn llaw yr enaid ffurfafennol. Yr enaid nid iw ond anadliad yr ysbryd dirgelaf. Yr ysbryd iw 'r droell oddifewn ſyn

troi 'r enaid ar corph llei mynno, am a allo. Y corpws iw 'r brethyn o amgylch dyn, yr enaid ſydd megis y corph yr hwn a wiſgwyd a phridd, ond yr ysbryd iw canol y creadur.

6. Mae dyn ar i redeg yn y bywyd yma, ag mae ai cyferſydd ag a oſyn iddo. I ba le y mae yr enaid ar ysbryd yn myned? Pa elw ſydd i ddyn ddawnſio a mynd i lawr i bwll diwaelod mewn difyrrwch amſerol? Oni chosba Duw di am i ti ledratta dy galon oddiwrtho? A wyt ti yn meddwl mai byrr iw Byth, ag mai hir iw einioes dyn dayarol? Ai gwell genit ti ddioddef taranau digofaint cyfiawnder byth, gida gwawd y cythreuliaid (am it fyw mewn pechod fel nhwythau) na dioddef gwatwar dynion dros fynud awr yma? Onid Duw iw 'r Câr gorau, ar gelyn gwaethaf? Pam yr wyti yn porthi dy gnawd i newynu dy

enaid? ag yn llochi dy enaid, neu dy reſwm cnawdol i ddifetha dy yſbryd? Mae gwybedyn ar dy ffordd di yn dy rwyſtro i ddaioni, ond ni all Angel Duw moth rwyſtro ir pechod. A wnaeth Chriſt y cyfan droſot ti? Ag oni chlywi di ar dy galon wneuthur dim droſto fo? A ddioddefodd vnig fab Duw golli gwaed ei galon (yn yr hon yr oedd y bywyd ei hunan) ar cwbl droſot ti? Ag oni ddioddefi di ddim er ei fwyn ef, neu (or lleiaf) er mwyn dy enaid dy hun? A ollyngi di 'r Aur yſbrydol oth law i lenwi dy law ath feddwl yn llawn ar bryntni? A golli di yſbryd y bywyd tragwyddol i gael y dim amſerol? Beth meddi di ſydd lai na Dim? Yr holl fyd amſerol ſydd lai na Dim (medd Eſay) yngolwg Duw. Ag a ofni di (neu a ofeli di) am y peth ſydd lai na Dim? A hoffi di 'r byd ai chwant yr hwn wedi i roddi oll yn ghyd ſydd lai na dim medd yr yſcythurau ſanctaidd ? (canys y byd ai chwant ſydd yn myned heibio,a chwant y byd iw yſbryd difyr y naturiaeth yn yr hon yr wyti yn byw) Pam nad wyti yn edrych mewn pryd beth a ddaw o honot ti pan loſgir(pan ddiddimir) y byd? Eiſtedd di ychydig ag aros mewn dealldwriaeth a meddwl am dy ddiwedd cyn iddo ddyfod ; Ai gwell genit ti gyſgu dros fynyd awr, ag yno deffro yn y tân tragwyddol na deffro yr awron,a myned allan oth ewyllys dy Hunan i ochel y tân aniffoddadwy ? Pam yr wyti yn eiſtedd ynot dy Hunan gartref (oddicartref oddiwrth Dduw) ynghornel ſimne dywyll dy feddwl dy Hunan,heb ymofyn am y Duw byw nag ynot dy hunan nag mewn eraill chwaith ? Pam yr wyti etto yn ymborthi ar y cibau gida 'r môch, a digon o fara yn nhy dy Dad yn aros am danat ? Pam yr wyti yn rhedeg gidag anifeiliaid gwylltion, ſef dynion drygionus, ag yn troi heibio, drwy wrthod cwmnhi angelion ſanctaidd Duw? Pam yr wyti yn ymdreiglo yn nhommen y byd ar cnawd, ag yn diflaſu y Manna ar bywyd a bery byth? Pam yr wyti yn ynfydu ar ol pibellau y gwagſoneddigion a rheſymau cythreuliaid, ag yn diyſtyru llais mawr Duw, yr hwn ath farna pan na allo neb ddadleu droſot? Ai Luciffer (gwalch y byd hwn) ſydd yn dy ddal di fyth ag etto yn ei ewinedd? A ydiw cadwyn gadarn dy ewyllys di dy hun yn rhwymo dy feddwl? A oes vn pyſygwr yn Gilead, nag vn gydwybod yn dy fonwes? A oes neb a fedr ddangos y ffordd i ti? neu yn hytrach, a wyti yn ymofyn am dani? Beth wyti well er dy lyfr gwaſanaeth? ath di fyth yn caru gwaſanaeth y pechod. Mae ffordd well, ped fait ti yn i hymofyn ſyn i ti i weled iechydwria[illegible] yn y tragwyddoldeb. Pa le y byddi di ymhen mil o flynyddoedd? Gadel ar Dduw (meddi di) ond mae Duw yn gadel arnat tithau, heb ewyllyſio marwolaeth y pechadur? Dyma ganwyll i ti(ô enaid anwyl) ith gyſuro ag ith gyfarwyddo.

7. Ond di a ofynni i mi (wedi hyn i gid) ni wn i pa ffordd a gymeraf. Mae cimaint o opiniwnau yn y byd ag ſydd o wallt ar fy mhen i: Bei gwyddwn i y ffordd orau or cwbl, mi ai dilynwn hyd y diwedd drwy help Chriſt. Ond mae 'r naill wr duwiol dyſcedig yn erbyn y llall, ag mae nhwy i gid yn byw yn dda. Ond ith atteb di ô Ddyn. Wele di a wyddoſt fwy nag yr wyt ti yn i wneuthur, ag mae mwy o nerth Duw gidath di i wneuthur nag yr wyti yn i arferu, Nid oes gan ddyn *o hono ei hunan* na goleuni na nerth nag ewyllys i ddaioni, ond mae gan

ddy[illegible]*ddo ei hunan* fwy o oleuni ag o nerth oddiwrth Dduw (yr hwn ſydd yn bywhau pob peth) nag y mae 'r dyn yn i arfer. Arfer y dalent a roddwyd i ti (hyd yr eithafoedd) ag di gei adnabod y wir ffordd nefol frenhinol, ymyſg yr holl lwybrau eraill.

8. Os byddi di ffyddlon i Dduw gan ei groeſatu yn lleſtr dy gydwybod oddifewn, drwy fod yn gymeradwy genit gadw Duw yn dy wybodaeth, efe ath arwain di i adnabod Chriſt a hanes yr oen ar enaid ynghyd. yr oen yma iw goleuni dynion, a bywyd y Byd. Hwn oedd ddifyrrwch y Duw anfeſurol cyn dechreuad y byd. Hwn oedd y Gair a wnaeth bob peth yn y dechreuad, Hwn iw 'r golofn ddifeſur ſydd yn cynnal pob peth. Hwn a wnaethpwyd ynghyflawnder amſer yn gnawd ag yn naturiaeth ddynol. Hwn a ddioddefodd dros ddyn waeth-

af digofaint; Dyma 'r hwn oedd vwchlaw pob peth, ag a ddeſcynnodd iſlaw pob peth, fel y galle ef eſcyn eilwaith yn greaduriaidd vwchlaw pawb, i fod vwchben pob enw, er mwyn iddo lenwi pob peth Hwn ſydd ymhob dyn fel y mae fo yn Air Duw, a chida 'r rhai ſydd yn i vſyddhau fel brenin, ag yn daroſtwng ei hewyllys i angau 'r groes, i fyw yn ewyllys Duw. Hwn meddaf a ddywaid. Os oes neb a fyn wneuthur ewyllys fy nhâd, efe a gaiff wybod am y ddyſceidiaeth ag adnabod pob llwybr daionus.

9. Deall hyn hefyd ynghylch y ddau Adda, y pren cyntaf a blannodd Duw ymmharadwys, ar Ail Adda Chriſt Jeſu, yr hwn a blannodd Duw yn ein cnawd ni. Yr Adda cyntaf a bechodd (ninnau oeddem yn ſylweddol ynddo ef, ag a bechaſom cyſtal ag yntau) am hyny y mae ei natur

front ef yn deilliaw i ni drwy enedigaeth o oes i oes. Ag ni chyfriſaſai Duw byth moi bechod ef i ni, oni bai ein bod ni ynddo ef y pryd hwnnw yn pechu (fel Leui yn *Abraham*) ag yntau ynom ninnau yn pechu etto. Canys oni bai yn bod ni yn bwytta y ffrwyth gwaharddedig yn Adda, ni buaſai ar ein dannedd ni mor dingcod. yr vn modd hefyd y mae i ni ddeall yr Ail Adda a marwolaeth Chriſt ? yr Ail Adda a ddioddefodd, ag yr oedd yr holl rai cadwedig ynddo ef y pryd hwnw, ag ir rhain y mae yntau drwy genhedliad yr ail enedigaeth yn deilliaw, ag yn danfon ei yſbryd glan, ſef anian Duw. Ag ni chyfiawnheir neb, ond y rhai ynddo ef a ddioddefaſont gydag ef, yn y rhai y mae yntau yn byw i Dduw. Felly dyma 'r atteb i ti enaid truan yr hwn wyt yn ymofyn y ffordd. Yr vnig ffordd ir nef iw 'r ailenedigaeth yn yr Ail Adda. Heb hyn nid oes wr o ddealldwriaeth ar wyneb y ddayar. Oni chlywaiſt di nad oes vn gwr o ddyſg dan yr haul? Nag oes, vn ond Chriſt, y gwr ſydd yn aros ynghalonnau ei ffyddloniaid ſanctaidd. Oni wyddoſt di beth a ddywedodd Eſay. Pe baent ynfydion ar ffordd ddieithr ni chyfeiliornant, os byddant fodlon i Ghriſt ynddynt iw rheoli.

10. Rhaid iw dangos hefyd Pam y mae cimaint o ffyrdd yn lle vn ir nef ymyſg plant Adda, a pham y mae dynion yn ymrafaelio fel brodyr Joſeph wrth geiſio mynd adref at y tad Jacob. Fel hyn y mae 'r peth. Dyn (neu Adda) a wnaed ar y cyntaf yn ddelw ir Gwneuthurwr, yr ysbryd ar ei lun ef, yr enaid ar ei ddelw ef, ar corph or ddayar. Ond Adda y gwreiddyn, a ninau oll ynddo ef (fel canghennau yn ei gwraidd)

a gafodd gwymp a chodwm toſturus erchyll, *oddiar Graig yr Oeſoedd, i bwll y dyfnderoedd.* Ag yn y cwymp yma fe a ymrannodd ynddo ei human, fel y gweli *leſtr pridd* wrth ei gwymp yn mynd yn ddarnau. Ynddo ef yr ymagorodd yr ewyllys ar gydwybod ar gwyniau ar rheſymau y naill yn erbyn y llall. Yn ei gorph ef hefyd yr ymddangoſodd y ddayar ar tân ar dwfr ar awyr mewn rhyfel i farwolaeth (canys cyn y cwymp roedd yr ymryſon yn guddiedig) Ag er bod y rhain yn ymladd ymhob vn o blant Adda (ſef ynghorph pob dyn) etto ni all y naill fod heb y llall er hyny. Ag dymma wreiddyn clefydau 'r corph ag achos angau naturiaeth (fel y mae 'r ymryſon arall oddifewn.) Ag fel y mae 'r Môr afreolus wedi gwahanu y naill ynys oddiwrth y llall, felly y mae 'r pechod (a thywyſogion yr awyr ynddo) wedi didoli dyn oddiwrth vndeb Duw, *wrth rannu dyn ynddo ei hun*, yn gymnynt nad oes dyn yn y ddayar yn medru cydtuno ynddo ei hunan, yn ei gorph ai gydwybod, ai feddyliau ei *Hunan*: Ond mae ei reſymau ef yn ymrafaelio, ag yn cûro y naill y llall, fel y gweli di ganghennau yr vn pren tra fo y dymheſtl arnynt. Am hyny Dau ſydd yn erbyn tri, a thri yn erbyn dau yn yr vn enaid, cyſtal ag yn yr vn teulu.

11. Nid oedd ond vn Jaith ar y cyntaf yngeneuau dynion; A hono o achos balchio or bobloedd yn ei Hundeb a holldwyd yn yſcyrion lawer, fel nad iw 'r cymru chwaith mwy nag eraill yn deall moi gilydd, na nemor vn yn deall ei holl eiriau ei hun wrth ei gymydog llai o lawer beth y mae 'r galon yn i chwedleua ddydd a nos. Ag wedi danfon y plant i yſcolion llygredig i gaſglu rhai o flodau 'r ieithoedd, mae ei briallu hwynt yn gwywo

cyn y delont adref at Dduw, neu attynt ei hunain. Er darfod iddynt ddiſgu canu llawer caingc ar delyn tafodau gwahanedig naturiaeth, maent bellach bellach, yn lle bod nes nes, i ganu i Dduw gerdd wrth ei fodd, am nad iw fo yn chwennych clywed vn iaith mwy nai gilydd, ond peraidd dafodiaith ei yſbryd glan ei hun yn y galon iſel.

12. Nid oedd ond vn grefydd ar y cyntaf ymmonwes Adda, yn Aberth Abel, ymmywyd Enoch, yn Arch Noah, yn nheulu *Abraham*, ag ymyſg y rhai cadwedig, Ond yr awron, ni a welwn, mai pan godo 'r mwg or pwll diwaelod, llawer a goethant ar ei gilydd heb fawr yn beio fwyaf ar ei gnawd ai enaid ei hun. Rhai yn dilyn y Pâb ar budredd, eraill ffydd ei brenin, beth bynnag fo hi: Rhai yn cadw ei gwyliau, eraill yn dilyn ei tadau (i ba le bynnag yr aethont.)

Rhai yn eiſtedd yn llonydd ag yn pydru yngharchar y tywyllwch ar cyndynrwydd, llawer yn dilyn Mahom neu Mammon, ar rhan fwyaf yn myned ar ôl y tywyſog garw Luciffer, ag yn dawnſio yn ddifyr yn chwantau 'r cnawd ar ol ei bibell ef, Ag er hyny yn breuddwydio y cânt fyned yn vnion ir nef, ag yn gweddio am awr dda, heb ymofyn am naturiaeth dda oddiwrth Dduw. Fel hyn y mae 'r holl fyd yn i twyllo ei hunain, yn ymladd ai gilydd, yn triſthau yſpryd Duw, ag yn peri ir cythreuliaid chwerthin wrth edrych ar ei hynfydrwydd. Ond ni phery hyn nemor o oriau, Canys mae'r ſwyddog mawr, ſef mab Duw, wrth y drws. A phan ddel i mewn, ag ymddangos yn y byd yma, fe orchymyn gaſglu yr holl ddefaid ynghyd ar y naill law iddo, ar holl eifr ar y llaw arall. Ag yno y terfynir yr holl ymraniadau neillduol ag ai llyngcir yn yr vn didoliad yma. Tyred Arglwydd Jeſu Tyred chwippyn. *Amen*.

13. Am yr hyn a yſgrifennwyd yma or blaen, fe allai na ddeelli di ar y cyntaf mor meddwl, ond yr wyfi yn deiſyf arnat ochelyd barnu heb yſtyr, rhag cwympo o honot i ſyſg y *rhai ſydd yn cablu yr hyn ni wyddant*, *ag yn cyſarth yr hyn ni ddeallant*. Hyn ſydd eglur, nad oes neb yn gadwedig ond drwy ffydd ynghriſt, ag nad oes gan neb iawn ffydd, ond y rhai ſydd yn bodloni Duw, ag nad oes neb yn i fodloni ef ond y rhai ſydd debig iddo. Wedi i hail-wneuthur ar ôl llun a delw Duw ei hunan. Os wyti debig i Ghriſt, cadwedig wyt. Os wyti anhebig iddo, yr wyti mewn cyflwr colledig. Gwir grefydd iw bod yn debig i Dduw ynghriſt. Nid â neb i mewn ir nefoedd (o ba opiniwn bynnag i bônt)

bônt) ond y rhai ſydd ar ddelw Duw yn y byd. Ag ni fwrir neb i vffern, ond y rhai ſydd anhebig ir Arglwydd. Cyfiawnder iw Duw. A wyt tithau yn gyfiawn ymhob peth, ag yn vniawn yn dy ffyrdd? neu ai byw yn ffals yr wyti mewn rhagrith a chamwedd, yn attal oddiwrth Dduw a dyn ei heiddo. Purdeb iw Duw, A wyt tithau yn ſanctaidd ag yn ddigymyſg dy feddwl? Doethineb iw 'r Arglwydd a Goleuni. Ai doeth a gwybodus wyt tithau yn dy holl ymwareddiad. Yna yr wyt ti yn ddelw i Dduw, ag di gei fod gidag ef. Cariad iw Tad yr Arglwydd Jeſu, Ai cariadus a hyfryd ahawddgar wyt tithau? Mae fo yn dioddef, ag yn cydddwyn, ag yn talu da am ddrwg i bawb. Onid wyti tithau felly, nid wyti blentyn iddo. Yſbryd addfwyn llonydd iw ei yſbryd ef. Ond aflonydd ag anfodlon iw plant y cythrael. Mae

Chriſt yn ddiwyd ag yn fywiog, yn ddibaid yn gweithio ag yn rhoi, pob daioni ymhob man heb na huno na heppian. Ai ſwrth wyti ag eſceulus i bob gweithred dda? yna vn o blant y byd hwn wyti, ag nid o Dduw. felly Wrth hyn, Edrych ar ba ddelw yr wyti ag di gei weled wrth hyny i ba le yr wyt ti yn myned byth. Canys yr eneidiau ſydd debig i Dduw ymhob man a gedwir, ar lleill oll a gollir, o ba grefydd bynag y bônt.

14. Gwir iw fod rhyfel ynot ti rhwng dwy naturiaeth, neu rhwng dy bechod ath gydwybod. Ond edrych pa vn or ddau iw dy Arglwydd, pa vn ſydd ben ynot ti, Ai dy lygredigaeth ai yr wybodaeth o Dduw. I ba vn bynag yr wyti yn vfyddhau, i hwnw yr wyti yn was, ag yn ôl dy waith y bydd dy wobr. Os yn dy ewyllys dy hun y byddi fyw, achubed dy ewyllys di wrth farw. Ond os gwadu

a wnei di dy ewyllys dy hun a rhodio yn ewyllys Duw yn erbyn dy naturiaeth dy hun, yna ewyllys Duw ath gymer allan or corph i aros gida Duw ei hunan, Ewyllys yr Hunan iw 'r gadwyn gryfaf ſydd gan ddiafol o amgylch yr enaid. Ceiſied yn nerth croes Chriſt dorri honno yn gyntaf, a dyſgu hebcor a chroeſi ei ewyllys ei hunan, ag fe gaiff gyngor ymhellach oddiwrth Dduw. Ond dan hyny os rhoir gair arall iddo mae fo yn i dderbyn neu yn i ddarllen yn ei ewyllys ei hun, ag yn gwyro yr hyn a yſgrifenwyd iw ddiniſtr ei hun. Ond yr Arglwydd an catwo ni rhag tramgwyddo wrth y mâen tramgwydd. *Amen.*

TERFYN.